

Vilniaus universiteto
Filosofijos fakulteto
Bakalauro studijų programa „Kriminologija“

Simona Polenovskaja

Bakalauro darbas

Plėšimas ir baudimo už jį praktika bei ypatumai Lietuvoje
The Practice and Peculiarities of Punishment for Robbery in Lithuania

Darbo vadovas: doc. dr. Algimantas Čepas

Vilnius

2022

Turinys

Santrauka	
Summary	
Įvadas.....	1
1. Plėšimo nusikalstamos veikos reglamentavimas ir jo raida Lietuvos teisinėje sistemoje.....	6
2. Plėšimų aiškinimas kriminologijos teorijų pagalba.....	18
2.1. Anomijos teorija.....	18
2.2. Socialinės kontrolės teorija.....	20
2.3. Etikečių klįjavimo teorija.....	22
3. Tyrimo metodologija.....	23
4. Plėšimo ypatumai, aplinkybės ir tendencijos teismų praktikoje.....	26
4.1. Sociodemografinės ir kitos, asmenų kaltinamų plėšimo padarymu, charakteristikos.....	27
4.2. Plėšimo aplinkybės ir ypatumai.....	33
5. Bausmės ir jų skyrimas teismų praktikoje.....	39
Išvados.....	49
Bibliografija.....	51
Priedai.....	66

Santrauka

Plėšimas – tai tyčinis, neteisėtas ir neatlygintinas svetimo turto grobimas, naudojant fizinį smurtą, grasinant tuoj pat jį panaudoti arba kitaip atimant galimybę nukentėjusiajam asmeniui priešintis. **Plėšimų** analizavimui skirtų tyrimų Lietuvoje yra atlikta pakankamai nedaug, taigi naujų tyrimų reikalingumas grindžiamas šios veikos sudėtingumo ir pavojingumo bei nemažėjančios jos lyginamosios dalies, visų, aptariamu laikotarpiu registruotų, nusikalstamų veikų tarpe. Šiame darbe iškeltas tikslas – atskleisti **plėšimo** nusikaltimo ir baudimo už jį ypatumus Lietuvos pirmosios instancijos teismų 2019 – 2021 m. praktikoje. Darbe analizuojamas teisinis **plėšimo** reglamentavimas, pristatoma istorinė jo raida ir pokyčiai. Aptariama **plėšimo** sudėtis. Pristatomi empirinio tyrimo rezultatai. Įvairiais aspektais aptariama: **plėšimus** darančių asmenų charakteristikos, šios nusikalstamos veikos padarymo ypatumai ir aplinkybės, baudimo ir bausmių už **plėšimus** skyrimo praktika. Iškiriamos pagrindinės pastebėtos tendencijos. Pasitelkiamos anomijos, socialinės kontrolės ir etikečių klijavimo kriminologinės teorijos. Darbo pabaigoje pateikiamos išvados ir šaltinių sąrašas.

Raktiniai žodžiai: plėšimas, nusikalstama veika, požymiai, aplinkybės, tendencijos.

Summary

Robbery – an action of taking property unlawfully and gratuitously from a person by force or threat of force or depriving the victim of an opportunity to resist. There are only a few researches aimed at analyzing **robberies** in Lithuania, so the need for new researches is based on the complexity and danger of this act and its non-decreasing comparative share among all criminal activities registered during the analyzed period. The aim of this work – to reveal the features of **robbery** and the punishment for it in the 2019 – 2021 of the courts of first instance of Lithuania in practice. In this work is analyzed the legal regulation of **robbery** and presented its historical development and changes. Are presented the composition of the **robbery** and the results of an empirical study. Are discussed various aspects: the characteristics of people who commit **robberies**, the features and circumstances of committing this criminal act, the practice of punishment and penalty for **robberies**. Are highlighted the main trends that have been observed. In this work are used criminological theories of anomie, social control and labeling. Conclusions and a list of sources are presented at the end of the work.

Keywords: robbery, crime, signs, circumstances, trends.

Ivadas

Temos aktualumas. Plėšimas – tai tyčinis, neteisėtas ir neatlygintinas svetimo turto grobimas, naudojant fizinį smurtą, grasinant tuoj pat jį panaudoti arba kitaip atimant galimybę nukentėjusiajam asmeniui priešintis (Visuotinė lietuvių enciklopedija). Ši nusikalstama veika yra sudėtinė, nes ją sudaro dviejų skirtingų nusikalstamų veikų požymiai. Ja yra kėsinamasi vienu metu į kelias svarbiausias, įstatymų saugomas, vertybes – asmens nuosavybę, sveikatą, o, tam tikrais atvejais, ir laisvę. Taigi, galima teigti, jog plėšimas turi aukai tiek materialinių, tiek ir moralinių bei fizinių (su sveikata susijusių) pasekmių (Žukovaitė 2018, p. 64 – 73). Reikia pabrėžti, kad tarp įvairių šalių mokslininkų ir teisės ekspertų nėra bendro sutarimo, ar plėšimas turėtų būti priskiriamas smurtiniams, ar turtinio pobūdžio nusikaltimams. Kai kurie Lietuvos mokslininkai linkę priskirti plėšimus smurtiniams nusikaltimams, vadovaudamiesi argumentu, jog smurtiniams yra priskiriami visi nusikaltimai, kuriais asmeniui buvo padaryta žala, pavyzdžiui – mirtis arba sveikatos sutrikdymas. Šiuo atveju nėra atsižvelgiama į tai, ar šių padarinių buvo siekiama, ar tai buvo tik priemonė arba veikimo būdas siekiant kitų nusikalstamų tikslų (Justickis 2001, p. 415 – 416). Kiti mokslininkai laikosi nuomonės, kad šiai rūšiai gali būti priskiriami tik nusikaltimai, kuriuos įgyvendinant smurtas yra motyvacijos elementas, o ne vien elgesio būdas. Tokia paradigma vyrauja, G. Babachinaitės aptartuose, Rusijos teisės mokslininkų darbuose (Babachinaitė 2008, p. 16 – 21). Nagrinėjant Lietuvos Respublikos Baudžiamąjį kodeksą, matyti, kad šis nusikaltimas, vis dėl to, yra priskirtas prie nusikaltimų ir baudžiamųjų nusižengimų nuosavybei, turtinėms teisėms ir turtiniams interesams (XVIII skyrius). Amerikos kriminologai priskiria plėšimus smurtiniams nusikaltimams, tuo pat metu, teigdami, kad jų motyvas – vagystė. Pažymima, kad turtinė plėšimo žala, dažnu atveju, gali būti ir nedidelė, o nusikaltimo pavojingumą lemia smurtiniai jo sudėties aspektai (Tonry, cit. pg. Žukovaitė 2018, p. 32). Taigi moksliniame diskurse pastebimas plėšimo veikos ir jos vertinimo nevienareikšmiškumas bei diskutuotinumumas, kas daro tyrimus šioje srityje aktualiais ir vertingais.

Pagrindinė plėšimo nusikalstamos veikos sudėtis yra įtvirtinta LR BK 180 str. 1d., kuri numato, kad baudžiamas tas asmuo, kuris: *panaudodamas fizinį smurtą ar grasindamas tuoj pat jį panaudoti arba kitaip atimdamas galimybę nukentėjusiam asmeniui priešintis pagrobė svetimą turtą*. Šio straipsnio 2 bei 3 d. yra skirtos kvalifikuoto plėšimo reglamentavimui. Šios dalys įtvirtina požymius, kurių buvimas, suponuoja didesnę veikos pavojingumą, nei pagrindinės sudėties atveju. Būtina paminėti, kad LR BK visiškai nėra įtvirtinama privilegijuota plėšimo sudėtis. Pažymėtina, jog BK 180 str. įtvirtinti keli svarbūs kvalifikuojamieji plėšimo požymiai. Taip BK 180 str. 2d. įtvirtinta: „*tas, kas*

apiplėšė įsibrovęs į patalpą arba panaudojęs nešaunamąjį ginklą, peilį ar kitą specialiai žmogui sužaloti pritaikytą daiktą <...>“. BK 180 str. 3d.: „tas, kas apiplėšė panaudojęs šaunamąjį ginklą ar sprogmenį arba apiplėšęs pagrobė didelės vertės turtą ar didelės mokslinės, istorinės arba kultūrinės reikšmės turinčias vertybes, arba apiplėšė dalyvaudamas organizuotoje grupėje <...>“. Tai, kad veikos pavojingumą didinantys požymiai yra išskirstyti į 2 skirtingas straipsnio dalis, leidžia tvirtinti, jog įstatymų leidėjas skiria dvi tokių požymių grupes: kvalifikuotieji ir itin kvalifikuotieji (Žukovaitė 2018, p. 189). Pabrėžtina, jog įvertinęs šios veikos kvalifikuotosios sudėties pavojingumą ir priskyres jį prie sunkių nusikaltimų, įstatymų leidėjas nenumatė už šią nusikalstamą veiką sankcijos, alternatyvios laisvės atėmimui. Kalbant apie pagrindinės sudėties plėšimą, yra numatyta viena alternatyvi bausmė, kuri savo pobūdžiu visgi panaši į laisvės atėmimą, – areštas. Tai reiškia, jog plėšimą įvykdžiusiam asmeniui, atsižvelgiant į įvykdyto nusikaltimo pavojingumą, nėra numatyta sankcijų, nesusijusių su laisvės suvaržymu tam tikram laiko tarpui.

Aptariant oficialią, pastarųjų 5 metų, statistiką, skelbiamą informatikos ir ryšių departamento, pastebimas nuoseklus šios nusikalstamos veikos registravimo skaičių mažėjimas. 2017 metais buvo užregistruoti 1088 plėšimo atvejai, 2018 metais – 821, 2019 metais – 665 plėšimo atvejai, 2020 metais – 479, o 2021 metais 310 atvejų. Prie sunkių (BK 180 str. 2 – 3d. atitinkančių) nusikaltimų priskiriami, atitinkamai, 190, 121, 105, 106 ir 54 atvejai. Galima pastebėti labai ryškų pokytį lyginant 2017 m. su 2021 m. Tokį skaičių mažėjimą galima sieti su užregistruotų nusikalstamų veikų skaičiaus mažėjimu aptariamu laikotarpiu bendrai. Taip 2017 m. viso buvo užregistruotos 63846 nusikalstamos veikos, 2018 m. – 57830, 2019 m. – 51449, 2020 m. – 46306, 2020 m. – 42525 veikos. Tačiau reikia paminėti, jog lyginamoji plėšimų dalis, tarp visų registruotų nusikalstamų veikų, mažėja nežymiai ir pastaruosius 3 metus išlieka pakankamai stabili (suapvalinus, sudaro apie 1 %). Nesumažėjo ir lyginamoji, prie sunkių nusikaltimų priskiriamų, plėšimų dalis. 2017 m. ji sudarė 1,74 %, 2018 m. – 1,47 %, 2019 m. – 1,57 %, 2020 m. – 2,21 %, 2021 m. – 1,74 %. Taigi, nuo 2019 metų pastebimas net kvalifikuotos sudėties plėšimų lyginamosios dalies, visų plėšimų tarpe, didėjimas. Tai reiškia, jog užregistruotų plėšimų skaičius, per nagrinėjamą laikotarpį, sumažėjo daugiausia kaip bendro nusikalstamumo lygio mažėjimo Lietuvoje pasekmė. O sunkiems nusikaltimams priskiriamų, kvalifikuotų plėšimų lyginamoji dalis, lyginant 2017 m. ir 2021 m. nesumažėjo apskritai. Taigi, tai neidentifikuoja žymesnių postūmių, kalbant apie šią konkrečią veiką, ar jos dalies, visų padaromų nusikalstamų veikų tarpe, mažėjimo tendenciją. Kalbant apie bylų, susijusių su LR BK 180 str. pažeidimais, pasiekiančių pirmosios instancijos Lietuvos Teismus skaičių, čia taip pat pastebimas natūralus, jų skaičiaus, palaipsnis mažėjimas. 2017 m. teismuose išnagrinėta 511 bylų, kur asmenys kaltinti pagal LR BK 180 str. 1 – 3 d.

(iš jų 169 baudžiamosios bylos, kuriose asmenys kaltinti įvykdę kvalifikuotą plėšimą), 2018 m. – 376 bylos (iš jų 107 kvalifikuoto plėšimo) 2019 m. – 314 bylų (iš jų 91 kvalifikuoto plėšimo), 2020 m. – 245 (iš jų 69 kvalifikuoto plėšimo), o 2021 m. – 194 bylos (iš jų 58 kvalifikuoto plėšimo bylos). Kalėjimų departamentas, pateikdamas, kiekvienais metais naujai atvykusių, nuteistų laisvės atėmimo bausme už plėšimus, asmenų skaičių, atskirai nenurodo, kiek iš jų nuteisti pagal LR BK 180 str. konkrečią dalį, tačiau pateikia bendrus tokių nuteistųjų skaičius. Taip 2017 m. jų buvo 330, 2018 m. – 339, 2019 m. – 201, 2020 m. – 142, o 2021 m. – 162 asmenys. Manytina, kad panagrinėjus duomenys detaliau, būtų pastebėta, jog teismų praktika šių bylų nagrinėjime yra įvairi bei ne visi, nuteisti net ir už kvalifikuotą plėšimą asmenys, galiausiai patenka į realias įkalinimo įstaigas, pavyzdžiui, taikant jiems atleidimą nuo bausmės arba bausmės vykdymo atidėjimą.

Taigi, šio darbo ir atliekamo tyrimo aktualumas grindžiamas plėšimo, kaip nusikalstamos veikos, pobūdžio išskirtinumu bei aukštu pavojingumu lygiu. Taip pat, ne mažiau reikšminga ir tai, jog tarp mokslininkų ir teisės ekspertų nėra pasiektas galutinis sutarimas, kokios rūšies (turtiniu ar smurtiniu) nusikaltimu, turėtų būti laikomi plėšimai. Tai duoda postūmį šios tematikos nagrinėjimui moksliniuose darbuose. Svarbus ir pastebimas šios nusikalstamos veikos nemažėjantis santykinis dažnumas nagrinėjamu laikotarpiu, kas gali reikšti, kad šio nusikaltimo procentas tarp visų užregistruojamų nusikalstamų veikų išliks pakankamai stabilus ir toliau. Taigi ir tyrimai šioje srityje neturėtų prarasti savo reikšmingumo. Pasitelkiamas teismų praktikos analizavimas, nagrinėjant baudžiamųjų bylų nuasmenintus nuosprendžius, leistų išsamiau išsiaiškinti, kokie ypatumai ir aplinkybės yra būdingos Lietuvoje įvykdomiems plėšimams ir išskirti veiksnius, lemiančius teismo priimamus sprendimus šio nusikaltimo bylose.

Temos iširtumas (naujumas). Reikia paminėti, jog nepaisant to, kad plėšimas yra viena seniausių ir savo pavojingumu išsiskiriančių nusikalstamų veikų, manytina, kad Lietuvoje tyrimams šia tema vis dar yra skiriama nepakankamai dėmesio. Po 2000 m. BK priėmimo praktiškai nebuvo vykdyta išsamių plėšimo veikos mokslinių tyrimų, neapibendrinta gausi ir įvairi šios kategorijos bylų teismų praktika (Žukovaitė 2018, p. 15 – 16). Kalbant bendrai, plėšimų tema yra rašę tokie Lietuvos mokslininkai kaip V. Justickis, G. Švedas, I. Žukovaitė, A. Drakšienė ir kt. Šia tematika galima rasti ir keliolika magistro darbų bei kelias daktaro disertacijas. Pavyzdžiui A. Vosyliūtės disertacijoje baudžiamosios atsakomybės už plėšimą aspektai aptariami pagal santykį su atvirąja vagyste bei analizuojami kvalifikuojantys požymiai (Vosiliūtė 2009, p. 55 – 60). Tačiau, pažymėtina, kad mokslinių darbų ir studijų skirtų konkrečiai plėšimo nusikalstamos veikos ir skirtingų jos formų temai

pakankamai nedaug. Būtent dėl šios priežasties pagrindinės ir kvalifikuotos plėšimo sudėties, būdingų aplinkybių ir ypatumų bei teisminės baudimo už jį praktikos pirmosios instancijos teismuose nagrinėjimas šiame darbe gali būti vertinamas kaip nauja ir aktuali tyrimų sritis.

Darbo tikslas – atskleisti plėšimo nusikaltimo ir baudimo už jį ypatumus Lietuvos pirmosios instancijos teismų 2019 – 2021 m. praktikoje.

Tyrimo objektas – plėšimo ir baudimo už jį ypatumai Lietuvos teismų praktikoje 2019 – 2021 m.

Darbo tikslui pasiekti buvo iškelti tokie **tyrimo uždaviniai**:

1. Išanalizuoti plėšimo, kaip nusikalstamos veikos apibrėžimą, esmę ir baudimo už jį reglamentavimą Lietuvos Respublikos teisės aktuose. Apžvelgti jo raidą istorine perspektyva.
2. Išanalizuoti, kaip plėšimai ir jų vykdymas gali būti paaiškinami kriminologijos teorijų pagalba.
3. Išanalizuoti plėšimo, kaip nusikalstamos veikos, ypatumus ir svarbiausias aplinkybes, akcentuojamas baudžiamosiose bylose bei išskirti svarbiausias tendencijas.
4. Išanalizuoti bausmių skyrimo už pagrindinę ir kvalifikuotą plėšimo sudėtis praktiką bei ypatumus pirmosios instancijos Lietuvos teismų praktikoje.

Išsikeltų uždavinių įvykdymui pasitelkiami šie **darbo metodai**:

- **Sisteminė mokslinės literatūros analizė** – analizuojama mokslinė literatūra ir įvairių mokslininkų atlikti tyrimai plėšimų tematika. Tokiu būdu siekiama visapusiškai apžvelgti nagrinėjamą reiškinį.
- **Sisteminė teisės aktų turinio analizė** – analizuojamas Lietuvos Respublikoje galiojusiuose ir galiojančiuose teisės aktuose numatytas plėšimo nusikalstamos veikos reglamentavimas ir jo pokyčiai.
- **Statistinių rodiklių analizė** – analizuojama oficiali Informatikos ir ryšių departamento, pateikiama 2019 – 2021 m. statistika, susijusi su plėšimais kaltinamų asmenų charakteristikomis (lytis, amžius). Apžvelgiama pokyčių dinamika.
- **Nuasmenintų baudžiamųjų bylų nuosprendžių sisteminė analizė** – nagrinėjamos nuasmenintos, pirmosios instancijos Lietuvos teismų išnagrinėtos, 2019 – 2021 m.

baudžiamosios bylos, kuriuose asmenys kaltinami įvykdę veiką, numatytą LR BK 180 str. Analizė atliekama siekiant tyrimo tikslo ir uždavinių įgyvendinimo.

Planuojama darbo struktūra. Darbas yra sudarytas iš antraštinio lapo, turinio, santraukos (lietuvių ir anglų kalbomis), įvado, 5 pagrindinių dėstymo dalių, suskaidytų į smulkesnes potemes, išvadų bei diskusijos. Darbas pradedamas įvadu, kuriame pristatomas tyrimo objektas, aptariamos pagrindinės sąvokos ir nagrinėjamos temos aktualumas, iširtumas bei naujumas. Pirmoji dėstymo dalis skirta plėšimo apibrėžimo, sudėties ir baudimo už jį teisinio reglamentavimo giluminei analizei. Pristatoma istorinė plėšimo kriminalizavimo raida Lietuvos teisės aktuose. Pristatomi ir analizuojami plėšimo nusikalstamos veikos sudėties elementai. Antrojoje dalyje plėšimas ir jo vykdymas analizuojami kriminologijos mokslo teorijų pagalba. Pateikiamos anomijos, socialinės kontrolės ir etikečių klijavimo teorijų įžvalgos ir nuostatos, padedančios paaiškinti plėšimus ir jų atsiradimą. Trečiojoje dalyje pristatoma atlikto nuasmenintų baudžiamųjų bylų nuosprendžių analizavimo tyrimo metodologija. Ketvirtoji ir penktoji darbo dalys yra skirtos tyrimo metų surinktų empirinių duomenų analizavimui ir pastebėtų ypatumų bei tendencijų pateikimui. Ketvirtojoje dalyje analizuojami duomenys susiję su, plėšimais kaltinamų, asmenų sociodemografinėmis ir kitomis charakteristikomis, išskiriami pastebėti tendencingumai. Taip pat kalbama apie plėšimo padarymo aplinkybes ir ypatumus, pastebėtus nagrinėjant pirmosios instancijos teismo nuosprendžius. Minėtais aspektais palyginami pagrindinės ir kvalifikuotos sudėties plėšimai. Penktoji dėstymo dalis skirta baudimo praktikos, atsiskleidžiančios pirmosios instancijos Lietuvos teismų nuosprendžiuose, analizavimui bei pagrindinių tendencijų šioje srityje išskiriami. Analizuojamos už plėšimus teismų skiriamos bausmės, išskiriami dažniausiai teismo akcentuojami bausmės skyrimo aspektai bei veiksniai. Paskutinėje darbo dalyje pateikiamos išvados, atliepančios darbo tikslą ir uždavinius. Darbo pabaigoje pateikiamas naudotos literatūros, statistikos ir kitų šaltinių (bibliografijos) sąrašas bei priedai.

1. Plėšimo nusikalstamos veikos reglamentavimas ir jo raida Lietuvos teisinėje sistemoje

Nagrinėjant plėšimo nusikalstamą veiką, pagrindinis, tiesiogiai ją aprašantis ir atsakomybę už jos įvykdymą reglamentuojantis, Lietuvos Respublikos įstatymas yra LR baudžiamasis kodeksas (toliau LR BK). Manytina, kad norint pilnai suvokti plėšimo, kaip nusikaltimo, ir baudimo už jį esmę, šio darbo kontekste būtų tikslinga apžvelgti baudžiamosios atsakomybės už šia veiką raidą istoriniame kontekste.

Lietuvos teisės šaltiniuose plėšimas pirmą kartą paminėtas dar 1340 m. Pamedės (Prūsų) teisyne. Tiesa, šis nusikaltimas minimas tik aprašant nekaltumo įrodinėjimo procesą plėšimo atveju, bet jo turinys ir sąvoka materialiąja prasme atskleisti nebuvo (Žukovaitė 2018, p. 41). Tačiau, ir vien šios nusikalstamos veikos paminėjimas teisyne suponuoja, kad jau tuo metu ši nusikalstama veika buvo išskiriama ir už ją grėsė baudžiamoji atsakomybė. Taigi, šį dokumentą galima laikyti teisinio baudimo už plėšimus Lietuvoje pradžia. Plačiau šis nusikaltimas išskirtas vėlesniame Kazimiero teisyne, kur jau buvo išskirti tam tikri plėšimui būdingi požymiai. LDK laikais galioję Statutai taip pat numatė atsakomybę už nusikaltimus, kurie turi šiuolaikiniam plėšimo suvokimui būdingų požymių. Plėšimas, vertinant Statute numatytas bausmes buvo suvokiamas kaip itin pavojingas nusikaltimas, kuriuo buvo kėsinamasi ne tik į žmogaus nuosavybę, bet į jo gyvybę ir sveikatą. Už plėšimą buvo numatyta net galimybė taikyti aukščiausią valstybės prievartos priemonę- mirties bausmę pakariant (Žukovaitė 2018, p.41 – 43). Taigi, galima matyti, kad teisinis plėšimo nusikalstamos veikos reglamentavimas ir baudimo už šią veiką nustatymas Lietuvos teisės sistemoje turi galias istorines šaknis. Šiame darbe nėra siekiama labai plačiai analizuoti istorinės perspektyvos, todėl toliau šiame skyriuje bus plačiau aptariamasi, nagrinėjamos nusikalstamos veikos, reglamentavimas tik nuo LR nepriklausomybės paskelbimo 1918 metais iki šių laikų.

Viso per išskirtą laikotarpį teisinę galią turėjo 5 baudžiamieji įstatymai, kuriuose buvo reglamentuojama plėšimo nusikalstama veika ir už ją gresianti baudžiamoji atsakomybė. Pirmasis jų Lietuvos Tarybos buvo patvirtintas 1919 m. Tuomet, po nepriklausomybės paskelbimo, atsirado poreikis kurti naują savarankišką teisinę sistemą, su savais įstatymais. Svarstydamasi klausimą dėl Lietuvoje taikytino baudžiamosio kodekso, Taryba priėmė įstatymą, kuriuo patvirtino, kad teisėtu yra laikomas Rusijos 1903 m. patvirtintas Baudžiamasis kodeksas (Lietuvos valstybės žinios, 1919 m. sausio 16 d., Nr. 2/3-26). Šis statusas, su pakeitimais, išliko pagrindiniu baudžiamosios teisės šaltiniu visą tarpukario laikotarpį. Po nepriklausomybės praradimo 1940 m. rugpjūčio 3 d. Lietuva tapo Tarybų

Socialistinių Respublikų Sąjungos dalimi ir jos teritorijoje pradėjo galioti 1926 m. lapkričio 22 d. RTFSR baudžiamasis kodeksas. Pažymėtina, jog Lietuvoje šis teisės aktas galiojo apie 21 metus, nuo 1940 m. lapkričio 30 d. iki 1961 m. birželio 26 d., kuomet buvo priimtas ir įsigaliojo Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos baudžiamasis kodeksas. Šis įstatymas Lietuvos teritorijoje galiojo iki pat nepriklausomybės atkūrimo laikotarpio. Atkūrus nepriklausomybę 1990 kovo 11 d., vėl atsirado poreikis kurti savarankišką teisinę sistemą. Pereinamuoju laikotarpiu įstatymu laikinai patvirtintas galioti 1961 m. rugsėjo 1 d. kodeksas, kuriame padaryta pakeitimų, iš kurių esminiai priimti 1994 m. liepos 19 d. įstatymu. Pokyčiai palietė ir straipsnį reglamentuojantį plėšimo sampratą (Žukovaitė 2018, p. 41 - 56). 2000 metų rugsėjo 26 d. paskelbtas Baudžiamojo kodekso patvirtinimo ir įsigaliojimo įstatymas, pats Baudžiamasis kodeksas įsigaliojo nuo 2003 m. gegužės 1 d. Nuo kodekso paskelbimo iki 2022 m., viso jis buvo keistas 101 kartą, tačiau plėšimą reglamentuojantį straipsnį palietė tik 3 iš šių pakeitimų. Taip 180 str. buvo keistas 2003 bei 2007 m. ir papildytas dalimi 2018 m. 2003-07-04 buvo pakeista 180 str. 3 d., pridodant naują kvalifikuojamąjį požymį *“apiplėšė dalyvaudamas organizuotoje grupėje”*. 2007-06-28 prie tos pačios dalies pridėtas ir dar vienas kvalifikuojamasis požymis *“pagrobė didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčias vertybes”*. Nuo 2018-12-04 už plėšimą numatyta baudžiamoji atsakomybė ir juridiniam asmeniui. Toks teisinis plėšimo nusikalstamos veikos reglamentavimas išlieka ir dabar galiojančioje BK redakcijoje. Pažymėtina, kad per visą šį laikotarpį bausmių rūšys ir dydžiai išliko nepakitę ir visiškai sutampa su pirmąja LR BK redakcija.

Toliau siekiant plačiau apibrėžti ir išsamiau nurodyti plėšimo sampratos, šį nusikaltimą kvalifikuojančių požymių ir už jį taikytų bausmių pokyčius bei palyginti nagrinėjamo nusikaltimo reglamentavimo ypatumus Lietuvos teritorijoje galiojusiuose teisės aktuose, laikotarpiu nuo 1919 iki 2022 m. imtinai, pateikiama lentelė (*kursyvu pažymėti itin kvalifikuoto plėšimo požymiai*).

Teisės aktas	Plėšimo samprata	Veiką kvalifikuojantys požymiai	Numatytos bausmių alternatyvos	Numatyti laisvės atėmimo bausmių terminai
1919 m. Baudžiama sis statutas	Tas, kas nusikalto pagrobęs svetimą judamąjį turtą tam, kad jį pasisavintų, atimdamas kam sąmonę, sužeisdamas kūną, smurtaudamas arba baustinai	<ol style="list-style-type: none"> 1. padarytas sunkus arba labai sunkus sveikatos sutrikdymas, 2. veika padaryta cerkvėje, 3. veika padaryta atviroje jūroje, 	Laisvės atėmimas; Katorga.	Ne mažiau 3 m.

	grasydamas asmeniui, už tą plėšikavimą yra baudžiamas... (589 str.)	<ol style="list-style-type: none"> 4. veika padaryta kelių asmenų, įsilaužiant į patalpas, 5. veika padaryta nusikalstamoje grupėje, 6. panaudojant ginklą, kai asmuo buvo teistas už panašaus pobūdžio veikas daugiau nei 3 kartus ir nuo paskutinės bausmės atlikimo nepraėjo 5 m. 		
1926 m. RTFSR Baudžiamasis kodeksas	Atviras atskiro asmens įvykdytas užpuolimas turint tikslą užvaldyti svetimą turtą, padaromas smurtu, pavojingu asmens gyvybei ar sveikatai, yra baudžiamas... (167 str.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. pakartotinumą, 2. sunkus nukentėjusiojo sveikatos sutrikdymas arba sveikatos sutrikdymas sąlygojęs mirtį, 3. veika padaryta panaudojant ginklą (nuo 1929 m.) 	Laisvės atėmimas; Laisvės atėmimas su visišku arba daliniu turto konfiskavimu; Mirties bausmė.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Iki 5 m. 2. Iki 10 m.
1961 m. LTSR baudžiamasis kodeksas	Užpuolimas, turint tikslą užvaldyti asmeninį piliečių turtą, susijęs su smurtu, pavojingu nukentėjusiojo gyvybei ar sveikatai, arba grasinimu pavartoti tokį smurtą yra baudžiamas... (148 str.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. veika įvykdyta asmenų grupės, pagal išankstinį susitarimą, 2. panaudojant ginklą arba kitus daiktus, kurie gali būti naudojami kaip ginklai, 	Laisvės atėmimas	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nuo 3 iki 10 m. 2. Nuo 6 iki 15 m.

		<ol style="list-style-type: none"> 3. padarant sunkų sveikatos sutrikdymą, 4. veika padaryta asmens, anksčiau teisto už plėšimą ar banditizmą, 5. įsilaužiant į patalpas, 6. <i>stambus mastas,</i> 7. <i>veika įvykdyta organizuotos grupės,</i> 8. <i>veika įvykdyta ypač pavojingo recidyvisto.</i> 		
1994 m. liepos 19 d. įstatymas	<p>Plėšimas – tai svetimo turto užvaldymas panaudojant fizinį smurtą arba grasinant tuoj pat jį panaudoti, arba kitaip atimant galimybę nukentėjusiajam priešintis (272 str.)</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. veika padaryta asmens, turinčio teistumą už nusikaltimus nuosavybei, 2. veika padaryta grupės iš anksto susitarusių asmenų, 3. įsibraunant į negyvenamąją patalpą, 4. panaudojant šaunamąjį ginklą, 5. <i>veika susijusi su sunkaus kūno sužalojimo padarymu,</i> 6. <i>įsibraunant į gyvenamąją patalpą,</i> 7. <i>stambus mastas,</i> 8. <i>veika padaryta itin pavojingo</i> 	<p>Laisvės atėmimas; Laisvės atėmimas su bauda.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nuo 3 iki 8 m. 2. <i>Nuo 4 iki 10 m.</i> 3. <i>Nuo 6 iki 12 m.</i>

		<i>recidyvisto.</i>		
2000 m. rugsėjo 26 d. Baudžiamasis kodeksas	Tas, kas panaudodamas fizinį smurtą ar grasindamas tuoj pat jį panaudoti arba kitaip atimdamas galimybę nukentėjusiam asmeniui priešintis pagrobė svetimą turtą, yra baudžiamas... (180 str.)	<ol style="list-style-type: none"> 1. įsibrovimas į patalpas, 2. nešaunamojo ginklo, peilio ar kito specialiai žmogui sužaloti pritaikyto daikto panaudojimas, 3. šaunamojo ginklo ar sprogmens panaudojimas, 4. didelės vertės turto pagrobimas, 5. veika įvykdyta dalyvaujant organizuotoje grupėje (nuo 2003 m.) 6. pagrobtos didelės mokslinės, istorinės ar kultūrinės reikšmės turinčias vertybes (nuo 2007 m.) 	Areštas; Laisvės atėmimas.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Iki 6 m. 2. Iki 7 m. 3. Nuo 2 iki 10 m.

Atlikus palyginimą, galima pastebėti, kad plėšimo sąvoka nagrinėjamoju laikotarpiu keitėsi, tačiau jai išliko būdingi pagrindiniai elementai. Ši veika visuomet siejama su neteisėtu svetimo turto užvaldymu bei fizinio smurto prieš auką panaudojimu. Esminiai skirtumai pastebimi tik kalbant apie grasinimo panaudoti fizinį smurtą akcentavimą. Šis požymis yra visuose nagrinėtuose teisės aktuose išskyrus 1926 m. RTFSR baudžiamąjį kodeksą. Sunku įvertinti su kuo susijęs šis skirtumas, turint omenyje, kad ankstesniuose Rusijos teisės aktuose, pavyzdžiui 1903 – baudžiamajame statute, šis požymis taip pat buvo numatytas. Kalbant apie veiką kvalifikuojančius požymius, pastebėtinas jų

skaičiaus ir turinio skirtinguose teisės aktuose svyravimas diapazonu nuo 3 iki 8 tokių požymių. Nagrinėtų požymių turinio pokyčius galima sieti su istorinių laikotarpių ir politinių santvarkų pokyčiais. Keičiantis politinei ir socialinei situacijai (pvz., perėjus prie socialistinės santvarkos), kai kurie požymiai, pavyzdžiui, plėšimo padarymas cerkvėje, tiesiog prarasdavo savo aktualumą. Pažymėtina, kad nepaisant skirtumų, prie kvalifikuojamųjų požymių visuomet buvo įsilaužimas į patalpas, bendrininkavimas arba veikos padarymas organizuotoje grupėje. Taip pat, beveik visais atvejais, kaip sunkinanti aplinkybė vertintinas ir ginklo panaudojimas bei ankstesni nusikaltimų įvykdžiusio asmens teistumai už panašaus pobūdžio veikas. Kalbant apie bausmių įvairovę, pastebėtina, jog pagrindine, už plėšimą, taikoma bausme visuomet išlikdavo laisvės atėmimo bausmė. Alternatyvių bausmių, tokių kaip mirties bausmė, laisvės atėmimas su turto konfiskavimu arba bauda ar areštas, atsisakymas arba įvedimas, tikėtina, taip pat susijęs su politinės situacijos ir teisinės doktrinos esminiais pokyčiais, vykusiais Lietuvai atgaunant ar prarandant nepriklausomybę. Reikia įvertinti, jog, iš Rusijos imperijos paveldėti arba sovietmečio laikotarpiu galioję, teisės aktai atitiko to meto realijas. Taip pavyzdžiui, katorgos bausmė, kuri buvo suvokiama, kaip galima XX a. pradžioje, šiuolaikinėje Lietuvoje būtų neįsivaizduojama, atsižvelgiant į prievartinio darbo draudimą. Mirties bausmė, kuri buvo numatyta RSFSR kodekse, kuris galiojo ir Lietuvos teritorijoje, šiuolaikinėse realijose taip pat neatitiktų žmogaus teisių apsaugos ir humaniškumo reikalavimų. Humanizmo principo bei žmogaus teisių ir laisvių apsaugos nuostatos, atsiradusios teisinėje paradigmoje, lėmė ir esminius nusikaltimų, tarp jų ir plėšimo bei bausmių, taikomų už juos, reglamentavimo pokyčius.

Paminėtina, kad visos nusikalstamos veikos, atsižvelgiant į pavojingumo laipsnį, yra skirstomos į pagrindinės, kvalifikuotos ir privilegijuotos sudėties veikas. Jau buvo minėta, kad plėšimo atveju yra numatytos tik pagrindinė ir kvalifikuotoji sudėtys. LR BK 2 str. 4 d. nurodoma, jog pagal baudžiamąjį įstatymą atsako tik tas asmuo, kurio padaryta veika atitinka baudžiamojo įstatymo numatytą nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo sudėtį. Taigi nagrinėjant plėšimo veiką išsamiai, privalu aptarti šios nusikalstamos veikos sudėties ypatumus ir požymius.

“Nusikalstamos veikos sudėtį, kaip nusikalstamos veikos abstrahuotą traktuotą baudžiamajame įstatyme, sudaro susisteminta požymių visuma, reikšminga tam tikrai veikai kvalifikuoti” (Veršekys 2012, p. 198). Minėti požymiai yra skirstomi į objektyvius ir subjektyvius. Objektyviesiems požymiams priskiriami šie: 1) baudžiamojo įstatymo ginamos vertybės (objektas); 2) pavojinga veika; 3) nusikalstamą veiką padariusio asmens amžius; 4) pavojingi padariniai; 5) priežastinis ryšys tarp pavojingos veikos ir pavojingų padarinių; 6) nusikalstamos veikos dalykas; 7) nusikalstamos veikos

padarymo laikas, vieta, įrankiai, priemonės; 8) nusikalstamos veikos padarymo būdas ir aplinkybės; 9) specialaus subjekto požymis. Šie požymiai pasireiškia objektyvioje tikrovėje ir juos galima stebėti ar fiksuoti realybėje. Subjektyviesiems požymiams priskiriama: 1) kaltė; 2) pakaltinamumas; 3) tikslas; 4) motyvas. Tokie požymiai apibūdina vidinę nusikalstamos veikos pusę ir jų įrodinėjimas yra daug sudėtingesnis procesas.

“Objektas yra sudėties požymis, kuris nurodo tai, ką kėsinamasi paveikti nusikalstama veika, kam siekiama padaryti žalos” (Žukovaitė 2018, p. 63). Plėšimas, kaip nusikalstama veika yra specifinis tuo, kad juo kėsinamasi iš karto į kelis įstatymo saugomus gėrius, taigi jis yra priskiriamas daugiaobjekčiams nusikaltimams. Teisinėje doktrinoje ir teismų praktikoje sutariama, kad pagrindinis plėšimo nusikalstamos veikos objektas - nuosavybė (LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-639/2004). Civilinis kodeksas numato, kad nuosavybė tai yra savininko, kaip subjektyviųjų teisių į turtą turėtojo, teisė valdyti, naudotis ir disponuoti turtu, nurodant, kad nuosavybės teisės objektu gali būti daiktai ir kitas turtas. Papildomas objektas apibrėžiamas kaip tokia vertybė, kėsinimasis į kurią nėra susijęs su galutiniais kaltininko tikslais, bet kuri visada pažeidžiama ar jai kyla pavojus kėsinant į pagrindinę baudžiamojo įstatymo saugomą vertybę (Piesliakas 2009, p. 239). Paminėtina, kad kalbant apie plėšimo sudėtį, įvairiuose šaltiniuose yra išskiriami skirtingi papildomi objektai. Tačiau, bendrąja prasme, tokiems objektams dažniausiai priskiriami: 1) asmens sveikata, 2) kūno neliečiamumas; 3) asmens veiksmų laisvė (išskyrus seksualinio apsisprendimo laisvę) (Žukovaitė 2018, p. 251).

Antrasis nusikalstamos veikos požymis - pavojinga veika. 180 str. dispozicijoje šis požymis apibrėžiamas žodžiu - *pagrobė*. Kartu įtvirtinama, kad šis veiksmas turi būti atliekamas tam tikru specialiuoju būdu, t.y. panaudojant fizinį smurtą, grasinant tuoj pat jį panaudoti ar kitaip atimant asmeniui galimybę priešintis. Pagrobimas bendrai yra suvokiamas kaip tyčinis, neteisėtas ir neatlygintinas svetimo turto fizinis užvaldymas, atimantis iš asmens galimybę valdyti, naudotis ir disponuoti jam priklausančiu turtu (LAT senato nutarimas Nr. 52). Grobimo sąvoka apima du svarbius elementus: turto paėmimą (jo faktinės vietos pakeitimą) ir turto užvaldymą (galimybę elgtis su svetimu turtu kaip savu, juo naudotis ir disponuoti). Tik esant abiem požymiams veika gali būti suvokiama kaip baigta (LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-271-303/2016.). Pažymėtina, kad LAT praktika atskleidžia, jog plėšimu pripažįstami ir atvejai, kai nukentėjęsysis, būdamas paveiktas prievartos, pats perduoda kaltininkui reikalaujamą turtą (LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-520/2009). Tokiu atveju labai svarbu tinkamai atskirti, ar ši veika, pagal savo sudėtį, turėtų būti priskiriama plėšimui ar turto prievartavimui. Kalbant apibendrintai, šias veikas galima skirti remiantis tokia taisykle: „jei

nukentėjusiojo atsisakymas perduoti kaltininkui turtą objektyviai neatima pastarajam galimybės realizuoti jo turėtą tyčią pagrobti turtą tuoj pat, tai kaltininko veika kvalifikuotina kaip plėšimas” (Majauskas 2009, p. 29). Tai reiškia, jog nusikaltimo aukos savarankiškas turto perdavimas gali būti kvalifikuojamas kaip plėšimas tik tuo atveju, kai kaltininkas objektyviai galėtų pagrobti šį turtą savo jėgomis. Tuo tarpu turto prievartavimas gali būti įvykdomas tik per turto perdavimo procesą ir neapima turto pagrobimo požymio.

Trečiasis svarbus požymis – kaltininko (subjekto) amžius. LR BK 13 str. numato, jog pagal šį kodeksą atsako asmuo, kuriam iki nusikaltimo ar baudžiamojo nusižengimo padarymo buvo suėję šešiolika metų, o šio straipsnio 2 dalyje numatytais atvejais – keturiolika metų. Kalbant apie plėšimus, baudžiamasis įstatymas priskiria šį nusikaltimą išimtinių nusikaltimų, už kuriuos baudžiamoji atsakomybė taikoma nuo 14 metų, sąrašui. Tai reiškia, jog, plėšimą padarę, 14 – 18 metų nepilnamečiai asmenys gali būti kaltinami ir teisiami už šį nusikaltimą, atsižvelgiant į nepilnamečių baudžiamosios atsakomybės ir bausmių skyrimo bei taikymo ypatumus. Kalbant apie subjektą, svarbu paminėti, jog plėšimo atveju nėra numatyta jokių specialiųjų subjektų požymių. Tai reiškia, kad už plėšimus atsako visi juos įvykdę ir baudžiamosios atsakomybės kilimo sąlygas atitinkantys asmenys, nepriklausomai nuo jų veiklos pobūdžio, pilietybės, ankstesnių teistumų, lyties ir kt. Numatyta, jog už plėšimus atsako ir juridinis asmuo.

Plėšimo sudėtis yra materialioji, taigi svarbu kalbėti taip pat ir apie nusikalstamos veikos padarinius bei jų priežastinį ryšį su padaryta veika. Šio nusikaltimo atveju jis laikomas baigtu, „<...> *kai kaltininkas ne tik fiziškai užvaldo svetimą turtą, bet ir turi realią galimybę valdyti, naudotis ir disponuoti juo pagal savo valią, o nukentėjusysis tokią galimybę praranda*” (Žukovaitė 2018, p. 102). Tai ir galima laikyti pagrindiniu plėšimo nusikalstamos veikos padariniu. Ne mažiau svarbu ir nustatyti priežastinį ryšį tarp fizinio smurto panaudojimo, grasinimo panaudoti fizinį smurtą ar kitokios galimybės priešintis atėmimo ir turto pagrobimo. Teisinėje doktrinoje aiškinama, kad smurtas plėšimo atveju turi būti vartojamas prieš grobiant turtą, taip pat ir grobimo metu, jeigu prieš tai pavartoto smurto nepakako nukentėjusiojo valiai palaužti (Abramavičius ir kt. 2001, p. 361). Priežastinį ryšį plėšimo atveju, atskleidžia aplinkybė, kad turto pagrobimas arba jau atimto turto išlaikymas įvyksta kaip fizinio smurto panaudojimo, grasinimo juo ar atėmimo galimybės priešintis rezultatas (Žukovaitė 2018, p. 158). Taigi, priežastiniam ryšiui tarp plėšimo ir jo padarinių nustatymui svarbu įvertinti nusikaltimą padariusio asmens veiksmus, jų padarymo laiką, nukreiptumą (smurtas gali būti nukreiptas tik prieš nusikaltimo auką, bet ne prieš jos turtą) ir tokiais veiksmais pasiektus rezultatus.

Kalbant apie plėšimus, išskirtinas ir nusikalstamos veikos padarymo būdas. Pažymėtina, kad ši veika gali būti padaroma tik panaudojant fizinį smurtą, grasinant tuoj pat jį panaudoti ar kitaip atimant aukai galimybę priešintis. Tai visais atvejais galima laikyti pagrindiniais plėšimo įvykdymo būdais, kurie sudaro pagrindinės sudėties plėšimo sudėtį. Kvalifikuotosios sudėties plėšimų atveju yra išskiriami papildomi įmanomi šios veikos įvykdymo būdai. Taip plėšimas gali būti įvykdomas: 1) įsibrovus į patalpą; 2) panaudojus nešaunamąjį ginklą, peilį ar kitą specialiai žmogui sužaloti pritaikytą daiktą (LR BK 180 str. 2 d.); 3) panaudojus šaunamąjį ginklą ar sprogmenį; 4) dalyvaujant organizuotoje grupėje (LR BK 180 str. 3 d.).

Fizinis smurtas – „*tai visuotinai pavojingas neteisėtas poveikis kito asmens organizmui, padaromas prieš to asmens valią*” (Žukovaitė 2018, p. 121). A. Boicovas skiria kelias fizinio smurto rūšis. Pirmoji yra susijusi su poveikiu išoriniams ir vidiniams kūno audiniams, t. y. įdrėskimų, įbrėžimų, kraujosruvų, žaizdų, terminių ar cheminių nudegimų padarymu. Tokiam poveikiui gali būti naudojamos savo kūno dalys, ginklai, gyvūnai, įvairūs daiktai ar energijos rūšys. Antroji rūšis apima veiksmus susijusius su poveikiu, lemiančiu vidaus organų sužalojimą (ar kaulų lūžius). Tokiam poveikiui, be kita ko, gali būti panaudojami cheminiai ar biologiniai ginklai, infekcinės ar bakterinės priemonės, radioaktyviosios medžiagos (Бойцов 2002, p. 434 - 435). Kalbant bendrai, fizinis smurtas gali reikšti bet kokį poveikį nusikaltimo aukos kūno neliečiamumui. Pažymėtina, jog teismų praktikoje yra suformuota nuostata, kad nukentėjusysis dėl fizinio smurtinio poveikio turi bent jau patirti fizinį skausmą. Plėšimo atveju, šis požymis padeda diferencijuoti tokį poveikį nuo kitų nukentėjusiojo valios palaužimų būdų, kurie gali būti naudojami.

Grasinimas gali būti suvokiamas kaip tam tikros žalos nukentėjusiajam asmeniui numatymas perspektyvoje. Grasinimas turi būti rimtas ir realus, bei nekelti abejonių, jog tokio grasinimo įgyvendinimas nukentėjusiajam sukeltų fizinių kančių, skausmo, jis būtų sužalotas, o vienintelė išeitis išvengti tokių grasinamų padarinių – turto perdavimas mainais (Žukovaitė 2018, p. 133). Pažymėtina, kad grasinama gali būti žodžiais arba veiksmais. Teismų praktikoje taip pat pripažįstama, kad, be grasinamųjų žodžių ar veikslių, grasinimas gali būti išreikštas ir pasinaudojant ar sukuriant situaciją, kuri yra bauginanti, kelianti nerimą ir saugumo trūkumą nukentėjusiajam asmeniui (LAT Senato nutarimas Nr. 52). Taigi, grasinimu gali būti pripažintos ir situacijos, kuriuose kaltininkas tiesiogiai nenurodo galinčių kilti padarinių, bet savo agresyviu elgesiu, kalbėjimo tonu, kitais veiksmais ar savybėmis (pvz., akivaizdi jėgos persvara) sukuria bauginančią aplinką.

Pažymėtina, kad fizinio smurto panaudojimo ir grasinimo požymiai yra būdingi ir turto prievartavimo atvejams. Tačiau, čia pastebėtini keli reikšmingi skirtumai. Plėšimo metu visais atvejais, smurtas arba grasinimas yra nukreiptas į asmenį, tai reiškia, jog plėšimo atveju smurtinio pobūdžio veiksmai negali būti nukreipti į kitus objektus, tokius kaip, pavyzdžiui, aukos turtas. Tačiau, ši sąlyga negalioja, kalbant apie turto prievartavimą. Vykdamas plėšimą gali būti grasinama tik smurtinio pobūdžio veiksmis aukai. Tuo tarpu turto prievartavimo atveju gali būti grasinama turto sunaikinimu ar sugadinimu arba šantažuojama paskelbti aukai nepageidaujamą informaciją. Be to labai svarbus grasinimo realizavimo laike požymis. Plėšimų metu yra grasinama tuoj pat panaudoti smurtą, o štai turto prievartavimo atveju laiko požymis nėra apibrėžtas, t.y. grasinimas gali būti įvykdytas bet kuriuo metu ateityje. Tai reiškia, jog grasinimas ar fizinio smurto panaudojimas gali būti pripažintas plėšimo sudėties požymiu tik tais atvejais, kai atitinka reikalavimus keliamus grasinimo nukreiptumui (tik į auką, bet ne į jos turtą). Grasinimu atveju svarbus ir jo realizavimo laiko reglamentavimo skirtumas (tik tuoj pat, o ne kažkada ateityje).

Kitoks galimybės nukentėjusiajam priešintis atėmimas siejamas su kaltininku veiksmis, taikomais aukos pasipriešinimui įveikti, kurie negali būti priskirti fizinio smurto panaudojimui ar grasinimui tuoj pat jį panaudoti. Kitokiu galimybės priešintis atėmimu pripažįstami atskiri veiksmai, pavyzdžiui, įstūmimas į kambarį užrakinant, surišimas, uždarymas patalpoje užrėmus duris, prispaudimas prie žemės, automobilio ar kitų paviršių ir laikymas, paveikimas medikamentais ar narkotinėmis medžiagomis, apgaulė bei kiti atvejai (LAT Senato nutarimas Nr. 52). Reikia pabrėžti, kad vis dar kyla diskusijų, kokie veiksmai gali būti priskiriami ir vertinami kaip šis plėšimo įvykdymo būdas.

Aprašyti nusikalstamos plėšimo veikos padarymo būdai yra reikšmingi jos kvalifikavimui ir atribojimui nuo kitų turtinio pobūdžio nusikalstamų veikų, pavyzdžiui, nuo vagystės. Pažymėtina, jog vagystė taip pat gali būti įvykdoma įsibrovus į patalpas. Tačiau plėšimo atveju ši sąvoka yra siauresnė ir neapima ryšių kabelių kanalų sistemų, saugyklų ar saugomą teritorijų, paminėtų vagystės sudėtyje. Taip pat, kaip ir plėšimui, vagystei bei gali būti būdingas ir veikos įvykdymo, dalyvaujant organizuotoje grupėje, kvalifikuojamasis požymis. Tačiau, nepaisant šių nusikalstamų veikų panašumų, jas skiria vienas labai reikšmingas įvykdymo būdų aspektas. Plėšimui visais atvejais yra būdinga, aukščiau aptarta, smurtinė sudedamoji, kuri nėra išskiriama, kalbant apie vagystę. Taigi, smurtinio pobūdžio veiksmų (fizinio smurto panaudojimas, grasinimas tuoj pat jį panaudoti ar kitoks galimybės priešintis atėmimas) nustatymas byloje yra pagrindinis šios veikos atribojimo nuo vagystės kriterijus.

Kitas svarbus aptarimui požymis - nusikalstamos veikos dalykas. Plėšimo atveju, BK 180 str. dispozicijoje numatyta, kad tai yra svetimas turtas. Svetimas turtas yra daiktai, kurie grobimo metu priklauso ne kaltininkui, o kitam asmeniui. Vadinasi, plėšimo dalyku gali būti tik turtas, kuris kaltininkui nepriklauso nuosavybės teise arba nėra kitaip teisėtai jo valdomas nusikaltimo darymo metu. Baudžiamosios teisės doktrinoje kalbant apie plėšimus, teigiama, kad plėšimo dalyku gali būti konkretūs, turintys vertę ir fiziškai išmatuojami (dydis, svoris, skaičius, kiekis) daiktai (Abramavičius ir kt. 2009, p. 307). Ekonominės pagrobto turto vertės reikalavimas neleidžia plėšimo dalyku laikyti daiktų, kurie turi tik asmeninę subjektyviąją vertę. Tačiau pabrėžtina, kad kitaip nei vagystės atveju, plėšimo sudėties nelemia tam tikras pagrobto turto kiekis ir vertė, taigi ji gali būti ir kur kas mažesnė nei 1MGL (Žukovaitė 2018, p. 90). Nedidelės vertės turto vagytė yra laikoma baudžiamuoju nusižengimu, o tais atvejais, kai pagrobtas mažesnės nei 3MGL vertės turtas, veikia apskritai priskiriama administraciniams teisės pažeidimams. Taigi, pagrobto turto vertė yra svarbi sprendžiant vagystės kvalifikavimo klausimus. O štai plėšimo atveju, veikos priskirimas administraciniams teisės pažeidimams ar baudžiamiesiems nusižengimams, dėl nepakankamos pagrobto turto vertės, nėra numatytas. Vertė yra svarbi, atirbojant pagrindinės ir kvalifikuotos sudėties plėšimo atvejus. Taip, jei plėšimo būdu pagrobtas didesnės nei 250 MGL vertės turtas, veika kvalifikuojama pagal BK 180 str. 3 d. Ši straipsnio dalis numato ir dar vieną kvalifikuojamąjį požymį, susijusį su veikos dalyku. Jei plėšimo metu yra pagrobta didelės mokslinės, istorinės arba kultūrinės reikšmės turinčias vertybės, veika yra priskiriama kvalifikuoto plėšimo sudėčiai. Grobiamam turtui taip pat yra keliamas jo kilnojamos reikalavimas, t.y. plėšimo metu gali būti pagrobti tik svetimas kilnojamas turtas. Reikia pabrėžti, kad yra išskiriami daiktai, kurie jokiais atvejais negali būti pripažinti plėšimo dalyku. Jiems priskiriami: 1) įvairūs asmens dokumentai ar kiti asmens pažymėjimai; 2) išimti iš apyvartos ar ribotos apyvartos daiktai. Asmens dokumentai „<...> nežymi kokios nors piniginių vertės ir nesuteikia teisės gauti turtą, todėl tai nėra svetimas turtas ir kartu tai nėra plėšimo dalykas. <...> nukentėjusysis gali patirti tam tikrus piniginius nuostolius, kurie susiję su naujo paso gavimu, tačiau tokia žala negali būti pripažįstama plėšimu pagrobtu turtu ir sumuojama su kito plėšimo metu pagrobto turto verte.“ (LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-364/2006). Senato nutarimo Nr. 52 4 punkte nurodyta, kad „kai iškyla bendrosios ir specialiosios normos konkurencijos klausimas, jei pagrobiami daiktai, išimti iš apyvartos, ar daiktai, kurių apyvarta yra ribota, tokių daiktų grobimas kvalifikuojamas <...> pagal kitus specialiai tokių daiktų apsaugai skirtus BK straipsnius, pavyzdžiui, <...> šaunamojo ginklo, šaudmenų, sprogmenų ar sprogstamųjų medžiagų grobimas – pagal BK 254 straipsnį; narkotinių ar psichotropinių medžiagų – pagal BK 263 straipsnį, t. y. taikoma specialioji baudžiamojo įstatymo

norma. Būtent todėl, kai įstatyme yra specialios normos, saugančios daiktus, išimtus iš apyvartos, ar daiktus, kurių apyvarta yra ribota, nuo grobimų, jie nėra nusikalstamos veikos dalykas pagal bendrąsias normas, įtvirtintas BK 178 ir 180 straipsniuose.” (LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-232/2007).

Kalbant apie subjektyviuosius plėšimo sudėties požymius, paminėtinos kaltės bei pakaltinamumo sąvokos. Pagal Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą asmuo, už nusikalstamą veiką, atsako tik tuo atveju, jeigu jis yra kaltas ją padaręs. Taigi kaltė yra būtinas nusikalstamos veikos elementas. Įstatymais įtvirtinta, kad nusikalstama veika gali būti padaroma dviem būdais - tyčia arba dėl neatsargumo. Kalbant apie plėšimus, yra suvokiama, jog šis nusikaltimas visuomet yra padaromas tyčia ir niekaip negali būti padarytas dėl neatsargumo. Yra išskiriamos 2 tyčios formos: 1) tiesioginė tyčia; 2) netiesioginė. Teisinėje doktrinoje sutariama jog plėšimas gali būti įvykdomas tik tiesiogine tyčios forma. T.y. plėšimą vykdantis asmuo privalo suvokti savo veikos pavojingumą, numatyti savo veikimo padarinius bei jų sąmoningai siekti. Tai taip pat reiškia, kad kaltininkas suvokia, jog turtas, kurį jis siekia užvaldyti, yra jam svetimas ir, nepaisant to, siekia jį pasisavinti nusikalstamais būdais ir priemonėmis (Žukovaitė 2018, p. 178). Kaltės elemento buvimo nusikalstamoje veikoje būtinumas taip pat reiškia, jog už nusikalstamą veiką negali būti baudžiamas nepakaltinamas asmuo, kadangi pakaltinamumas yra būtina kaltės sąlyga. Tai reiškia, kad už plėšimus bei kitus nusikaltimus negali būti baudžiami asmenys, kurie dėl tam tikrų psichikos sutrikimų, negalėjo valdyti arba suvokti savo veiksmų. Taigi, už plėšimą yra baudžiami tik tie, kas yra pripažinti kaltais, t.y. tokie asmenys kurie įvykdė šį nusikaltimą tiesiogine tyčia ir visiškai suvokdami savo veiksmų priešingumą teisei bei pavojingumą, tačiau vis tiek sąmoningai siekė tam tikrų konkrečių padarinių, taip pat veikos padarymo metu buvo pakaltinami.

Būtina taip pat kalbėti ir apie plėšimo įvykdymo tikslus ir motyvus. Reikia pabrėžti, kad teisės aktuose nėra tiesiogiai nurodomi galimi šios veikos įvykdymo motyvai. Tačiau galima numanyti, jog plėšimas yra įvykdomas iš savanaudiškų paskatų, siekiant praturtėti (Savickaitė 2016, p. 20). Plėšimo tikslas - užvaldyti svetimą turtą. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas Senato nutarime Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“ akcentuoja: „*jei asmuo naudoja fizinį smurtą neturėdamas tikslo pagrobti svetimo turto, tačiau toks sumanymas kaltininkui kyla panaudojus smurtą, kaltininko veiksmai kvalifikuojami kaip dvi savarankiškos nusikalstamos veikos – sveikatos sutrikdymas ir vagystė (realioji sutaptis).*“ (LAT Senato nutarimas Nr. 52). Tačiau reikia pabrėžti, kad tuo atveju,

jei tikslas pagrobtį turtą susiformuoja smurto naudojimo metu, o ne po jo panaudojimo, veika gali būti kvalifikuojama pagal LR BK 180 str.

Apibendrinant išdėstytas mintis, galima teigti, jog nagrinėjant plėšimo nusikalstamą veiką, jos sampratą ir baudimo už ją ypatumus Lietuvos teisinėje sistemoje, esminis, šiuo metu galiojantis, teisės aktas – LR Baudžiamasis kodeksas. Apžvelgus istorinę plėšimo suvokimo ir baudimo už jį perspektyvą, išskirtini tiek panašumai, tiek ir skirtumai, tačiau pabrėžtina, jog esminis plėšimo, kaip veikos turinčios tiek smurtinės, tiek ir turtinės nusikalstamos veikos elementų, reglamentavimas išliko stabilus. Taip pat, kaip ir laisvės atėmimo bausmės už šį nusikaltimą numatymo vyravimas. Šiuolaikinis (dabar galiojantis) LR BK, kaip pagrindinis šalies baudžiamasis įstatymas, aiškiai ir išsamiai reglamentuoja plėšimo nusikalstamos veikos bendrąją ir kvalifikuotą sudėtį, bei numato už šį nusikaltimą kelias bausmių alternatyvas – areštą ir laisvės atėmimo bausmę.

2. Plėšimų aiškinimas kriminologijos teorijų pagalba

Plėšimas, kaip bet kuris kitas nusikaltimas ar deviacija, gali būti aiškinamas remiantis įvairiomis kriminologinėmis teorijomis. Šio darbo plotmėje plėšimas, kaip nusikalstama veika arba deviacijos forma, bus nagrinėjimas, pasitelkiant šias kriminologijos teorijas:

1. Anomijos teorija (E. Durkheim, R. Merton);
2. Socialinės kontrolės teorija (T.Hirschi);
3. Etikečių teorija (H. Becker).

2.1. Anomijos teorija:

Anomijos teorijos pradininku yra laikomas prancūzų sociologas Emilis Durkheimas. Būtent jis pirmasis suformulavo ir į mokslinį diskursą įvedė anomijos sąvoką, tiesa, tai padarė aiškindamas kitą deviacinio elgesio formą - savižudybes. Anomija, kalbant bendrai, tai visuotinai pripažintų normų stoka. Susidaro tokia situacija, kai vienos normos reikalauja vienokio asmenybės elgesio, o kitos – visiškai kitokio, dažnu atveju netgi priešingo. Tokios aplinkybės dažnai kyla ekonominių nuosmukių (krizių) ar staigių jos augimų etapais, taip pat vykstant spartiems socialiniams pokyčiams, kuomet keičiasi visuomenės poreikiai ir smarkiai susilpnėja norminė kontrolė (Дюркгейм 2021, 301 – 302). Tokia situacija priverčia žmogų, faktiškai savo nuožiūra, spręsti, ką jis gali daryti ir ko negali. Anomija ir iš jos kylantis susvetimėjimas skatina visuomenei nepriimtino, taip pat ir nusikalstamo, elgesio plitimą (Šarkutė 2012, p. 24). Šią teoriją išplėtojo ir pagilino žymus Amerikos sociologas Robertas

Mertonas. Mokslininko teigimu: „*anomijos atsiradimą lemia deklaruojamų kultūrinių tikslų ir socialiai priimtinių priemonių jiems pasiekti išsiskyrimas.*“ (Dobryninas ir kt. 2008, p. 77). Čia labai svarbu paminėti, kad dar E. Durkheimas pastebėjo, jog nepaisant to, kokią socialinę padėtį visuomenėje užima žmogus, ar kokia yra jo finansinė situacija, jis visuomet yra linkęs siekti vis daugiau, be to keičiantis laikotarpiams, keičiasi ir įvairių socialinių klasių atstovų suvokimas apie tai, kas yra materialinė gerovė (Дюркгейм 2021, p. 283 – 292). Tai reiškia, jog plėšimus galima sieti su nenumaldomu žmogaus noru turėti daugiau, nei jis turėjo iki šiol, bei visuotiniu materialinės gerovės siekiu. Pabrėžtina, jog ypatingą reikšmę šiuo atveju turi visuomenės formuojami bendrieji tikslai ir siekiai. Teigtina, kad gerėjant ekonominei situacijai visuomenė pradeda formuoti vis aukštesnius ir ambicingesnius materialinius tikslus. Keičiantis žemesniųjų klasių atstovų socialinei padėčiai stiprėja jų poreikis siekti augančių tikslų. Tai lemia situaciją, kuomet vis daugiau žmonių pretenduoja į ribotus išteklius ir vertybes. Čia galima daryti išvadą, jog nusikalstamas elgesys, konkrečiu atveju galinti pasireikšti plėšimo forma, kyla tada, kai asmuo negali socialiai priimtinais būdais pasiekti visuotinai priimtų bendrų tikslų bei materialinių vertybių. Reikia atsižvelgti į tai, kad visuomenėje egzistuoja galimybių socialinė segmentacija, t.y. ne visi individai turi vienodas galimybes siekti visuomenės suformuotų vertybių. Kaip socialinės nelygybės (segmentacijos) pasekmė, kyla socialinė įtampa ir dezadaptacija, galinčios vesti prie visuotinai priimtų normų (tame tarpe ir teisės normų) atmetimo ir atsiskyrimo nuo plačios visuomenės, deklaruojančios ir priimančios šias normas. Galiausiai visi aptarti veiksniai gali vesti prie nusikalstamo elgesio. Taigi, remiantis anomijos teorija plėšimas gali būti pasirinktas, kaip nekonformistinis, bendrosioms socialinėms ir teisinėms normoms prieštaraujantis, būdas, siekti institualizuotų (t.y. visuomenėje įsitvirtinusių ir laukiamų) tikslų. Situacijoje, kai konkretus asmuo, dėl tam tikrų individualių socialinių priežasčių (pvz., skurdas ar nepriteklis, prastesnis išsilavinimas ir kt.), negali pasiekti visuomenės deklaruojamų svarbių tikslų ar vertybių (dažnu atveju materialinių), atsiranda poreikis atrasti naujų būdų, jiems pasiekti. Plėšimas, kaip bet kuris kitas nusikaltimas, susijęs su svetimo turto pasisavinimu, čia gali būti suvokiamas ir pasirenkamas, kaip priimtinas būdas, gauti tai, ko nepavyksta pasiekti kitomis, teisiškai priimtinomis priemonėmis. Apibendrinant šios teorijos mintis, galima daryti išvadą, kad plėšimo, kaip nusikalstamos veikos, įvykdymo priežastimi galima būtų laikyti nuolat augančių kultūrinių siekių, asmens poreikių ir socialinių galimybių suderinimo neįmanomumą, iš kurio kylanti anomija, sąlygoja visuotinai priimtų normų nepaisymą ar visišką atmetimą. Paminėtina, kad teismų praktikoje toks normų atmetimas ir visuomeninių nuostatų nepaisymas yra vertinami kaip neigiamai asmenybę charakterizuojantys veiksniai. „*V. L. nusikalto ne atsitiktinai, dėl kitų asmenų įtakos ar nepalankiai susiklosčius aplinkybėms, o dėl savo paties*

antivisuomeninių nuostatų, kurios jau buvo susiformavusios iki nusikalstamo poelgio, t. y. jo nusikalstama veika buvo tik nuoseklus tokio gyvenimo būdo ir jo ankstesnio elgesio padarinys.” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-236-1100/2021).

2.2. Socialinės kontrolės teorija:

Kontrolės teorijos autoriai iškėlė naują idėją, kad nusikalstamam elgesiui įtaką daro netinkama, per silpna kontrolė arba jos visiškai nebuvimas. *„Kontrolės teorija postuluoja, kad nusikaltimai atsiranda dėl pažeistos pusiausvyros tarp paskatų imtis nusikalstamos veiklos ir socialinės ar fizinės kontrolės, kuri atgraso nuo šitokių veiksmų.“* (Giddens 2005, p. 207). Čia vadovaujama prielaida, kad kiekvienas individas iš prigimties yra linkęs elgtis nukrypstamai nuo visuomenės priimtinių normų. Žmogus padaro nusikaltimą tuomet, kai atsiranda palanki galimybė – tai ir yra motyvas. Ivan Nye teigė, jog delinkventinis elgesys yra visiškai normalus ir įgimtas reiškinys, o štai konformistinio elgesio mokomasi socializacijos metu (Norvaišaitė 2007, p. 33). Vienas žymiausių šios teorijos atstovų Travis Hirschi, plėtodamas šią teoriją, išskyrė socialinių ryšių, kurie sieja žmones su visuomene bei įstatymams paklūstančia elgsena, svarbą. Šių ryšių nebuvimas ar silpnas susisaistymas padidina nusikalstamo elgesio tikimybę (Šarkutė 2012, p. 24 - 25). T. Hirschi teigė, kad yra keturi tokių ryšių tipai: prisirišimas, įsipareigojimas, išitraukimas ir tikėjimas. Prisirišimas yra grindžiamas pozityviu emociniu ryšiu su artimiausia aplinka, kas lemia poreikį atsižvelgti į jų lūkesčius, sekti jų pavyzdžiu (Hirschi 1969). Šis veiksnys yra ypatingai svarbus kalbant apie normų ir vertybių internalizavimą. Teismai, priimdami sprendimus plėšimų bylose ir vertindami kaltinamųjų asmenybės charakteristikas, taip pat atkreipia dėmesį į socialinių ryšių svarbą. Pažymėtina, kad tokių pozityvių ryšių nebuvimas yra suvokiamas kaip neigiamai asmenybę charakterizuojantis veiksnys. *„<....> (kaltinamasis) teismui nurodė, kad gyvena su sugyventine, kartu augina mažametį vaiką, tačiau iš teismų informacinės sistemos Liteko duomenų (nagrinėjamos civilinės bylos dėl išlaikymo nepilnamečiui priteisimo, jo gyvenamosios vietos nustatymo ir bendravimo tvarkos nustatymo) teismui kyla pagrįstų abejonių, ar kaltinamasis iki šio gyvena jo nurodytu gyvenamosios vietos adresu, su sugyventine bei vaiku, kadangi pagal šioje byloje esančius ir teismui pasiekiamus duomenis, kaltinamasis gyvena atskirai nuo jo sugyventinės bei vaiko, išlaikymo vaikui neteikia”* (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-2426-1017/2019). Tuo tarpu teigiamų socialinių ryšių buvimas, geri šeimyniniai santykiai, teismo yra vertinami kaip teigiama asmenybės charakteristikos elementai. *„Teismas vertina, jog S. P. praeityje teistas, tame tarpe ir už smurtinius nusikaltimus, tačiau atsižvelgia į kaltinamojo elgesį po nusikalstamos veikos padarymo, jo jauną amžių, siekiant išsaugoti kaltininko teigiamus socialinius*

ryšius bei suteikiant galimybę taisyti, bausmės vykdymas atidedamas.” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-56-1000/2020). „*kaltinamojo A. A. senelis, <...> nurodė, kad yra pirmos grupės invalidas, <...> padedant A. A., jis gali nuvykti pas daktarus, atlikti kasdienius su higiena susijusius veiksmus, buities darbus, be A. A. pagalbos negalėtų gyventi visaverčio gyvenimo*” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-69-900/2020). Įsipareigojimas kyla iš individui svarbios veiklos, kuri savotiškai pririša jį prie moralinio ir etinio visuomenės kodekso. Tai priverčia asmenį rinktis tarp galimos nusikaltimo naudos ir praradimo rizikos (Hirschi 1969). Nagrinėjant teismo nuosprendžius plėšimo bylose pastebėta, jog kaltinamųjų darbinė veikla ar mokymasis bei teigiamos charakteristikos iš užimtumo vietos teismų yra vertinamos kaip palankiai kaltinamojo asmenybė charakterizuojančios aplinkybės. „*A. A. yra jauno amžiaus (23 m.), nuo 2019 m. balandžio 23 d. iki 2019 m. gruodžio 23 d. dirbo <...>, nuo 2019 m. spalio 9 d. verčiasi individualia veikla ne pagal verslo liudijimą <...> kaltinamąjį A. A. kaip darbuotoją apibūdino teigiamai.*” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-69-900/2020). O štai atvejus, kuomet kaltinamasis niekur nedirba/ nesimoko, nėra registruotas užimtumo tarnyboje ir neužsiima jokia naudinga veikla arba yra gautos neigiamos charakteristikos iš užimtumo vietų, teismai vertina kaip jo asmenybę neigiamai charakterizuojančias aplinkybes. „*K. T. <...> Kauno maisto pramonės ir prekybos mokymo centro charakterizuojamas neigiamai.*“ (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. N1-483-408/2019). Trečiasis elementas – tai asmens įsitraukimas į veiklas, kurios yra nukreiptos į konvencinius visuomenės interesus. Tikėjimo elementas yra siejamas su normų priėmimu ir pasirengimu jų laikytis (Hirschi 1969). Šis teorijos elementas yra ypatingai aktualus kalbant apie plėšimus, taigi būtent jo buvo ieškota nagrinėjant nuasmenintus pirmosios instancijos teismų nuosprendžius. Vertinant šį elementą, pažymėtina tai, kad plėšimus, dažnu atveju, vykdo asmenys, kurie jau anksčiau buvo teisti, taigi visuomenėje priimtos socialinio gyvenimo ir teisės normos jiems nėra artimos ir jie nėra linkę jų laikytis. Tai pažymima ir teismų praktikoje, akcentuojant „*<...> kaltinamasis iš ankstesnių teistumų išvadų nedaro ir tokiu savo elgesiu demonstruoja aiškų nenorą laikytis įstatymų bei stoti į dorą ir sąžiningą gyvenimo kelią, piktybinį polinkį daryti priešingus teisei veiksmus.*” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-139-903/2021). Kai visi išvardyti elementai pakankamai stiprūs, jie padeda išlaikyti socialinę kontrolę ir paklusnumą, nes daro žmones nelaisvus laužyti taisykles. Jei ryšiai su visuomene netvirti, jos nariai gali lengviau pažeisti įstatymus (Pruskus 2012, p. 40). Be to, galima numanyti, kad šie veiksniai turi įtakos ne tik vykstant aktyviam socializacijos procesui, tačiau nuolatos, viso gyvenimo eigoje. Pabrėžtina, kad gali užtekti vieno iš minėtų elementų nepakankamumo, tam kad rizika padaryti nusikalstamą veiką augtų. Taigi, jau vien tikėjimo normomis elemento silpnumas, fiksuojamas plėšimų baudžiamosiose bylose per ankstesnių

teistumų atvejus, gali kelti prielaidas pasiryžimui įvykdyti šį nusikaltimą. Tikėtina, kad pasitaiko ir nemažai atvejų, kuomet koegzistuoja visi paminėtieji veiksniai, kas sudaro itin palankias sąlygas nusikalsti, šiuo atveju – įvykdyti plėšimą. Tačiau šiai prielaidai patikrinti būtų tikslinga atlikti papildomus tyrimus.

2.3. Etikečių klijavimo teorija:

Šios teorinės krypties atstovai pažvelgė į nusikalstamo elgesio problemą iš kitokios perspektyvos – tyrinėjo, kaip visuomenės reakcija daro įtaką ir formuoja toki elgesį. Šios teorijos esmė: *„individai, kuriems yra priklijuota „nusižengėlio“ etiketė, prisiima jiems primestą vaidmenį, o aplinkiniai reaguoja į jų elgseną daug atidžiau ir visada linksta ją laikyti nukrypimo apraiška. Tokia aplinkinių reakcija sustiprina individo savivoką, kad jis iš tikro yra nusižengėlis ar nusikaltėlis, ir paskatina jį elgtis būtent taip, kaip jis suvokiamas aplinkinių.“* (Pruskus 2012, p. 34). Vienas žymiausių šios teorijos atstovų Howard Becker teigė, kad individai tampa tikrais deviantais tik tuomet, kai juos tokiais įvardija tam tikros socialinės grupės ar kriminalinės justicijos atstovai. Įmanomos situacijos, kai asmuo nustoja elgtis deviantiškai, etiketė “netenka savo galios”, tačiau tam tikrais atvejais priklijuota nusikaltėlio (devianto) etiketė užkerta individui kelią sugrįžti į visuomenę ir tapti pilnaverčiu jos nariu. Tokiu atveju, asmuo, neturėdamas kitos išeities, yra skatinamas ir toliau nusikalsti (Vileikienė 2005, p. 102). Vienas geriausių šio fenomeno pavyzdžių – nuteisti asmenys. Akivaizdu, kad tokiems asmenims, ypač jei jie buvo nuteisti realia laisvės atėmimo bausme, yra “klijuojama” labai gyvybinga nusikaltėlio etiketė, paveikianti jų tolimesnį gyvenimą. Viena vertus, atlikę įkalinimo bausmę asmenys, yra paveikti pataisos įstaigų aplinkos, jiems sudėtinga suvokti save kitaip, nei nusikaltėliu. Specifinė tokių įstaigų aplinka ir sistema bendrai, savitos gyvenimo juose taisyklės, kalinimo įstaigų subkultūros poveikis ir kiti veiksniai, suponuoja tai, kad asmeniui primetamas ilgai išliekantis ir puikiai susiformavęs nusikaltėlio vaidmuo. Kita vertus, bausmę atlikę ar teistumą turintys, asmenys beveik visuomet susilaukia neigiamos visuomenės reakcijos savo atžvilgiu ir susiduria su dideliais sunkumais resocializacijos procese. Tai gali lemti naujų nusikalstamų veikų padarymą tokiais asmenimis. Šis fenomenas aktualus ir kalbant apie plėšimus vykdančius asmenis. Pastebėta, kad nemažą dalį, teisiamų už plėšimus asmenų, sudaro jau anksčiau teisti ar dar neišnykusius teistumus turintys individai. Pasitaiko asmenų kurie anksčiau buvo teisti ne tik po kelis, bet ir po kelioliką ar keliasdešimt kartų. *„Vertinant R. A. asmenybę, nustatyta, kad jis teistas 22 kartus, daugiausiai už nusikalstamas veikas nuosavybei, tačiau taip pat ir už smurtinio pobūdžio nusikalstamas veikas, disponavimą narkotinėmis medžiagomis. <...> Vertinant A. N. asmenybę,*

nustatyta, kad ji teista 15 kartų, dauguma nusikalstamų veikų nuosavybei, taip pat teista už disponavimą narkotinėmis medžiagomis savo reikmėms.” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-459-1053/2020). Akivaizdu, kad tokie asmenys gyvena su ypač gyvybingomis nusikaltėlių etiketėmis, kurių atsikratyti, net atsisakius tolesnio nusikaltimų darymo, yra labai sudėtinga. Taigi, remiantis etikečių teorija plėšimus galima kildinti iš, anksčiau teistiems asmenims, primesto nusikaltėlio vaidmens poveikio jų tolimesniam gyvenimui. Akivaizdu, jog teistumų istoriją turintiems asmenims yra sudėtinga sugrįžti prie konvencinio (visuotinai priimtino) gyvenimo būdo, rasti darbą, užsitikrinti tinkamą socialinę apsaugą, susigrąžinti aplinkinių asmenų pasitikėjimą ir pan. Tai paskatina ieškoti kitų būdų pragyvenimui, kas savo ruožtu gali lemti pasiryžimą įvykdyti naują nusikaltimą. Tai ypač aktualu kalbant apie turtinio pobūdžio nusikaltimus, leidžiančius greitai pasipelnėti, kuriems priskirtini ir plėšimai. Be to, šios teorijos rėmuose galima teigti, jog plėšimas gali būti įvykdomas tiesiog pateisinant nusikaltėlio vaidmens reikalavimus. Tai aktualu tais atvejais, kuomet kaltininkas yra taip “susigyvenęs” su jam priklijuota nusikaltėlio etikete, kad priima naujų nusikaltimų vykdymą, kaip vienintelį įmanomą kelią, net nebandydamas ieškoti kitų galimybių.

Apibendrinant analizuotas teorijas, galima teigti, kad plėšimai, kaip bet kokia kita nusikalstama veika ar deviacijos forma, gali būti paaiškinami įvairiais veiksniais. Manytina, kad kalbant apie plėšimus ypatingą reikšmę gali turėti aiškių norminių orientyrų nebuvimas (anomija), nesuderinamos galimybės ir poreikiai, socializacijos problemos. Reikšmingas taip pat ir socialinės kontrolės elementas bei tinkamai įvykusi socializacija, galintys sulaikyti asmenys nuo plėšimų darymų. Etikečių teorija yra ypatingai svarbi, kalbant apie plėšimus vykdančius asmenys, kurie jau buvo teisti anksčiau. Akivaizdu, kad dėl savo pobūdžio šis nusikaltimas, turintis tiek turtinės, tiek smurtinės nusikalstamos veikos elementų, yra ypatingai stigmatizuojantis, jį įvykdžiusius asmenis, visuomenės akyse. Tai lemia didelius reintegracijos sunkumus ir paskatina tokius asmenis ieškoti nekonvencinių būdų pragyvenimui, pavyzdžiui, vykdant plėšimus. Plėšimai, šios teorijos rėmuose, gali būti paaiškinami ir kaip nusikaltėlio vaidmens pateisinimo ženklas.

3. Tyrimo metodologija:

Šiame darbe vykdomas *kiekybinis* tyrimas. Toks tyrimo metodas pasirinktas, atsižvelgiant į tai, kad jo pagalba galima tikslingai ir išsamiai išnagrinėti baudžiamosiose bylose atsispindinčius kvalifikuoto plėšimo ir baudimo už jį praktikos ypatumus bei pagrindines tendencijas. Šio tyrimo vykdymui pasitelktas instrumentas – Microsoft Excel lentelės formatu suformuota nuasmenintų teismo nuosprendžių nagrinėjimo schema, kuri buvo sudaryta iš anksto, paliekant galimybę ją papildyti ar tam

tikrus punktus pašalinti, duomenų nagrinėjimo ir analizės atlikimo metu. Tai buvo daroma, atsižvelgiant į tyrimo eigoje pastebėtas svarbias tendencijas, kurios gali būti vertinamos kaip reikšmingos gilesniam plėšimui ir baudimo už juos specifikos suvokimui. Pabrėžtina, kad, remiantis Skjott Linneberg M. ir Korsgaard S. egzistuoja du duomenų kodavimo ir/ ar analizavimo metodai – dedukcinis ir indukcinis.

- Dedukcinis būdas – tyrimo pradžioje, remiantis tyrimo klausimais arba turimu teoriniu pagrindu, yra sukuriama kodai (šio tyrimo atveju – klausimai). Vėliau visa nagrinėjama medžiaga tyrimo metu koduojama ir analizuojama remiantis turimu klausimynu. Šis būdas laikomas naudingiausias, kai yra iš anksto nustatyta aiški darbo struktūra ir nuo jos neplanuojama nukrypti analizės ir išvadų formulavimo metu.
- Indukcinis būdas – pradžioje atliekama analizė, o kodai (klausimai) kuriami jau jos metu. Toks būdas laikomas tinkamiausias tyrimams, kuriuose norima pateikti naujų idėjų ar koncepcijų ir nėra aiškios struktūros, nuo kurios nenukrypstama viso darbo metu (Linneberg ir Korsgaard 2019, p. 259 – 270).

Šio tyrimo atlikimo metu buvo derinami abu šie būdai, pasitelkiant iš anksto, suformuluotus klausimus, bet paliekant galimybę papildyti turimą, jų pagrindu sukurtą, nagrinėjimo schemą tyrimo eigoje. Klausimai kurti tikslingai perskaičius ir atlikus pirminę 5 nuasmenintų baudžiamųjų bylų nuosprendžių analizę (Nuasmeninti nuosprendžiai bylose Nr. 1-218-517/2021, Nr. 1-1052-408/2019, Nr. 1-76-917/2020, Nr. 1-195-443/2020 ir Nr. N1-163-954/2019) bei į klausimyną įtraukiant, tyrėjo nuomone, svarbiausius pastebėtus aspektus. Iš anksto parengtą, klausimų visumą sudarė 13 klausimų. Klausimai atitinka kelias pagrindines kategorijas: kaltinamojo sociodemografinės charakteristikos, nusikaltimo aplinkybės, bausmės aspektai bei papildomi, tyrimo tikslui pasiekti svarbūs, klausimai. Galiausiai sukurti klausimai buvo susisteminti į Microsoft Excel lentelės schemą (Priedas 1). Tyrimo eigoje klausimynas ir nuasmenintų nuosprendžių nagrinėjimo schema buvo tobulinami, pridėdant aktualius punktus ir pašalinant dalį, iš anksto suformuluotų, klausimų. Taip sukurta sistema, kuri leido tikslingai analizuoti turimus duomenis bei, remiantis jais, formuoti įžvalgas bei išvadas. Galutinį klausimyną, pagal kurį buvo nagrinėjami nuasmeninti teismo nuosprendžiai, sudaro 15 klausimų (Priedas 2), remiantis kuriais pakoreguota Microsoft Excel nagrinėjimo schema (Priedas 3). Reikia pabrėžti, jog tiek pagrindinės, tiek kvalifikuotos plėšimo sudėties nuasmeninti teismo nuosprendžiai buvo nagrinėjami tos pačios sudarytos schemos pagalba. Tačiau patogesniau duomenų susistemimui

ir tolesniam palyginimui, visus nuosprendžius, pagal LR BK 180 str. 2 – 3 dalis, buvo nutarta išskirti ir nagrinėti atskiroje Microsoft Excel lentelės schemoje (Priedas 4).

Pagrindinė, darbo metu naudota, kompiuterinė programa – Microsoft Excel. Ji buvo naudojama duomenų (nuasmenintų baudžiamųjų bylų nuosprendžių) kaupimui, atrankos proceso vykdymui, išankstinei (bandomajai) kelių nuosprendžių analizei, tyrimo klausimyno lentelės sudarymui. Taip pat šios programos galimybės pasitelktos duomenų analizei vykdyti bei vizualiniam rezultatų pateikimui atlikti. Duomenų analizės metu buvo naudojamos Microsoft Excel funkcijos leidžiančios pateikti statistinius duomenų rodiklius, tokius kaip vidurkiai ar procentinės išraiškos. Dar vienas šios programos privalumas – vizualizacijos galimybės, leidžiančios kurti tyrimo ataskaitai naudingas lenteles, diagramas bei naudotis kitomis, duomenų pristatymo procesą palengvinančiomis bei rezultatų tikslumą didinančiomis priemonėmis.

Šiame darbe vykdomas atrankinis tyrimas, todėl toliau pateikiamas vykdytos atrankos procesas. Tyrimo duomenų generalinę visumą iš viso sudarė 475 baudžiamųjų bylų nuasmeninti nuosprendžiai ($N = 475$), kuriuose asmenys kaltinami padarę veikas numatytas LR BK 180 str. “Plėšimas” 1 – 3 dalyse. Iš jų 340 bylų asmenys buvo kaltinami įvykdę pagrindinės sudėties plėšimą (LR BK 180 str. 1 d.) ir 135 bylose pagal kvalifikuotą šio nusikaltimo sudėtį (LR BK 180 str. 2 – 3 d.). Visa tyrimo metu nagrinėjama baudžiamųjų bylų medžiaga rasta, pasinaudojant vieša sprendimų paieška LITEKO sistemoje. Nuosprendžiai, pasitelkiant atsitiktinio duomenų perrūšiavimo (jpg.lt) ir Microsoft Excel programas, sudarant atrankos rėmą, atsitiktine tvarka sudėlioti į bendrą sąrašą. Tikslingai atsisakyta bylų išdėstymo pagal nuosprendžio priėmimo datas, siekiant išvengti galimo periodiškumo poveikio formuojamos imties savybėms (Gaižauskaitė, Mikėnė 2014, p. 34). Pažymėtina, kad pagrindinės ir kvalifikuotos plėšimo sudėties nuosprendžiai, atrankai vykdyti, buvo surašyti į atskirus sąrašus. Tai padaryta atsižvelgiant į natūraliai mažesnę bylų, kuriuose asmenys kaltinti pagal LR BK 180 str. 2 – 3 dalis, skaičių ir siekiant užtikrinti reprezentatyvų tokių atvejų atspindėjimą tyrimo imtyje bei rezultatuose. Taigi, tyrimo atrankos rėmą sudarė 2 atskiri sąrašai. Nusistatyta tyrimo imtis – 60 nuasmenintų baudžiamųjų bylų nuosprendžių ($n = 60$). Toks imties skaičius pasirinktas, siekiant reprezentatyvumo užtikrinimo bei kuo visapusiškesnių ir tikslesnių rezultatų. Imčiai suformuoti šiame tyrime naudojama tikimybinė sisteminė atranka, leidžianti sudaryti kiekybiškai tikslią imtį ir užtikrinti jos reprezentatyvumą, kas savo ruožtu, leido tyrimo metu gautus rezultatus apdairiai išplėsti bendrai populiacijai. Atranka vykdoma nuo pasirinkto sąraše esančio nuosprendžio, pagal nustatytą žingsnį k tol, kol surenkamas išsikeltas nagrinėjamų nuosprendžių skaičius. Šio darbo metu imties elementai

buvo renkami nuo 3 nuosprendžio kiekviename iš sudarytų atrankos rėmų sąrašų, renkantis kas 8 elementą ($k = 8$). Tokiu būdu suformuota tyrimo imtis, kurią sudaro 43 nuosprendžiai, kuriuose asmenys kaltinti pagal LR BK 180 str. 1 d. (pagrindinė plėšimo sudėtis) ir 17 nuosprendžių pagal LR BK 180 str. 2 – 3 dalis. Išsamus nagrinėtų nuosprendžių sąrašas pateikiamas bibliografijoje.

4. Plėšimo ypatumai, aplinkybės ir tendencijos teismų praktikoje:

Nagrinėjant ir analizuojant teismų praktiką per jų priimamus nuosprendžius galima išvelgti, kokie ypatumai, aplinkybės ir tendencijos yra būdingos tam tikros rūšies nusikaltimams. Šiame darbe tikslingai pasirinkta analizuoti tik pirmosios instancijos teismų nuosprendžius plėšimo bylose, įvertinus, kad būtent šios teisminės instancijos bylose yra plačiausiai nagrinėjamos visos nusikalstamos veikos padarymo aplinkybės ir analizuojami ikiteisminio tyrimo metu surinkti įrodymai. Pažymėtina, kad kaltinamųjų skaičius nesutampa su išnagrinėtų nuasmenintų nuosprendžių skaičiumi, kadangi pasitaiko bylų, kuriuose kaltinamaisiais tampa iš karto keli asmenys. Taip, pagal LR BK 180 str 1 d. buvo kaltinami 62 asmenys, pagal to paties straipsnio 2 – 3 dalis – 31 asmuo. Reikia pabrėžti, kad nagrinėjant teismo nuosprendžius pasitaikė 4 atvejai, kuomet nusikalstama veika buvo perkvalifikuota teismo sprendimu, taip pat 2 atvejai, kai kaltinamieji buvo išteisinti. Šie atvejai buvo pašalinti iš vertinimo, plėšimo aplinkybių ir ypatumų bei bausmės skyrimo aspektais.

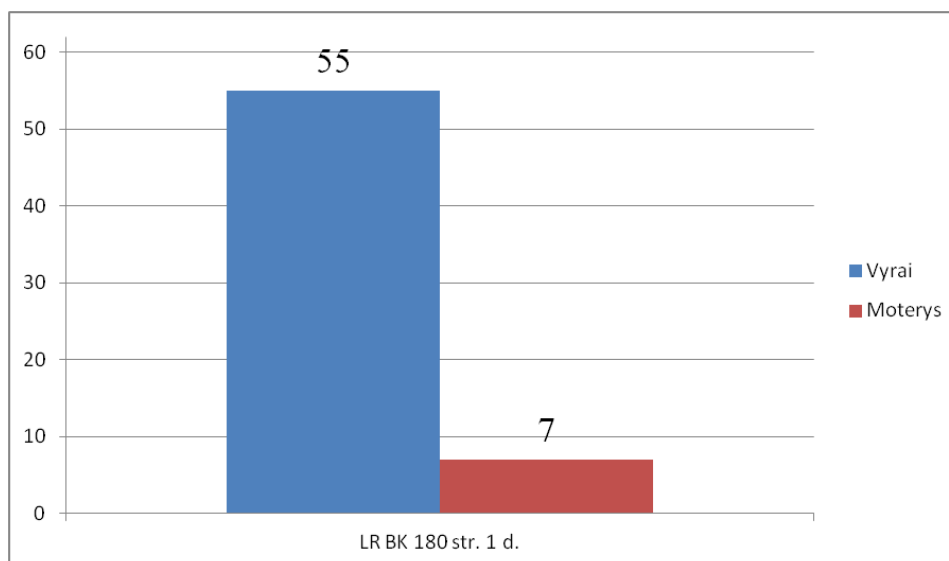
Paminėtina, jog iš 60 tyrimo metų išnagrinėtų nuasmenintų bylų nuosprendžių plėšimo bylose net 46 buvo paskelbti apylinkės teismų. Likusio 4 bylos, kuriuose asmenys kaltinti pagal LR BK 180 str. 1- 3 dalis buvo priimti apygardos teismų. Pažymėtina, kad toks akivaizdus apylinkės ir apygardos teismus pasiekiančių bylų skaičių skirtumas yra natūralus, kadangi apygardos teismams yra teisingos sunkesnės ir sudėtingesnės baudžiamosios bylos. Tačiau reikia paminėti, kad apygardos teismai nagrinėja ir nuosprendžius skelbia taip pat ir tose bylose, kur asmenys buvo kaltinti pagrindinės sudėties plėšimu. Šio tyrimo metu užfiksuoti 2 tokie atvejai, kuomet LR BK 180 str. 1 d. bylos buvo pagal teisingumą priskirtos apygardos teismams. Taigi, darytina išvada, kad bendrojoje praktikoje plėšimo baudžiamosios bylos yra teisingos apylinkės teismams, kur dažniausiai ir yra nagrinėjamos. Tuo tarpu, apygardos teismai nuosprendžius priima retais atvejais, kai tai yra numatyta įstatymų. Šiuo atveju, minėtos bylos, pagal teisingumą teko apygardos teismams, remiantis LR BPK 227 str. 2 d. nuostatomis. T.y. bent viena iš, kaltinamųjų padarytų, nusikalstamų veikų buvo sunki arba labai sunki ir nebuvo priskiriama LR BPK 225 str. 1 d. išvardytoms išimtims.

Toliau šiame skyriuje bus pristatomos ir analizuojamos, pirmosios instancijos teismų nuasmenintuose nuosprendžiuose atsiskleidžiančios:

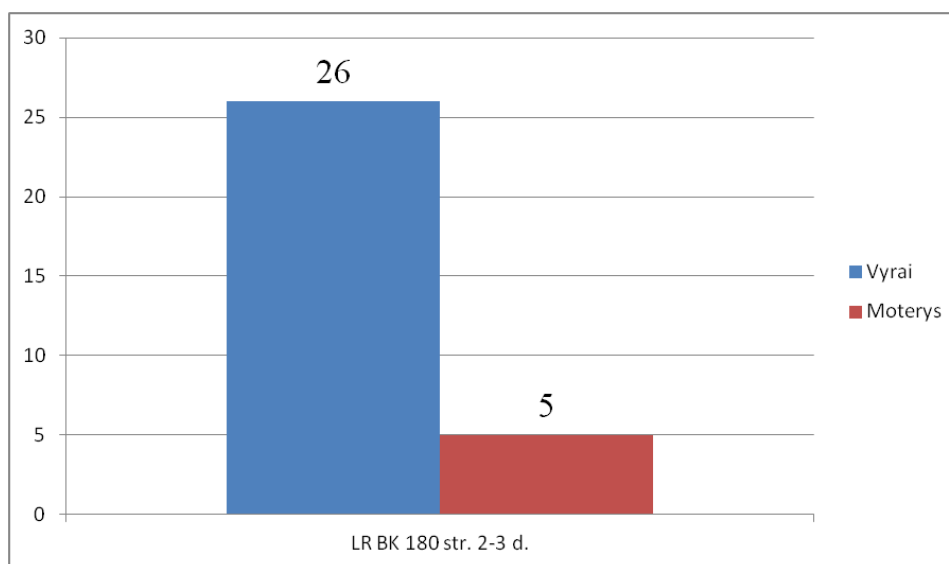
1. Sociodemografinės ir kitos, asmenų kaltinamų plėšimu, charakteristikos (lytis, amžius, teistumas);
2. Plėšimo aplinkybės ir ypatumai (bendrininkavimas, plėšimo objektas, padaryto nukentėjusiojo sveikatos sutrikdymo laipsnis);

4.1. Sociodemografinės ir kitos asmenų, kaltinamų plėšimu, charakteristikos

Kalbant apie sociodemografines asmenų, kaltinamų nusikalstamų veikų įvykdymu, charakteristikas, pirmiausia verta kalbėti apie vieną svarbiausių jų – lytį. Šia tema domėjosi ir kriminologijos mokslo atstovai. Taip dar 1831 m. A. Quetlet pastebėjo, jog moterų nusikaltėlių yra daug mažiau, nei vyrų. Jis siejo tai su fizinės vyrų ir moterų jėgos skirtumais, mažesniu moterų įsitraukimu į visuomeninį socialinį gyvenimą bei didesniu užimtumu buitiniiais darbais (Slidziauskienė 2007, p. 9). Mažesni moterų padaromų nusikaltimų skaičiai, taip pat jų specifika, lyginant su vyrų nusikalstamumu, grindžiami ir išskirtine moters padėtimi socialinėje sistemoje, socialiniu vaidmeniu ir priskiriamomis funkcijomis, taip pat su biologiniais ir psichologiniais ypatumais (Антоян, cit. pg. Idkinaitė 2011, p. 10). Informatikos ir ryšių departamento pateikiama statistika rodo, jog didžiąją dalį visų nusikalstamų veikų Lietuvoje kasmet padaro vyrai ir tik nedidelę dalį – moterys. Taip 2019 m. vyrai padarė 20882 (89%) nusikalstamas veikas, moterys – 2562 (11%). 2020 m. vyrai – 22071 (87 %), moterys atitinkamai – 2812 (13%). Tapati tendencija išlieka ir 2021 m., vyrai įvykdė 19414 (88%) nusikalstamų veikų, moterys – 2652 (12%). Galima matyti, kad vyrų nusikalstamumo rodiklis viršija moterų beveik 10 kartų ir šis rodiklis išlieka pakankamai stabilus, su nedideliais svyravimais. Tyrimo metu buvo išnagrinėti 43 nuasmeninti teismo nuosprendžiai baudžiamosiose bylose, kur asmenys kaltinti pagal LR BK 180 str. 1 d. (pagrindinės sudėties plėšimas). Viso tokių asmenų per 2019 – 2021 m. laikotarpį buvo 62. Taip pat išnagrinėta 17 nuasmenintų nuosprendžių, pagal kvalifikuotos sudėties plėšimus (LR BK 180 str. 2 – 3 d.). Čia, per minėta laikotarpį, buvo kaltinamas 31 asmuo. Diagramomis (1 ir 2 pav.) pateiktas kaltinamųjų pasiskirstymas lyties aspektu.

1 pav. Kaltinamųjų pasiskirstymas pagal lytį (1)

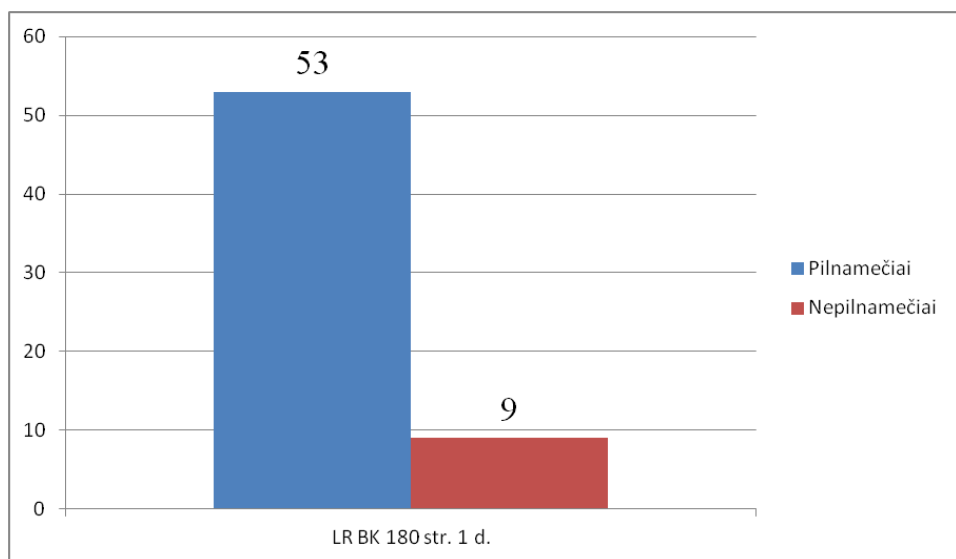

2 pav. Kaltinamųjų pasiskirstymas pagal lytį (2)

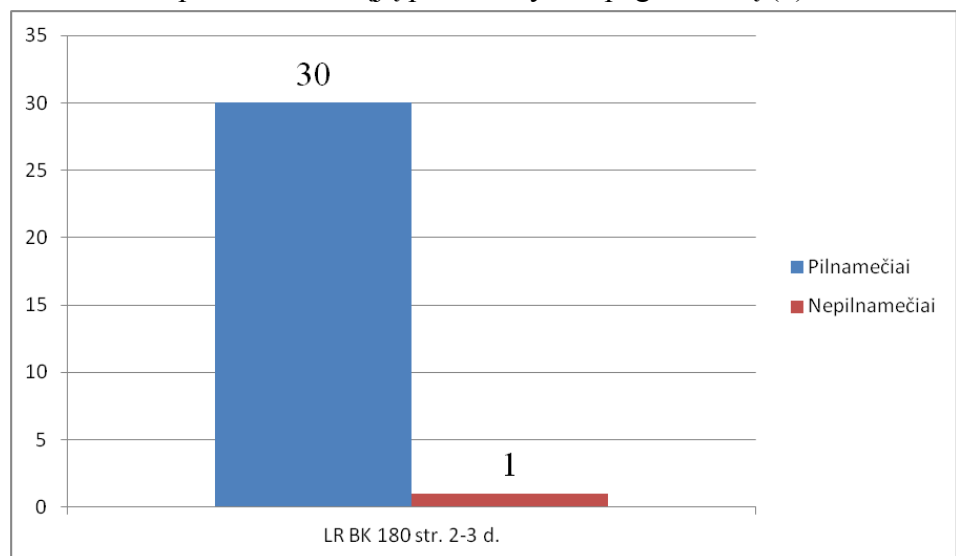
Taigi, galima įvertinti, jog kaltinamųjų lyties plėšimo bylose tendencijos, kalbant apibendrintai, sutampa su bendrų nusikalstamumo rodiklių tendencijomis. Pastebimas ryškus vyriškosios lyties atstovų dominavimas. Apie 90% asmenų, kurie buvo kaltinami įvykdė pagrindinės sudėties plėšimą, sudarė būtent vyrai, ir tik apie dešimtadalį – moterys. Tačiau, kalbant apie kvalifikuotos sudėties plėšimą, būtina pastebėti išskirtinumą. Čia vyrai kaltinamieji sudarė tik 84%, moterys, atitinkamai – 16%. Sunku pasakyti, kokie veiksniai lemia tokius skirtumus, lyginant skirtingas plėšimų rūšis, tačiau vertinant rodiklius privalu atsižvelgti į tyrimo imties ir atrankos ypatumus ir mažesnę kvalifikuotų

plėšimų skaičių, per minėtą laikotarpį, bendrai. Taip pat reikia pabrėžti, kad 3 iš 7 moterų pagrindinės sudėties plėšimų bylose ir visos kvalifikuotų plėšimų atveju, veikas įvykdė bendrininkaudamos su vyrais. Taigi, galima daryti išvadą, kad plėšimas, visgi yra labiau “vyriška” nusikalstama veika, o moterų vaidmuo joje daugiau antraeilis. Be to, kaip pastebėta, moterys apskritai nėra linkusios vykdyti šios nusikalstamos veikos po vieną. Kaip vieną iš tokią tendenciją paaiškinančių veiksnių, galima išskirti, jau minėta idėja, apie skirtingą vyrų ir moterų fizinį pajėgumą. Galima numanyti, kad moterys nesirenka šios nusikalstamos veikos, kaip palankios tam tikrų tikslų siekimui, įvertinusios savo fizines galimybes. Visgi, tai tik vienas iš galimų paaiškinimų, o gilesniam šio klausimo suvokimui reikėtų papildomų tikslinių tyrimų.

Kitas tyrimo metu nagrinėtas rodiklis – kaltinamųjų amžius. Apžvelgiant bendrą nusikalstamumo Lietuvoje statistiką, galima matyti, jog didžiausią dalį visų nusikalstamų veikų visuomet padaro pilnamečiai asmenys. Kalbant apie nagrinėjama laikotarpį pateikiama tokia statistika: 2019 m. 22 277 (95%) veikas padarė pilnamečiai asmenys, 1167 (5%) – nepilnamečiai; 2020 m. – 23708 (95%) ir 1175 (5%) veikas atitinkamai; 2021 m. pilnamečiai asmenys buvo kaltinami 21362 (97%) veikų padarymu, nepilnamečiai – 704 (3%). LR BK 13 str. 2 d., kaip jau minėta, numato, jog už plėšimą atsako visi asmenys, kuriems nusikaltimo padarymo metu buvo suėję 14 metų. Taigi, pagal LR BK 180 str. gali būti kaltinami ir atitinkamai baudžiami taip pat ir, numatyto amžiaus sulaukę, nepilnamečiai asmenys. Taip pat verta paminėti, kad jaunas ir itin jaunas kaltinamojo amžius turi įtakos teismo vertinimui ir yra suvokiamas, kaip viena iš atsakomybę lengvinančių aplinkybių. Būtent dėl šių priežasčių, tyrimo metu pasirinkta fiksuoti, kokią dalį kaltinamųjų sudaro pilnamečiai ir nepilnamečiai asmenys, siekiant įvertinti, kiek šis nusikaltimas yra būdingas kiekvienos grupės atstovams. Apibendrinti tyrimo rezultatai pateikti diagramomis (3 ir 4 pav.).

3 pav. Kaltinamųjų pasiskirstymas pagal amžių (1)

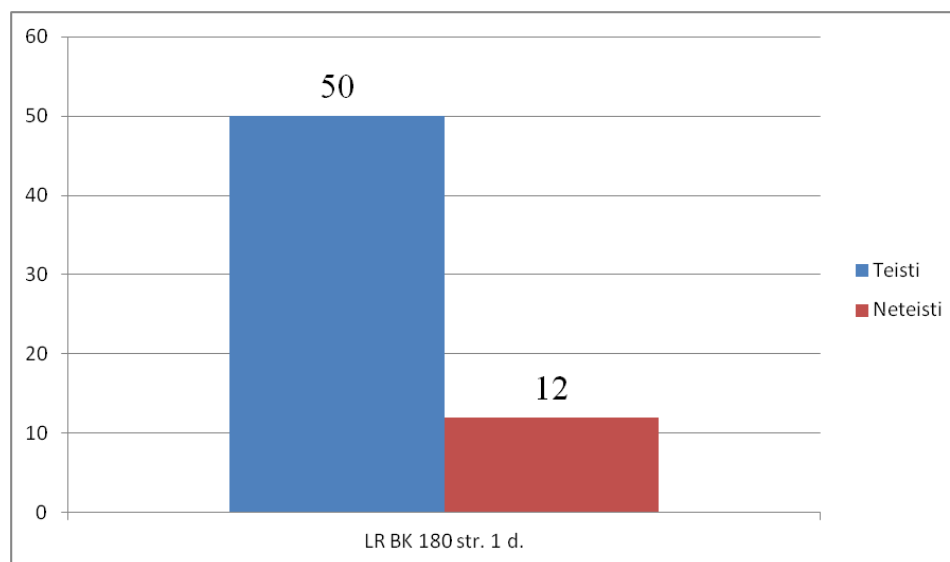
4 pav. Kaltinamųjų pasiskirstymas pagal amžių (2)

Kalbant apibendrintai, galima teigti, jog plėšimais kaltinamų asmenų amžiaus grupių tendencijos sutampa su bendrosiomis, kaltinamų nusikalstamomis veikomis, asmenų tendencijomis. Verta pažymėti, kad kalbant apie 180 str. 1 d. nepilnamečių kaltinamųjų procentas yra šiek tiek didesnis, nei bendroje kaltinamųjų populiacijoje ir sudaro 14%. Analizuojant bendrą teismo nuteistų nepilnamečių statistiką 2019 – 2021 m., pateikiamą statistikos departamento, galima pamatyti, kad plėšimas yra vieną populiariausių nepilnamečių vykdomų nusikalstamų veikų. Vertinant atlikto tyrimo rezultatus, visgi, privalu atsižvelgti į tai, kad nepilnamečiai kaltinamieji dažnai, t.y. net 5 iš 9 atvejų, vykdo šią nusikalstamą veiką bendrininkaudami su suaugusiais (pilnamečiais) asmenimis. Taigi, galima kelti prielaidą, kad tokie jaunuoliai būna paveikti vyresnių asmenų įtakos ir nusikalsta greičiau jų vedami, nei patys turėdami savarankišką nusikalstamą tikslą. Kalbant apie kvalifikuotą plėšimo

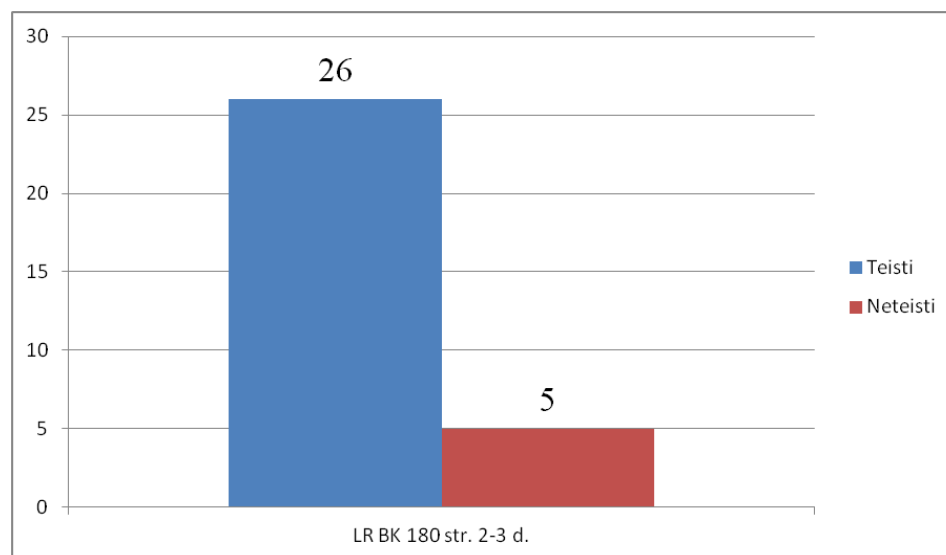
sudėti, pastebėtinas itin žemas nepilnamečių kaltinamųjų procentas – 3%. Absoliučiais skaičiais tai tik vienas fiksuotas kaltinamasis, kuris veiką padarė bendrininkaudamas su pilnamečiu asmeniu. Taigi, galima daryti išvadą, kad sunkesnė ir pavojingesnė plėšimo forma praktiškai nėra būdinga nepilnamečiams asmenims, kitaip nei lengvesnioji, kurią jie pasiryžta įvykdyti dažniau. Įvertinus kaltinamųjų nagrinėtose bylose sudėtį, galima teigti, kad plėšimų vykdymas yra daug labiau būdingas pilnamečiams asmenims.

Kitas nagrinėtinas rodiklis – ankstesni, plėšimais kaltinamų asmenų, teistumai. Šis veiksnys svarbus tiek kriminologine, tiek ir teisine perspektyva. Galima kriminologinė ankstesnių teistumų reikšmė jau buvo aptarta, kalbant apie etikečių teoriją, kaip reikšminga, nuteistų asmenų stigmatizacijos ir nusikaltėlio vaidmens primetimo klausimais. Teisinė teistumų reikšmė atsiskleidžia per teismų praktikos analizę. Pabrėžtina, jog ankstesnių asmens teistumų rodiklis yra akcentuojamas visuose baudžiamosiose bylose ir vertinamas, kaip kaltinamojo asmenybę neigiamai charakterizuojanti aplinkybė: „Kaltinamasis teisiamas 9 kartą. <...> Ankstesni teistumai ir jų pobūdis (plėšimai, vagystės) bei dabar padarytos nusikalstamos jį charakterizuoja itin neigiamai. Akivaizdu, kad ankstesniais nuosprendžiais paskirtomis švelnesnėmis bausmėmis bausmės tikslai nebuvo pasiekti, kaltinamasis ir toliau daro nusikalstamas veikas, kas rodo kaltinamojo nenorą taisytis ir paisyti visuomenėje priimtų elgesio normų” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-3240-667/2019).

Išnagrinėjus nuasmenintus pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu plėšimų bylose, gauti rezultatai, pateikiami diagramomis (5 ir 6 pav.).

5 pav. Kaltinamųjų pasiskirstymas pagal ankstesnius teistumus (1)

6 pav. Kaltinamųjų pasiskirstymas pagal ankstesnius teistumus (2)

Apibendrinus surinktus duomenys, galima teigti, kad plėšimų bylose, tiek kalbant apie pagrindines, tiek ir apie kvalifikuotos sudėties plėšimus, reikšmingai dominuoja kaltinamieji, kurie jau anksčiau buvo teisti už įvairias nusikalstamas veikas. Abiem atvejais, tokie asmenys sudaro daugiau nei 80% visų teisiamų, pagal LR BK 180 str., asmenų. Tai reiškia, jog stebima tendencija išlieka aktuali, nepriklausomai nuo įvykdyto plėšimo sunkumo rodiklio. Manytina, kad tokie rezultatai gali reikšti, jog plėšimus, kaip palankią nusikalstamą veiką, dažnu atveju renkasi tie asmenys, kurie jau turi vienokios ar kitokios nusikalstamos patirties. Tai galėtų būti susiję ir su pačio nusikaltimo, turinčio tiek smurtinės, tiek turtinės nusikalstamos veikos elementų, specifika. Galima kelti prielaidą, jog asmenims, kurie anksčiau jau vykdė vieno iš šių pobūdžių veikas, lengviau pasiryžti įvykdyti plėšimus ir jie jaučiasi pajėgus tai padaryti. Tačiau šios prielaidos patikrinimui reikėtų atlikti papildomus tyrimus su plėšimus įvykdžiusiais asmenimis, ir analizuoti duomenys, kurie šio tyrimo paradigmoje rinkti nebuvo. Tyrimo metu nebuvo tikslingai renkami duomenys apie ankstesnių kaltinamųjų teistumų skaičių, tačiau pastebėta, kad jis gali varijuoti nuo vieno iki kelių ar net keliolikos kartų. Atlikto tyrimo metuose galima daryti išvadą, jog asmenys, kurie anksčiau buvo teisti, turi didesnę riziką tapti ir atitinkamai dažniau tampa kaltinamaisiais plėšimų bylose, lyginant su tais, kurie anksčiau teisti nebuvo. Tai, be kita ko, parodo, jog taikomos prevencinės ir resocializacijos programos nuteistiems asmenims, neveikia pakankamai efektyviai ir nepadedą sėkmingai atgrasyti tokius asmenys nuo plėšimų vykdymo.

Pabrėžtina, jog teismai ypatingai akcentuoja atvejus, kuomet anksčiau teisti asmenys, buvo nuteisti konkrečiai už plėšimus ar panašaus pobūdžio – turtines ar smurtines, nusikalstamas veikas. Taip pat atsižvelgia į anksčiau paskirtų bausmių rūšis ir jų veiksmingumą bei į tai, ar asmuo byloje gali būti vertinamas kaip recidyvistas. „<...> teistas Lietuvos Respublikoje 8 kartus, teistas ir užsienio

valstybėse, teistumas neišnykęs, teistas už analogiškas nusikalstamas veikas, jam ne kartą buvo paskirtos realios laisvės atėmimo bausmės, tačiau kaltinamasis išvadų nepadarė ir savo elgesio nepakeitė.” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-2426-1017/2019). Taigi, šie veiksniai teismo atitinkamai vertinami, kaip kaltinamojo asmenybę neigiamai charakterizuojančios ir atsakomybę sunkinančios aplinkybės.

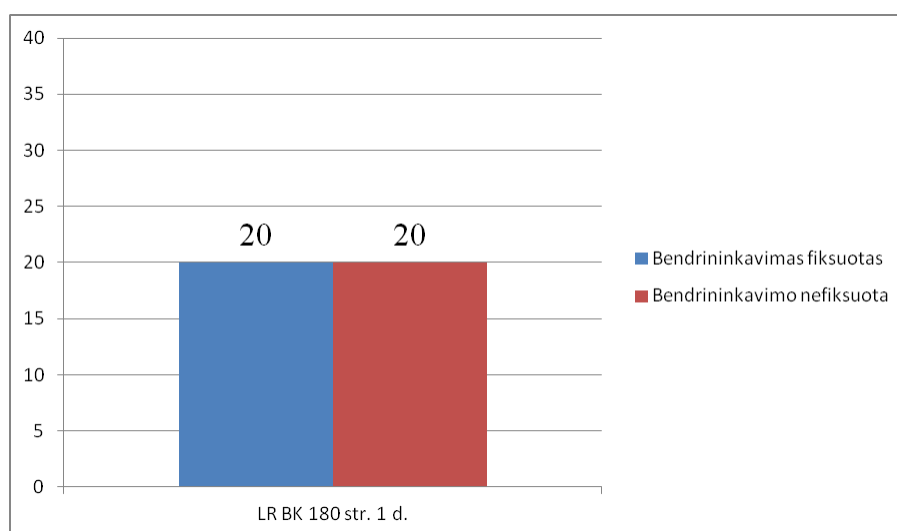
Apibendrinus šioje dalyje pateikiamus rezultatus teigtina, kad sociodemografinės kaltinamųjų plėšimo bylose charakteristikos gali būti vertinamos, kaip reikšmingus skirtumus atskleidžiantys veiksniai. Apibendrintai galima teigti, kad tipinis kaltinamojo plėšimo byloje portretas yra toks: pilnametis, anksčiau už įvairias nusikalstamas veikas teistas, vyras. Reikšmingai rečiau plėšimais kaltinamos moterys, nepilnamečiai ir ankstesnių teistumų neturintys asmenys. Šie skirtumai gali būti siejami su įvairiais veiksniais, tarp kurių akcentuoti fizinio pasirengimo (kuris yra objektyviai nulemtas biologinių lyties ir amžiaus grupių skirtumų) ir pajėgumo įvykdyti plėšimą ir turimos kriminalinės patirties aspektai. Verta paminėti, kad išskirti veiksniai yra svarbūs ne tik tiriamuoju – lyginamuoju pobūdžiu, siekiant analizuoti, kokie asmenys dažniau įvykdo plėšimus. Jie, kalbant apie amžiaus ir ankstesnių teistumų rodiklius, gali turėti įtakos teismų priimamiems sprendimams plėšimų baudžiamosiose bylose. Pastebėtina, kad vyraujančios tendencijos, nagrinėjant lyties, amžiaus ir ankstesnių teistumų veiksnius yra labai panašios lyginant LR BK 180 str. 1 ir 2 – 3 dalis, reikšmingų skirtumų ir išskirtinumų nepastebėta.

4.2. Plėšimo aplinkybės ir ypatumai

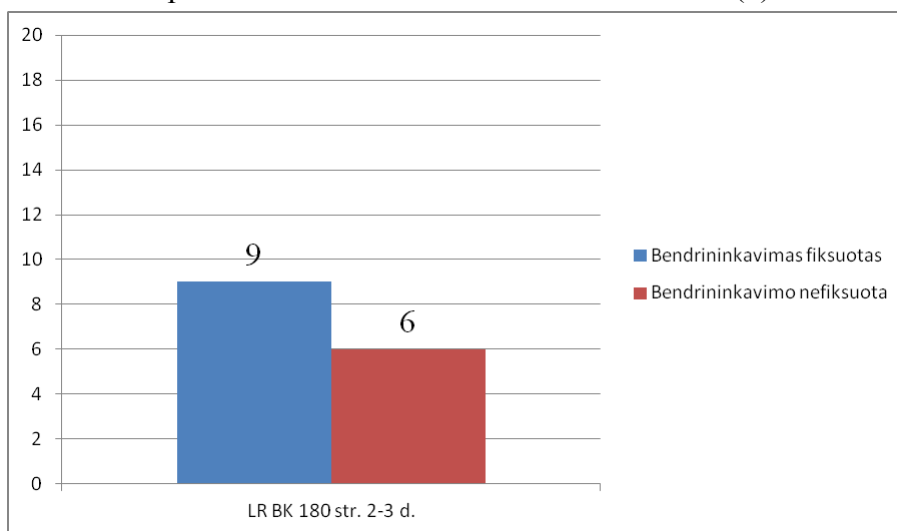
Analizuojant nuasmenintus pirmosios instancijos teismo nuosprendžius bylose, kuriuose asmenys yra kaltinami pagal LR BK 180 str., galima išžvelgti teismo akcentuojamas pagrindines šio nusikaltimo aplinkybes, ypatumus bei išskirti vyraujančias tendencijas. Tokia analizė svarbi, norint pamatyti bendrą plėšimo, kaip nusikalstamos veikos specifiką, ir suvokti apibendrintą tipinio Lietuvoje padaromo plėšimo vaizdą. Žvelgiant iš teisinės perspektyvos, nusikaltimo padarymo aplinkybių ir kitų jam būdingų ypatumų išskirimas yra svarbi įrodymų tyrimo proceso dalis. Savo ruožtu, teisme nagrinėti įrodymai ir aplinkybės, turi lemiamos reikšmės, kalbant apie teisminį veikos kvalifikavimo tinkamumo vertinimą ir turi įtakos teismo priimamiems sprendimams. Tyrimo metu, kaip reikšmingos išskirtos tokios plėšimo nusikaltimo įvykdymo aplinkybės, kaip – bendrininkavimo buvimas, plėšimo dalykas (turtas į kurį buvo kėsinamasi ir kuris buvo pagrobtas) bei nukentėjusiajam padaryto sveikatos sutrikdymo laipsnis. Pažymėtina, kad šioje dalyje analizuojamos ir vertinamos tik tos bylos, kuriuose asmenys buvo nuteisti pagal LR BK 180 str. 1 – 3 dalis. T.y. 40 nuasmenintų nuosprendžių pagal

pagrindinės sudėties plėšimus ir 15 nuosprendžių, kuriuose asmenys nuteisti už padarytus kvalifikuotos sudėties nusikaltimus.

Jau minėto, bendrininkavimo instituto fiksavimas teismo nuosprendžiuose yra reikšmingai svarbus, kalbant apie bausmės skyrimą. Tais atvejais, kai yra nustatoma, jog nusikalstamą veiką padarė bendrininkaujantys asmenys, teismo tai yra vertinama kaip atsakomybę sunkinanti aplinkybė ir tai atitinkamai atsispindi paskirtoje bausmės rūšyje ir jos terminuose. Pagal LR BK 24 str., bendrininkavimas – tai tyčinis bendras dviejų ar daugiau tarpusavyje susitarusių pakaltinamų ir sulaukusių baudžiamosios atsakomybės kilimo amžiaus asmenų dalyvavimas darant nusikalstamą veiką. Tyrimo metu kaupti duomenys apie bendrininkavimo instituto paplitimą ir dažnumą plėšimo bylose. Surinkti duomenys pateikiami diagramos pavidalu (7 ir 8 pav.).

7 pav. Bendrininkavimo fiksavimo dažnumas (1)

8 pav. Bendrininkavimo fiksavimo dažnumas (2)

Galima pastebėti, jog pagrindinės sudėties plėšimų baudžiamosiose bylose bendrininkavimas, kaip kaltininko atsakomybę sunkinanti aplinkybė, fiksuotas lygiai pusėje nagrinėtų nuosprendžių. Manytina, kad panašus procentas būtų pastebimas ir išplėtus rezultatus bendrai plėšimų populiacijai. Taigi, galima daryti išvada, kad apytiksliai pusė plėšimų yra padaroma ne vieno asmens. Teigiama, kad kelių asmenų dalyvavimas sudaro palankias sąlygas padaryti žymiai pavojingesnes ir sunkesnes nusikalstamas veikas, lyginant su atvejais, kai jos daromos vieno asmens. Be to, bendrininkaujant su kitais asmenimis sustiprėja psichologinis nusistatymas ir pasiryžimas įvykdyti nusikaltimą (Čekanauskas 2016, p. 2). Tai gali reikšti, kad pakankamai reikšmingoje plėšimų dalyje, veiką buvo pasiryžta įvykdyti arba kilo sunkesnės pasekmės būtent dėl bendrininkavimo buvimo. Kalbant apie kvalifikuotos sudėties plėšimus, pastebimas didesnis bendrininkavimo instituto paplitimas – 60%. Tai galima sieti su didesniu kvalifikuotos sudėties veikos sudėtingumu, reikalaujančiu didesnių pastangų ar geresnio pasirengimo. Taip pat, keli asmenys, tam tikrais atvejais, gali lengviau pagrobti didelės vertės turtą, jei plėšimo metu pagrobiami itin daug arba itin didelių gabaritų ar svorio daiktų. Kaip pavyzdį galima pateikti bylą Nr. 1-1271-288/2020, kurioje kaltinamasis „<...>veikdamas bendrininkų grupe su Š. K., bendrais veiksmais panaudodami fizinį smurtą nukentėjusio R. G. atžvilgiu, <...> pagrobė svetimą nukentėjusiam priklausantį turtą: nešiojamą kompiuterį HP 1RH92EA, televizorių „Samsung“ UE40EH6030, mobiliojo ryšio telefoną „Huawei P Smart“, mobiliojo ryšio telefoną „Samsung Galaxy J3“, mobiliojo ryšio telefoną „Samsung La Fleur“, 180 eurų, auksinį vestuvinį žiedą, auksinę grandinėlę, dvi poras auksinių auskarių, auksinių auskarių porą, 20 vnt. žiebtuvėlių kolekciją, buto raktų komplektą” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-1271-288/2020). Tikėtina, kad šiuo atveju, vienas žmogus nebūtų fiziškai pajėgus pagrobti viso nurodyto turto, taigi prie nusikaltimo padarytos žalos reikšmingai prisidėjo bendrininkavimo, ją vykdant, faktas. Būtina paminėti, kad plėšimo įvykdymas dalyvaujant organizuotoje grupėje yra šį nusikaltimą kvalifikuojantis požymis. Dėl šios priežasties taip pat galėjo išaugti bendrininkavimo atvejų procentas, kalbant apie kvalifikuotosios sudėties plėšimus. Tiesa, nagrinėjant 2019 – 2021 m. teismo nuosprendžius, užfiksuotas tik vienas toks atvejis. „H. Ž. padarė septynis tyčinius baigtus sunkius nusikaltimus <...>, tris tyčinius baigtus nesunkius nusikaltimus <...> ir vieną tyčinį baigtą baudžiamąjį nusižengimą <...>, visus šiuos nusikaltimus padarė organizuotoje grupėje.” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-87-478/2020). Apibendrinant, galima teigti, kad plėšimams yra pakankamai stipriai būdinga bendrininkavimo, vykdant šį nusikaltimą, praktika.

Pradėjus kalbėti apie plėšimų metu pagrobiamą turtą, tikslingą šią temą panagrinėti išsamiau, siekiant išsiaiškinti, koks turtas dažniausiai pasisavinamas plėšimų metu. Kaip jau minėta, plėšimo

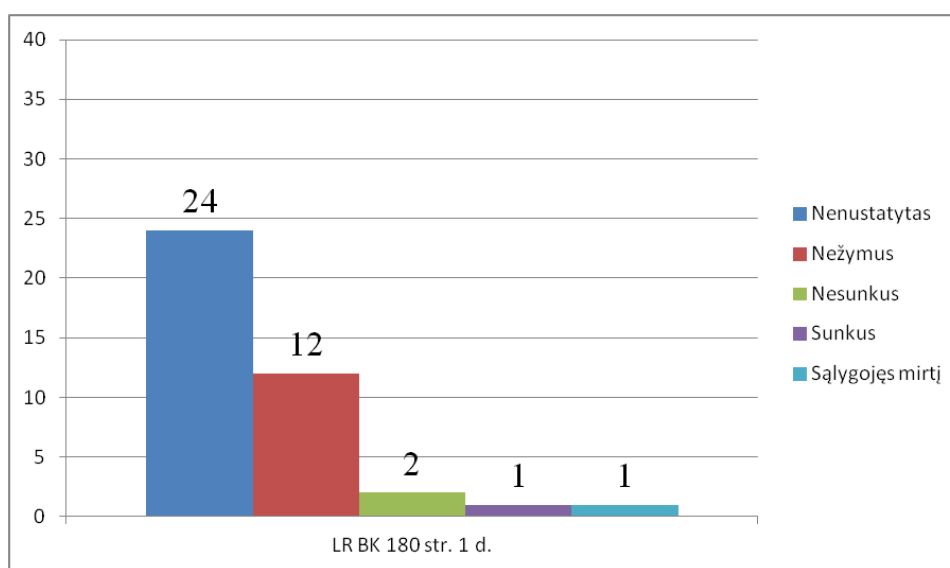
nusikalstamos veikos sudėties elementas – objektas, visuomet išlieka vienodas, t.y. nuosavybė. Plėšimo dalykas taip pat visais atvejais tas pats – svetimas turtas. Tačiau ši abstrakti sąvoka realybėje apima labai platų spektrą įvairių materialinių vertybių. Nagrinėjant pirmosios instancijos teismų praktiką plėšimų baudžiamosiose bylose pastebėta, jog populiariausią plėšimo dalyko rūšis - pinigai. Jie buvo pagrobti net 21 iš 40 nagrinėtų bylų, t.y. daugiau nei puse atvejų. Antras pagal populiarumą dalykas – mobilieji telefonai. Jie buvo pagrobti 16 bylų. Pažymėtina, jog šios vertybės gali būti pagrindiniu ir vieninteliu plėšimo dalyku, arba būti pagrobtos kartu su kitais daiktais. Kalbant apie kvalifikuotos sudėties plėšimus, ši tendencija išlieka. Taip pinigai buvo plėšimo dalyku 11 iš 15 nuosprendžių, mobilieji telefonai – 4 bylose. Galima numanyti, kad toks šių vertybių populiarumas yra susijęs su keliais svarbiais veiksniais. Kalbant apie pinigus, pažymėtinas jų mobilumas – nedidelis svoris, gabaritai, taigi juos lengva išsinešti nepritraukiant didesnio aplinkinių dėmesio. Taip pat nekyla žymių problemų realizuojant juos po nusikalstamos veikos. Mobilieji telefonai taip pat pasižymi panašiomis savybėmis, didesnių sunkumų gali kilti tik bandant realizuoti didelį jų kiekį vienu metu. Tarp populiariausių daiktų galima paminėti ir įvairiausių techniką, tiek buitinę, tiek kompiuterius ir jų priedus. Tokie daiktai buvo pagrobti viso 8 bylose.

Galima paminėti kelis įdomesnius atvejus, kuomet pagrobtas turtas, kurio negalima vadinti tradiciniu turtinių nusikaltimų pasikėsinimo dalyku. Prie tokių daiktų priskirtini įvairūs maisto produktai: dešros, ikrai, alus, degtinė (Nuasmeninti nuosprendžiai bylose Nr. 1-197-517/2019, 1-220-675/2021, 1-1755-923/2021, 1-2201-288/2019). Taip pat aprangos elementai - pavyzdžiui, kepurė (Nuasmeninti nuosprendžiai bylose Nr. 1-1194-240/2019, 1-469-893/2019). Paminėtini taip pat, plėšimų metu pasisavinti, dujų balionai, automobilis ir plati įvairovė kitų daiktų, kuriuos vardinti būtų netikslinga (Nuasmeninti nuosprendžiai bylose Nr. 1-733-729/2019, 1-82-332/2019 ir kt.).

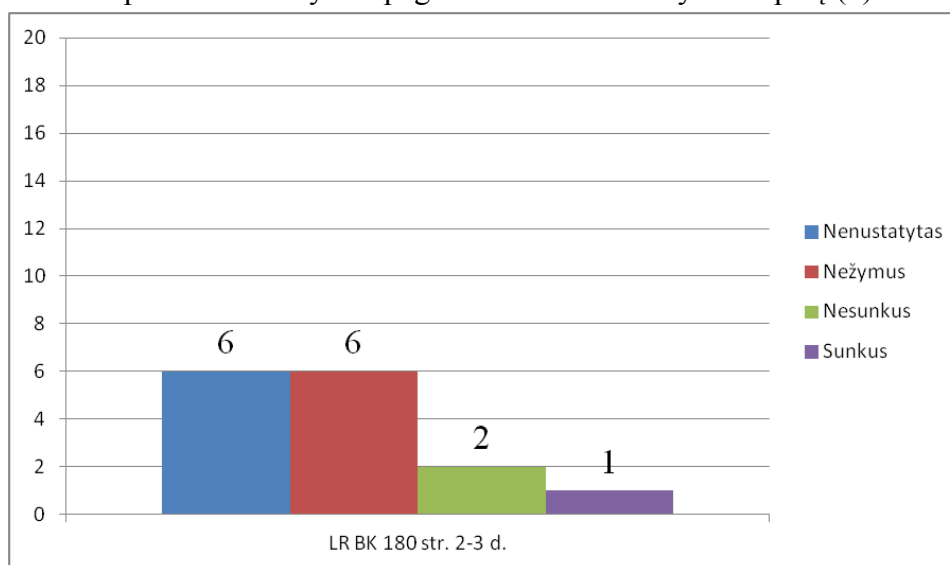
Apibendrinant aptartus duomenys, išskirtina aiški tendencija, kalbant apie plėšimų dalyką – dažniausiai juo tampa pinigai arba mobilieji telefonai, kuriuos galima laikyti patogiausiu pagrobimo dalyku. Visais kitais atvejais paminėtina labai plati daiktinė įvairovė, priklausanti nuo kaltininko poreikių ir galimybių bei nukentėjusiojo asmens turėto turto apskritai.

Kadangi plėšimas įstatymų yra priskiriamas turtinės nusikalstamos veikos kategorijai, nustatant veikos padarinius, didžiausias dėmesys yra kreipiamas į turtinius nukentėjusiojo nuostolius. Tai atsispindi plėšimo sudėties objekto požymyje ir nagrinėtame LR BK 180 str., kur yra užsimenama apie pagrobto turto vertę, išskiriant didelės vertės turto pagrobimą, kaip veiką kvalifikuojantį požymį. Tačiau, kalbant apie plėšimo padarinius, nevertėtu pamiršti ir papildomo šios nusikalstamos veikos objekto – asmens sveikata arba kūno neliečiamumas. Taigi, būtina kalbėti ir, apie plėšimų metu

nusikaltimo aukai padaromą, sveikatos sutrikdymo laipsnį. Nustatant nukentėjusiojo patirtų sužalojimų laipsnį bylose yra remiamasi specialistų, ikiteisminio tyrimo metu, pateiktomis išvadomis, kurių rezultatai atsispindi teismo nuosprendžiuose. Kalbant apie plėšimus, yra įmanomi visi išskiriami sveikatos sutrikdymo laipsniai nuo nežymiaus iki sunkaus ar net sukėlusio mirtį (nužudymas), tačiau tokiu atveju, sveikatos sutrikdymas arba nužudymas yra išskiriami kaip atskira nusikalstama veika. Tai reiškia, kad praktiškai plėšimo metu galima padaryti nukentėjusiajam sunkų sveikatos sutrikdymą ar jį nužudyti, tačiau teoriškai įstatymai tokio varianto, plėšimo sudėtyje, numatę nėra. Reikia paminėti, jog ne visais atvejais, nuo plėšimo nukentėjęs asmuo, patiria realų sveikatos sutrikdymą. Tokiose bylose yra fiksuojamas fizinio skausmo sukėlimo faktas. Nagrinėjant pirmosios instancijos teismų praktiką, pastebėtos tendencijos atvaizduojamos diagramomis (9 ir 10 pav.).

9 pav. Pasiskirstymas pagal sveikatos sutrikdymo laipsnį (1)

10 pav. Pasiskirstymas pagal sveikatos sutrikdymo laipsnį (2)

Nagrinėjant surinktus duomenys galima matyti, jog dažniausiai bendrosios sudėties plėšimų bylose sveikatos sutrikdymo laipsnis nustatytas nebuvo. Tokia situacija pastebėta 24 iš 40 bylų, t.y. 60% nagrinėtų atvejų. Pažymėtina, jog tyrimo metu nenustatytam sveikatos sutrikdymo laipsniui priskirti ir tie atvejai, kuomet fiksuotas tik fizinio skausmo sukėlimo faktas. Taip pat atvejai, kuomet medicininis vertinimas, siekiant nustatyti patirtą sveikatos sutrikdymo laipsnį, nebuvo atliktas. Perpus mažesniame bylų skaičiuje buvo fiksuojamas nežymus sveikatos sutrikdymo laipsnis. Tai rodo tendenciją, jog tipinio plėšimo atveju nukentėjusiajam dažniausiai yra sukeliamas fizinis skausmas, tačiau žymesnių padarinių sveikatai neatsiranda. Kalbant apie kvalifikuotos sudėties plėšimus, tendencija išlieka panaši, dažniausiai nustatomas fizinio skausmo sukėlimas arba nenustatytas sveikatos sutrikdymo laipsnis ir nežymus sveikatos sutrikdymas. Abu minėti variantai fiksuoti po 40% bylų. Sunkesni padariniai nukentėjusiojo sveikatai yra fiksuojami retesniais atvejais. Taip nesunkus sveikatos sutrikdymo laipsnis buvo nustatytas 5% pagrindinės plėšimo sudėties ir 13% kvalifikuotos sudėties bylų. Toks procentinis skirtumas galėtų būti susijęs su situacijomis, kai plėšimo metu panaudojami ginklai ar daiktai, kurie gali būti pritaikomi žmogaus sužalojimui. Jau aptarta, kad tai suvokiama, kaip veiką kvalifikuojantis požymis, vadinasi ir pati veika yra kvalifikuojama pagal LR BK 180 str. 2 arba 3d. Minėtais atvejais, nukentėjusiajam gali būti sukeliama daug sunkesni sveikatos padariniai, nei tais atvejais, kuomet veikos metu ginklai ar kiti daiktai panaudoti nebuvo. Būtent dėl šios priežasties kvalifikuotos plėšimo sudėties bylose nesunkus sveikatos sutrikdymo laipsnis nustatomas 2,6 karto dažniau. Atvejus, kai plėšimo metu padaromas sunkus sveikatos sutrikdymas galima laikyti greičiau išimtiniais, jų, nagrinėtų nuosprendžių tarpe, pasitaikydavo itin retai. Pavyzdžiui, Šiaulių apygardos teismo nuasmenintame nuosprendyje baudžiamojoje byloje Nr. 1-82-332/2019 specialisto išvadoje buvo nustatyta, kad nukentėjusysis patyrė tokius sužalojimus kaip: „*tulžies pūslės plyšimas, veido poodinės kraujosruvos, galvos, abiejų rankų ir kelių odos nubrozdinimai*” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-82-332/2019). Kitoje byloje „*K. J. padaryti sužalojimai viršutiniame žandikaulyje ir viršutinėje lūpoje komplikavosi kraujavimu į virškinamąjį traktą, dėl to nukentėjusysis <...>, nuo uždusimo skrandžio turiniui (apvirškintam kraujui) užpildžius kvėpavimo takus įvykio vietoje mirė*” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-35-360/2021). Kaip jau buvo minėta, tokiais atvejais veika kvalifikuojama pagal atitinkamą BK 180 straipsnio „Plėšimas” dalį (atsižvelgus į kvalifikuojančius požymius) ir pagal straipsnį, numatantį atsakomybę už sunkų sveikatos sutrikdymą arba nužudymą, dėl savanaudiškų paskatų. Apibendrintai galima teigti, kad tipinio plėšimui yra būdingas ne sunkesnio nei nežymaus sveikatos sutrikdymo nukentėjusiajam padarymas. Manytina, kad tai galima laikyti viena iš

priežasčių, dėl ko plėšimas, kaip nusikalstama veika, visgi, bendru teisininkų sutarimu, yra priskiriamas turtinio, bet ne smurtinio pobūdžio nusikaltimams.

Apibendrinant visus šioje dalyje pateikiamus rezultatus, galima pastebėti, jog plėšimus galima priskirti nusikalstamoms veikoms, kurios yra dažnai įvykdomos bendrininkaujant. Tai sukuria palankias sąlygas pavojingesnių ir sunkesnius padarinius turinčių nusikaltimų padarymui. Plėšimų atveju, tai gali būti siejama su didesnės vertės turto pagrobimu, arba sunkesniu nukentėjusiojo sveikatos sutrikdymu. Populiariausiais plėšimo metu pagrobiamais daiktais laikytini, tokie daiktai, kuriuos lengva pagrobti, išsinešti, liekant nepastebėtam ir realizuoti – pinigai bei mobilieji telefonai. Kalbant apie padarinius nukentėjusiojo sveikatai, pažymėtina, kad plėšimų metu gali būti padaromi bet kokio sunkumo sužalojimai, atitinkantys nustatytus sveikatos sutrikdymo laipsnius. Tačiau bendros tendencijos rodo, jog šio nusikaltimo metu, nukentėjęs asmuo tik patiria fizinį skausmą arba jo sveikata sutrikdoma nežymiai.

5. Bausmės ir jų skyrimas teismų praktikoje

Bausmė, pagal LR BK 41 str. 1 d. tai – valstybės prievartos priemonė, skiriama teismo nuosprendžiu nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą padariusiam asmeniui. Verta pabrėžti, kad valstybės reakcija į nusikalstamą elgesį neapsiriboja vien tik bausmėmis, ji, taip pat, apima atleidimo nuo bausmės ar baudžiamosios atsakomybės ir bausmės vykdymo atidėjimo institutus, kurie aktualūs ir kalbant apie plėšimo bylas. Kalbant apie bausmes, už plėšimo įvykdymą baudžiamajame įstatyme yra numatytos tik 2 jų alternatyvos – areštas ir terminuoto laisvės atėmimo bausmė. Reikia paminėti, kad teismas motyvuotai parenka bausmės dydį, atsižvelgęs į visas svarbias bylos aplinkybes, ir skaičiuodamas nuo įstatymų numatyto jos vidurkio.

Areštas, apibrėžtas LR BK 49 str. – tai trumpalaikis laisvės atėmimas, kurio trukmė yra skaičiuojama paromis. Pabrėžtina, jog nors arešto bausmė, savo esme, yra labai panaši į laisvės atėmimo bausmę, tačiau BK komentare ir aukštesnės pakopos teismų sprendimuose jis yra suvokiamas kaip alternatyva laisvės atėmimui (Čepas, Sakalauskas 2009, p. 11). Už plėšimą, kaip ir už bet kurią kitą nusikaltimą gali būti nustatomas šios bausmės terminas nuo 15 iki 90 parų. Numatoma išlyga, kad areštas negali būti skiriamas nėščioms moterims ir gali būti skiriamas asmenims, auginantiems vaiką iki trejų metų, tik atsižvelgus į vaiko interesus. Svarbu, kad, kitaip nei laisvės atėmimo bausmės atveju, arešto laikas už nusikalstamą veiką straipsnio sankcijoje nėra nurodomas ir jį nustato teismas, skirdamas bausmę.

Pažymėtina, kad ši bausmė gali būti taikoma tik už pagrindinės sudėties plėšimo įvykdymą, LR BK 180 str. 2 – 3 dalyse tokia galimybė nėra numatyta. Šią bausmės rūšį teismas skiria tik tais atvejais, kai jo vertinimu „<...> ši bausmės rūšis esant minėtoms aplinkybėms užtikrintų teisingumo principą, labiausiai atitiktų bausmės paskirtį nubausti ir paveikti kaltinamąjį” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-72-1046/2019). Nagrinėjant teismo nuosprendžius plėšimo byloje paaiškėjo, jog tokius motyvus, skirti laisvės atėmimo bausmei alternatyvų, areštą, teismai įžvelgia tik labai retais atvejais. Taip areštas buvo paskirtas tik 3 iš 58 asmenų, kurie buvo nuteisti pagal LR BK 180 str. 1d. Tai yra tik 5% visų nuteistųjų nagrinėtose byloje 2019 – 2022 metų laikotarpyje. Taigi, galima daryti išvadą, jog ši bausmės rūšis teismų praktikoje nėra populiarė ir taikoma, kaip švelnesnė alternatyva laisvės atėmimui, nepakankamai dažnai. Kalbant apie šios bausmės terminus, pastebėta, kad paskirtos arešto bausmės trukmė plėšimų byloje svyravo nuo 40 iki 60 parų. Arešto atveju vidurkis, nuo kurio yra skiriama konkreti bausmė - 52,5 paros. Taigi, galima daryti išvadą, kad plėšimo byloje teismas nustato arešto terminą, kuris nuo vidurkio nukrypsta apytiksliai 10 – 12 parų diapazonu, taigi nesmarkiai nutolsta nuo vidurinėsios reikšmės.

Pagal Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje pateiktą apibrėžimą, laisvės atėmimas – tai nusikaltimą ar baudžiamąjį nusižengimą padariusio asmens priverstinis izoliavimas tam tikram laikotarpiui specialiojoje valstybės įstaigoje pagal teismo įsiteisėjusį apkaltinamąjį nuosprendį. Terminuotą laisvės atėmimo bausmę (LR BK 50 str.), kaip ir areštą, teismas skiria BK specialiojoje dalyje numatytais atvejais. Šios bausmės terminas yra skaičiuojamas metais, mėnesiais ir dienomis. Kalbant apie terminus, numatyta, kad gali būti skiriama nuo trijų mėnesių iki dvidešimties metų terminuoto laisvės atėmimo bausmė. Plėšimas, kalbant apie bendrąją sudėtį, yra priskiriamas apysunkiems nusikaltimams, o štai kvalifikuotos jo formos – sunkiems. Taigi, asmeniui, pripažintam kaltu, pagal LR BK 180 str. 1 d. gali būti paskirta laisvės atėmimo bausmė nuo 3 mėn. iki 6 m., pagal 180 str. 2 d. – nuo 3 mėn. iki 7 m., 180 str. 3 d. – nuo 2 iki 10 m.

Išnagrinėjus pirmosios instancijos teismo nuosprendžius, vienareikšmiškai galima teigti, kad laisvės atėmimas yra dažniausiai, asmenims nuteistiems už plėšimus, taikoma bausmės rūšis. Arešto ar kitų, išimtinė tvarka paskirtų, bausmių, tokių kaip, pavyzdžiui – laisvės apribojimas (Nuasmeninti nuosprendžiai byloje Nr. N1-2257-1017/2019, 1-69-900/2020), paskyrimą galima laikyti visiškais išimtimis. Net 74 iš 83 nagrinėtose byloje nuteistų, pagal LR BK 180 str. 1 – 3 dalis, asmenų, buvo paskirta būtent laisvės atėmimo bausmė. Taigi, galima daryti išvadą, kad plėšimas yra nusikalstama veika, už kuria praktiškai 90% tikimybe gresia reali laisvės atėmimo bausmė. Vertinat iš kriminologinės perspektyvos, tai laikytina neigiama tendencija. Laisvės atėmimo patirtis dar labiau

padidina, anomijos teorijoje akcentuojamą, vidinę įtampą bei jauno žmogaus bejėgiškumą rasti socialiai priimtina ir naudingą vaidmenį visuomenėje. Be to, buvimo įkalinimo įstaigoje faktas yra tampriai susijęs su tolimesne asmens stigmatizacija, neleidžiančia tokiems asmenims vėl tapti visaverčiais visuomenės nariais ir skatinančia nusikalstamumo recidyvą (Sakalauskas 2000, p. 85 – 87). Nepaisant paminėtų faktų ir įvairių mokslinių tyrimų, pagrindžiančių laisvės atėmimo bausmės žalingumą tiek nuteistajam, tiek ir visuomenei bendrai, šios bausmės populiarumas yra akivaizdus.

Taigi, verta panagrinėti ir šios bausmės rūšies terminų svyravimus plėšimo atvejais. Pažymėtina, kad teismo nuosprendžiuose, kuriuose asmenys buvo nuteisti pagal LR BK 180 str. 1 d., paskirtos bausmės trukmė svyruoja nuo 4 mėnesių iki 48 mėnesių (4 metai). Galima pastebėti, jog skirtumas tarp mažiausio ir didžiausio, už pagrindinės sudėties plėšimą, paskirtos laisvės atėmimo bausmės termino yra iš tiesų didelis, todėl verta kalbėti apie aritmetinį vidurkį, kuris sudaro apie 20 mėnesių (1 m. 7 mėn.). Kalbant apie bausmes, nuteistiems pagal LR BK 180 str. 2 – 3 dalis, trumpiausias paskirtos laisvės atėmimo bausmės terminas – 5 mėn., ilgiausias – 72 mėn. (6 metai), vidurkis – 35 mėn. (2 m. 9 mėn.). Galima matyti, kad kvalifikuotų plėšimų atvejais paskiriamo laisvės atėmimo terminai yra natūraliai ilgesni, atsižvelgiant į nusikalstamos veikos sunkumą.

Reikia pabrėžti, kad pirminis paskirtos laisvės bausmės terminas ne visais atvejais išlieka nepakitęs, taigi galutinė paskirta bausmė gali būti tiek mažesnė, tiek didesnė. Pastebėta, kad plėšimų bylose galutinis laisvės atėmimo terminas kinta į didesnę pusę tais atvejais, kai paskirtoji bausmė yra subendrinama su anksčiau teismų skirtomis neįvykdytomis bausmėmis. „*D. P. pripažinti kaltu padarius nusikalstamą veiką, numatytą Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 180 straipsnio 1 dalyje, ir skirti jam 2 metų laisvės atėmimo bausmę. <...> subendrinti su Vilniaus miesto apylinkės teismo 2018 m. gruodžio 3 d. nuosprendžiu paskirta 2 metų ir 2 mėnesių laisvės atėmimo bausme, ir D. P. skirti galutinę subendrintą bausmę – laisvės atėmimą 3 metams ir 3 mėnesiams, bausmę atliekant pataisos namuose.*“ (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-417-1035/2019). Bausmė taip pat gali būti subendrinta su toje pačioje byloje paskirtomis bausmėmis už kitas nusikalstamas veikas. „*I. T. pripažinti kaltu padarius nusikalstamą veiką, numatytą BK 180 straipsnio 1 dalyje, ir skirti jam 1 metų laisvės atėmimo bausmę. <...> BK 178 straipsnio 2 dalyje ir skirti jam 45 parų arešto bausmę. <...> BK 178 straipsnio 2 dalyje ir skirti jam 45 parų arešto bausmę. <...> BK 178 straipsnio 2 dalyje ir skirti jam 45 parų arešto bausmę. <...> už atskiras nusikalstamas veikas paskirtas bausmes subendrinti iš dalies jas sudedant ir galutinę subendrintą bausmę I. T. (I. T.) skirti 1 metų 2 mėnesių laisvės atėmimo bausmę.*“ (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-191-1036/2021). Viso bausmių subendrinimas buvo taikytas 35 iš 58 nuteistųjų pagal LR BK 180 str. 1 d. ir 13 iš 25 asmenų, kurie

nuteisti už kvalifikuotos sudėties plėšimus. Bausmės trukmė buvo sutrumpinta atitinkamai 20 ir 13 asmenų, nuteistų už pagrindinės ir kvalifikuotos sudėties plėšimus. Visais atvejais bausmės terminas trumpėjo 1/3, remiantis LR BK 64¹ str. nuostatomis, bylą išnagrinėjus supaprastinto proceso tvarka ar atlikus sutrumpintą įrodymų tyrimą. Pažymėtina, kad vieno iš šių galutinės bausmės skyrimo motyvų buvimas, neeliminuoja galimybės kitam iš jų panaudoti. Taigi, skiriant galutinę bausmę ji gali būti tuo paties teismo nuosprendžio rėmuose sutrumpinta, tačiau vėl padidėti subendrinus ją su kitomis kaltininkui paskirtomis bausmėmis. „*R. Ž. pripažinti kaltu, padarius nusikaltimą, numatytą BK 180 straipsnio 1 dalyje, ir skirti jam laisvės atėmimą 6 mėnesiams. <...> bausmę sumažinti vienu trečdaliu ir skirti galutinę bausmę – laisvės atėmimą 4 mėnesiams. <...> šiuo nuosprendžiu paskirtą bausmę subendrinti su 2018 m. gegužės 4 d. Kauno apylinkės teismo Kauno rūmų nuosprendžiu skirta bausme, <...> ir galutinę subendrintą bausmę paskirti laisvės atėmimą 3 (trejiems) metams 9 (devyniems) mėnesiams.*“ (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-2197-1127/2020). Analogiška situacija pastebėta kalbant apie 13 nuteistųjų pagal LR BK 180 str. 1 d. ir 8 asmenis, nuteistus už kvalifikuotos sudėties plėšimus.

Verta paminėti, jog nors LR BK 55 str. numato, kad asmeniui, pirmą kartą teisiamam už neatsargų arba nesunkų ar apysunkį tyčinį nusikaltimą, teismas paprastai skiria su areštu arba terminuotu laisvės atėmimu nesusijusias bausmes, plėšimų atveju tai nėra daroma. Tokią situaciją lemia tai, jog, plėšimus ir bausmes už juos reglamentuojantis, LR BK 180 str., be arešto ir laisvės atėmimo bausmės, nenumato kitų įmanomų bausmės alternatyvų. Tokiu atveju, teismas gali taikyti švelnesnę bausmę tik remiantis LR BK 62 str. nuostatomis, tačiau negali taikyti LR BK 55 str.

Apibendrinus aptartus rezultatus galima teigti, jog plėšimą galima laikyti nusikaltimu, už kurį beveik visuomet yra taikoma laisvės atėmimo bausmė. Paskirtos bausmės terminai gali reikšmingai svyruoti priklausomai nuo teismo išvelgiamų svarbių bylos aplinkybių ir jų vertinimo. Reikia taip pat atsižvelgti ir į tai, jog realus ir galutinis laisvės atėmimo bausmės dydis (terminas) tam tikrais atvejais gali būti kitoks, nei konkrečiai, už plėšimą paskirta, bausmė. Jis gali ilgėti arba trumpėti, pritaikius bausmių subendrinimą arba remiantis LR BK 64¹ str. nuostatomis.

Atliekant tyrimą pastebėta, kad plėšimų bylose taip pat yra aktualus bausmės vykdymo atidėjimo institutas. Šio instituto esmę galima apibrėžti taip – nuteistasis realiai neatlieka jam paskirtos laisvės atėmimo (arba arešto) bausmės, nepatenka į įkalinimo įstaigą, tačiau yra kontroliuojamas ir prižiūrimas. (Simanaitytė 2016, p. 201). Pasirinkdamas skirti bausmės vykdymo atidėjimą, teismas tokį savo sprendimą motyvuotai išdėsto skelbiamame nuosprendyje, bei nurodo kokios baudžiamojo ar auklėjamojo poveikio priemonės taikytinos nuteistajam. „<...> įvertinus tai, kad kaltinamasis

nuoširdžiai gailisi padaręs nusikaltimą, sutinka atlyginti juo padarytą žalą, yra jauno amžiaus, pagrįstai manytina, jog bausmės tikslai <...> gali būti pasiekti ir be realaus laisvės atėmimo bausmės atlikimo. Įvertinus visas šias aplinkybes, darytina išvada, kad bausmės vykdymo atidėjimo instituto pritaikymas užtikrins teisingo nubaudimo principą. Siekiant įgyvendinti bausmės paskirtį, D. L. įpareigojimai <...>.” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-161-240/2020). Nagrinėjant pirmosios instancijos teismų praktiką plėšimų bylose, bausmės vykdymo atidėjimas fiksuotas, kalbant apie 17 iš 55 nuteistųjų pagal LR BK 180 str. 1 d. Tai yra, bausmės vykdymas buvo įvairiems terminams atidėtas beveik 31% tokių asmenų. Už kvalifikuotos sudėties plėšimo įvykdymą nuteistiems, asmenims bausmės vykdymas atidedamas retesniais atvejais. Tyrimo metu įvertinus 25 nuteistuosius, fiksuoti tik 2 tokie atvejai, kas sudaro tik 8%. Pastebėtinai reikšmingas skirtumas, vertinant šio instituto taikymo dažnumą, lyginant bausmės skyrimo ypatumus už pagrindinės ir kvalifikuotos sudėties plėšimus. Galima kelti prielaidą, jog tokia situacija iš dalies yra susijusi su, įstatymų nuostatų, apribotomis teismo galimybėmis taikyti šį institutą, kalbant apie sunkius nusikaltimus, kuriems yra priskiriama kvalifikuota plėšimo forma. Tačiau kalbant bendrai, galima išvelgti gerąją teismų praktikos tendenciją, kuomet šis institutas, galintis realiai prisidėti prie kalinių skaičiaus bei ilgo buvimo laisvės atėmimo įstaigose žalos sumažinimo, yra pagal galimybes teismų taikomas pakankamu dažniu.

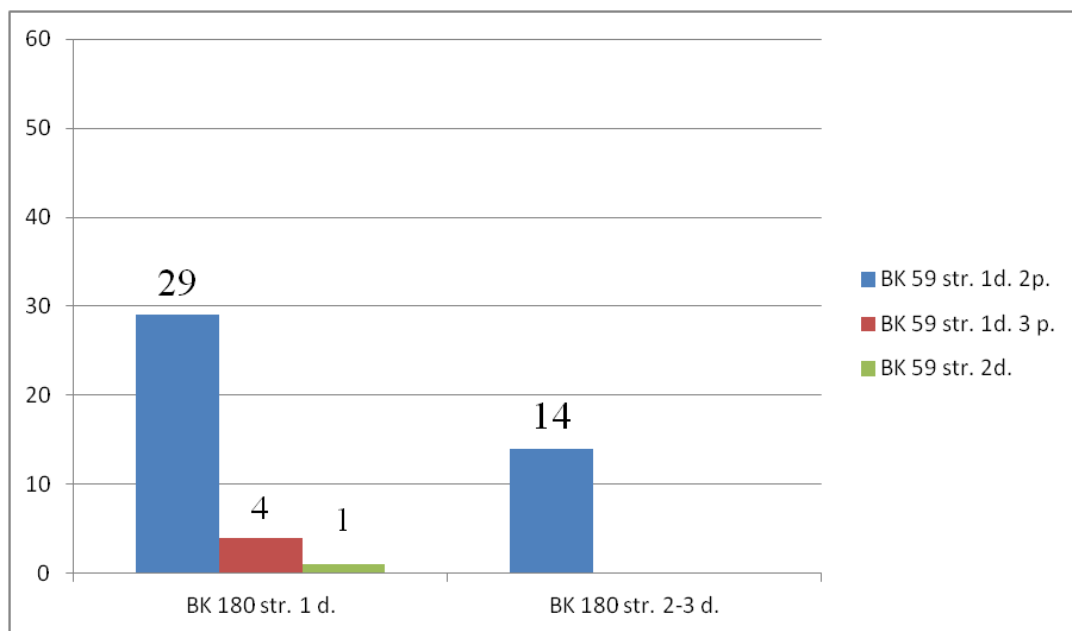
Išanalizavus bausmių, skiriamų plėšimus įvykdžiusiems asmenims, tendencijas, verta plačiau kalbėti ir apie jų skyrimo taisykles bei ypatumus. Svarbiausia, jog bausmės privalo būti skiriamos remiantis, pirmiausia, bendraisiais jų skyrimo pagrindais ir atsižvelgdamas į požymius, kurie yra išvardyti LR BK 54 str.

Nagrinėjant teismų praktiką baudžiamosiose bylose dėl plėšimų, galima matyti, kaip šios nuostatos yra taikomos realybėje. Pavyzdžiui, kalbant apie pavojingumo laipsnį, kaltės formą ir rūšis, nusikalstamos veikos stadiją ir padarytą žalą, teismas, skirdamas bausmes akcentuoja: *“Kaltinamojo padaryta nusikalstama veika priskiriama sunkių nusikaltimų kategorijai. Nusikalstamos veikos sudėtis materiali, nusikalstama veika baigta, padaryta tiesiogine neapibrėžta tyčia. Nusikalstama veika nukentėjusiajam padaryta turtinė žala.”* (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-69-900/2020). Nagrinėjant kaltininko asmenybę, teismai išskiria konkrečius, ją charakterizuojančius, požymius. *“Kaltinamasis yra jauno amžiaus (22 m.). Kaltinamasis tarnavo, vadas jį, kaip karį charakterizavo teigiamai, pabrėžė, kad ekstremaliose situacijose karys nepasimeta, stengiasi priimti sprendimus kuo greičiau ir taktiškiau. Vedęs, turi mažametį sūnų. Nuo 2019 m. gruodžio 2 d. dirba. Neteistas.”* (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-69-900/2020). Galima matyti, kad prie teigiamai asmenybę

charakterizuojančių požymių, teismo nuožiūra, gali būti priskiriami įvairūs veiksniai, tokie kaip amžius, užimtumas, šeimyniškumas, teigiamos charakteristikos iš darbo ar kitų įstaigų. Socialinės kontrolės kriminologijos teorijos rėmuose minėti požymiai reikštų pakankamai stiprius teigiamus socialinius ryšius kurie, ne tik teigiamai charakterizuoja nusikaltusį asmenį, bet ir mažina naujų deviacinių veiksmų riziką. Pabrėžtina, kad teismas taip pat atsižvelgia ir į neigiamai asmenybę charakterizuojančias aplinkybes, ypač atsižvelgiant į ankstesnius teistumus, akcentuojant ne tik jų skaičių, bet ir padarytų nusikalstamų veikų pobūdį: „*Nuo 2019 m. gruodžio 13 d. nedirba. 2018-2019 m. 5 kartus baustas administracine tvarka, įskaitant už tyčinį svetimo turto sugadinimą, du nusižengimus viešajai tvarkai. Teistas 5 kartus, neįskaitant trijų baudžiamųjų nusižengimų pagal BK 259 straipsnio 2 dalį, nes baudžiamieji nusižengimai teistumo neužtraukia (BK 97 str. 1 d.). Buvo teistas už du plėšimus, kitas nusikalstamas veikas nuosavybei. Be to, kaltinamasis 2014 m. du kartus teistas (baustas) Jungtinėje Karalystėje už nesunkų kūno sužalojimą ir vagystes bei vagystes ir valstybės pareigūno įžeidimą arba pasipriešinimą jam.*” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-69-900/2020). „*Kaltinamasis neturi šeimos, niekur nedirba, anksčiau teistas už įvairias nusikalstamas veikas, tame tarpe ir už analogišką, naują sunkų nusikaltimą padarė praėjus vos 3 mėnesiams po ankstesniu nuosprendžiu paskirtos realios laisvės atėmimo bausmės atlikimo, kitame teisme nagrinėjamoje baudžiamojoje byloje yra kaltinamas padaręs nusikalstamas veikas, numatytas BK 178 straipsnio 2 dalyje ir 281(1)straipsnio 1 dalyje, kas rodo, kad kaltinamasis iš ankstesnių teistumų išvadų nedaro ir tokiu savo elgesiu demonstruoja aiškų nenorą laikytis įstatymų bei stoti į dorą ir sąžiningą gyvenimo kelią, piktybinį polinkį daryti priešingus teisei veiksmus.*” (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-139-903/2021). Socialinės kontrolės teorijos rėmuose minėti veiksniai reikštų susilpnėjusius prisirišimo, įsipareigojimo bei tikėjimo normomis elementus, kas savo ruožtu didina tolimesnio deviacinio elgesio riziką. Akcentuojamas aiškus nenoras laikytis įstatymų ir polinkis daryti nusikaltimus, sietinas su anomijos teorijos nuostatomis, apie visuotinai priimtų normų atmetimą. Verta paminėti, kad teismai taip pat dažnai atsižvelgia į teisiųjų asmenų registraciją priklausomybės ligų gydymo centruose, priskirdami tai prie neigiamai jų asmenybę charakterizuojančių aplinkybių.

Labai didelė reikšmė, skiriant bausmę, tenka byloje fiksuojamoms atsakomybę lengvinančioms ir sunkinančioms aplinkybėms. Atsakomybę lengvinančių atsakomybių sąrašas yra pateiktas LR BK 59 str. 1 d. Pažymėtina, kad šis sąrašas nėra baigtinis ir įstatymų leidėjas yra numatęs teismui galimybę, atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis pripažinti ir kitus, straipsnyje neišvardytus elementus. Atsakomybę sunkinančių aplinkybių sąrašas pateiktas LR BK 60 str. 1d. Šis sąrašas jau yra baigtinis, tai reiškia, kad teismas negali savo nuožiūra, atsakomybę sunkinančiomis aplinkybėmis pripažinti,

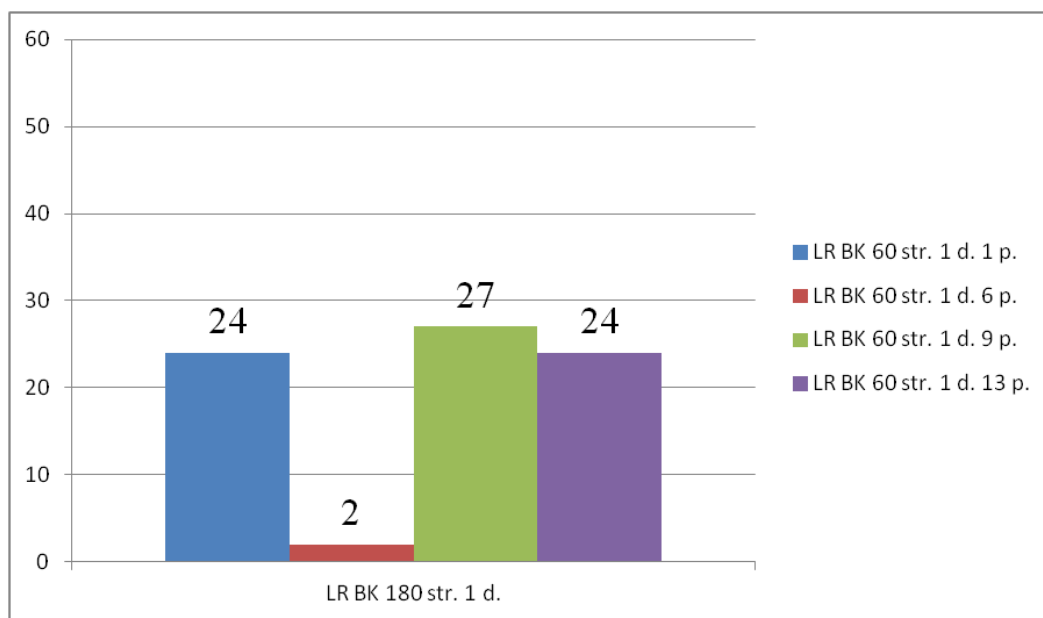
įstatymo nenumatytus, elementus. Kalbant apie plėšimus galima išvelgti kelias labai ryškias tendencijas. Diagramomis atvaizduojama kokie LR BK 59 ir 60 str. 1d. punktai buvo fiksuoti, kaip atsakomybę lengvinančios (11 pav.) ir sunkinančios (12 ir 13 pav.) aplinkybės, nagrinėtose nuosprendžiuose, bei jų dažnumas.

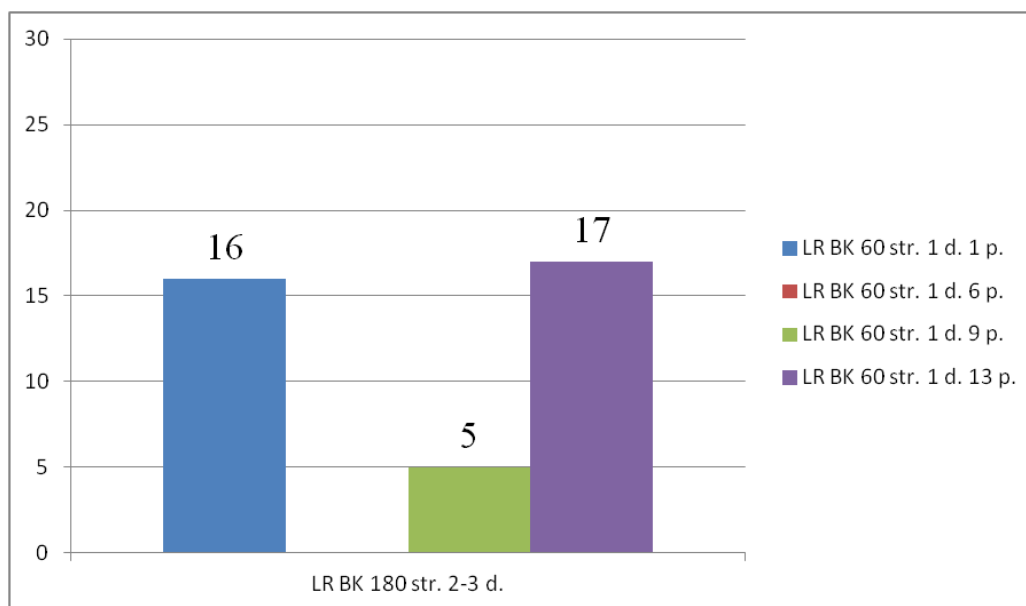
11 pav. Atsakomybę lengvinančios aplinkybės ir jų nustatymo dažnumas

LR BK 59 str. 1d. 2 p. numato, kad atsakomybę lengvinančia aplinkybę yra pripažįstama situacija, kai kaltininkas prisipažino padaręs baudžiamojo įstatymo numatytą veiką ir nuoširdžiai gailisi arba padėjo išaiškinti šią veiką ar joje dalyvavusius asmenis. Reikia pabrėžti, kad vien formalus kaltininko deklaravimas, jog jis gailisi ar prisipažįsta įvykdęs veiką nepakanka šios aplinkybės atsiradimui. Kiekvienu konkrečiu atveju teismas vertina situaciją, atsižvelgdamas į visas bylos aplinkybes ir kaltininko veiksmus ikiteisminio tyrimo metu, individualiai. Visgi, būtent ši atsakomybę, asmenims, kaltinamiems įvykdžius plėšimą, lengvinanti aplinkybė buvo dažniausiai nustatoma nagrinėtose teismo nuosprendžiuose. Ši tendencija išliko stabili, tiek kalbant apie pagrindines, tiek ir apie kvalifikuotas sudėties plėšimus. Pabrėžtina, jog kvalifikuotų plėšimų bylose, ši aplinkybė apskritai buvo vienintelė, teismo vertinta kaip pakankama atsakomybei lengvinti. Iš 58 asmenų, kurie buvo nuteisti už pagrindinės sudėties plėšimo įvykdymą, aptariama aplinkybė buvo nustatyta 29 asmenims, t.y. lygiai pusei. Taip pat ši aplinkybė buvo taikyta atsakomybei lengvinti 14 iš 25 asmenų, nuteistų už

kvalifikuotos sudėties plėšimą, t.y. 56%. Taigi, galima daryti išvadą, kad kaltininko prisipažinimas, nuoširdus gailėjimasis arba pagalba išaiškinant veiką yra populiariausia atsakomybę lengvinanti aplinkybė plėšimo bylose. Kalbant apie pagrindinės sudėties plėšimus, atsakomybę lengvinančia aplinkybę 4 kaltininkams buvo pripažintas savanoriškas žalos atlyginimas ar pašalinimas (LR BK 59 str. 1 d. 3 p.). Pažymėtina, kad ši aplinkybė fiksuota viso tik kiek mažiau nei 7% nuteistųjų, taigi jos negalima vadinti itin dažna plėšimo bylose. LR BK 59 str. 2 d. numato teismui galimybę pripažinti atsakomybę lengvinančiomis aplinkybėmis ir kitas straipsnio 1 dalyje nenurodytas aplinkybes. Reikia pabrėžti, kad tokia praktika teismų naudojama nedažnai, tokius atvejus greičiau galima vadinti išimtiniais. Visos kitos, įstatymo numatytos, atsakomybę lengvinančios, aplinkybės plėšimo bylose nustatytos nebuvo. Apibendrinant, galima teigti, jog didžiausios reikšmės teismo priimamiems sprendimams plėšimų bylose ir kaltininko atsakomybės lengvinimui turi kaltininko prisipažinimo ir nuoširdaus gailėjimosi faktas.

12 pav. Atsakomybę sunkinančios aplinkybės ir jų nustatymo dažnumas (1)

13 pav. Atsakomybę sunkinančios aplinkybės ir jų nustatymo dažnumas (2)

LR BK 60 str. 1 d. 1 p. teigia, jog atsakomybę sunkinančią aplinkybę pripažįstamas, jau anksčiau aptartas, veikos padarymas bendrininkų grupe. Ši aplinkybė yra viena dažniausiai pasitaikančių plėšimų bylose. Ji buvo nustatyta atitinkamai 24 iš 58 (41%) ir 16 iš 25 (64%) asmenų, nuteistų už pagrindinės ir kvalifikuotos sudėties plėšimus. Pabrėžtina, jog teismas, atsižvelgdamas į kiekvieno bendrininko dalyvavimo darant nusikalstamą veiką pobūdį ir laipsnį, gali nepripažinti šios aplinkybės atsakomybę sunkinančia. Apytiksliai taip pat dažnai pasitaiko kita, atsakomybę sunkinanti aplinkybė, – veiką padarė recidyvistas. Teismai recidyvistais pripažįsta tik tuos asmenys kurie, jau buvo teisti už tyčinį nusikaltimą, kurį padarė būdami pilnamečiais. Ir tik tais atvejais jeigu teistumas už šį nusikaltimą nėra išnykęs ar panaikintas. Minėta aplinkybė buvo nustatyta atitinkamai 24 iš 58 (41%) ir 17 iš 25 (68%) nuteistųjų. Tai tik dar kartą patvirtina, kad plėšimus dažnai įvykdo asmenys, kurie jau turi kriminalinės patirties ir buvo anksčiau teisti už įvairias veikas. Kriminologine perspektyva tai reiškia, jog jiems būdingos anominio elgesio apraiškos – visuotinai priimtų normų nesilaikymas. Etikečių teorijos rėmuose toks nagrinėjamo veiksnio dažnumas gali būti paaiškinamas kaip neigiama nusikaltėlio vaidmens primetimo ir prisiėmimo pasekmė. Pažymėtina, kad abi aptartos aplinkybės yra reikšmingesnės, kalbant apie kvalifikuotos sudėties plėšimus. Kita plėšimų bylose pasitaikanti, atsakomybę sunkinanti aplinkybė – veiką padarė asmuo, apsvaigęs nuo alkoholio, narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, jeigu šios aplinkybės turėjo įtakos nusikalstamos veikos padarymui. Verta paminėti, jog kitų, nei alkoholis, psichiką veikiančių medžiagų vartojimo faktas nebuvo pastebėtas nei viename nagrinėtame nuosprendyje. Vertinant tyrimo rezultatus, pastebėtina, jog būtent ši aplinkybė buvo aktualiausia, t.y. dažniausiai nustatoma pagrindinės sudėties

plėšimų bylose. Ji nustatyta 27 iš 58 nuteistųjų, kas sudaro kiek mažiau nei 47%. Reikia pabrėžti, jog ši aplinkybė rečiau pasitaiko, kalbant apie kvalifikuotos sudėties plėšimus. Čia ji buvo nustatyta tik 5 iš 25 asmenų (20%). Galima numanyti, kad reikšmės tokiam skirtumui turi kvalifikuoto plėšimo įvykdymo didesnis sudėtingumas. Tikėtina, jog alkoholio paveikti asmenys veikas padaro spontaniškai, joms nesiruošdami ir jų neplanuodami. Taigi, tokiais atvejais sunkiai įsivaizduojamas, pavyzdžiui, ginklų panaudojimo faktas. Visgi reikia pabrėžti, jog šios aplinkybės fiksavimas plėšimų bylose yra tendencingas ir palyginus dažnas. Dar viena aplinkybė, tiesa fiksuota tik pagrindinės plėšimo sudėties bylose, – veika padaryta asmeniui, kuris dėl ligos, neįgalumo, senatvės ar kitų priežasčių buvo bejėgiškos būklės. Ši, atsakomybę sunkinanti, aplinkybė buvo nustatyta 2 iš 58 nuteistųjų. Pažymėtina, kad abu asmenys buvo teisiami vienoje byloje, kurioje bendrininkaudami apiplėšė žmogų, kuris dėl neįgalumo buvo bejėgiškos būklės (Nuasmenintas nuosprendis byloje Nr. 1-733-729/2019). Taigi, šios aplinkybės negalima būtų priskirti dažniausiai pasitaikančioms ir būdingiausioms plėšimo aplinkybėms. Apibendrintai galima teigti, jog tipinės plėšimus įvykdžiusiems asmenims būdingos, atsakomybę sunkinančios aplinkybės – tai bendrininkavimas, recidyvizmas ir apsvaigimas nuo alkoholio. Pažymėtina, kad šios aplinkybės, pakankamai dažnai yra nustatomos kompleksiskai, kas dar labiau sunkina kaltinamojo padėtį ir gresiančią atsakomybę. Tokios tendencijos identifikuoja kelias visuomenei būdingas problemas, tokias kaip prasta anksčiau teistų asmenų resocializacija ir nesaikingas alkoholio vartojimas, derinant su silpnai veikiančia socialine kontrole, kas veda prie didėjančios nusikalstamumo rizikos.

Apibendrinant tyrimo metu sukauptus ir analizuotus duomenys, galima daryti kelias išvadas. Pirma, populiariausia bausme už plėšimus išlieka laisvės atėmimas, areštas, kaip alternatyva šiai bausmei, yra taikomas palyginus itin retai. Tai gali reikšti, jog teismai mano, kad tokia bausmės rūšis, plėšimus įvykdžiusiems asmenims, yra nepakankama ir nepadedanti pasiekti numatytų bausmės tikslų. Antra, bausmės vykdymo institutas, kurį teismai, pagal galimybes, mėgina taikyti plėšimų bylose, laikytinas teigiama tendencija, leidžiančia sumažinti laisvės atėmimo padaromą žalą asmeniui ir visuomenei bei sumažinti įkalinimo sistemos apkrovą. Ketvirta, skirdamas bausmę teismas atsižvelgia į įvairiausias kaltinamojo asmenybės charakteristikas, tokias kaip ankstesni teistumai, užimtumas, amžius, priklausomybės ligos ir kt. Penkta, pastebėtos ryškios tendencijos kalbant apie nusikaltusio asmens atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes. Tarp lengvinančių aplinkybių didžiausią reikšmę, plėšimų atveju, turi asmens prisipažinimas, padarius nusikalstamą veiką bei nuoširdus gailėjimasis. Didžiausią neigiamą reikšmę galima priskirti bendrininkavimo institutui, apsvaigimui nuo alkoholio bei recidyvizmui.

Išvados

1. Plėšimas – tai tyčinis, neteisėtas ir neatlygintinis svetimo turto grobimas naudojant fizinį smurtą, grasinant tuoj pat jį panaudoti arba kitaip atimant galimybę nukentėjusiajam asmeniui priešintis. Plėšimo daugiaobjektiškumas ir jo sukelti dvejopo pobūdžio padariniai nukentėjusiajam, lemia aukštą šios veikos pavojingumo laipsnį.
2. Atsižvelgiant į plėšimo pavojingumą, įstatymų leidėjas išskiria tik pagrindinę ir kvalifikuotą jo sudėtis, tačiau visiškai nekalba apie privilegijuotąją.
3. Plėšimo reglamentavimo Lietuvos teisės aktuose raida pasižymėjo įvairiais pokyčiais, tačiau esminis plėšimo, kaip veikos turinčios tiek smurtinės, tiek ir turtinės nusikalstamos veikos elementų, reglamentavimas išliko stabilus. Tokia tendencija pastebima ir kalbant apie vyraujančią bausmės rūšį, išlikusią visuose galiojusiuose teisės aktuose, – laisvės atėmimą.
4. Plėšimas, kaip bet kuris kitas nusikaltimas, gali būti aiškinamas remiantis kriminologinėmis teorijomis:
 - a. Anomijos teorija plėšimų atveju ypatingą reikšmę skiria aiškių norminių orientyrų nebuvimui. Plėšimo įvykdymo priežastimi, remiantis šia teorija, galima būtų laikyti nuolat augančių visuomenės formuojamų siekių ir asmens poreikių suderinimo su socialinėmis galimybėmis neįmanomumą, iš kurio kylanti anomija, sąlygoja visuotinai priimtų normų nepaisymą ar visišką atmetimą.
 - b. Socialinės kontrolės teorija plėšimus aiškina per silpnus socialinius ryšius ir netinkamai įvykusią socializaciją. Ypatingai akcentuotinas tikėjimo normomis elemento silpnumas, fiksuojamas plėšimų baudžiamosiose bylose, per ankstesnių teistumų atvejus, kuris kelia prielaidas pasiryžimui įvykdyti naują nusikaltimą (šiuo atveju plėšimą).
 - c. Etikečių teorija akcentuoja ankstesnių, plėšimus vykdančių asmenų, teistumų ir, iš jų kylančios, stigmatizacijos svarbą. Remiantis šios teorijos nuostatomis, pasiryžimas įvykdyti plėšimą gali būti paaiškinamas per nusikaltėlio etiketės “klijavimą”, nusikaltėlio vaidmens prisiėmimą ir jų poveikį asmeniui.
5. Tipinio “plėšiko” portretas: pilnametis, anksčiau už įvairias nusikalstamas veikas teistas, vyras. Reikšmingai rečiau plėšimais kaltinamos moterys, nepilnamečiai ir ankstesnių teistumų neturintys asmenys. Ši tendencija aktuali teik kalbant apie pagrindinės, tiek ir apie kvalifikuotos sudėties plėšimus.

6. Išskirti kaltininko charakteristikos bruožai svarbūs ne tik tiriamuoju (moksliniu) pobūdžiu, tačiau, neimant domėn lyties aspekto, turi įtakos teismo priimamiems sprendimams plėšimų bylose.
7. Nagrinėjant plėšimų įvykdymo ypatumus ir aplinkybes pastebėtini keli svarbūs aspektai:
 - a. Plėšimus galima priskirti nusikalstamoms veikoms, kurios yra dažnai įvykdomos bendrininkaujant. Tokia tendencija sukuria palankias sąlygas pavojingesnių ir sunkesnius padarinius turinčių nusikaltimų padarymui.
 - b. Plėšimo dalykas gali tapti šią veiką kvalifikuojančiu požymiu, jei yra kalbama apie didelės materialinės ar mokslinės vertės turtą. Tačiau tyrimo rezultatai rodo, jog populiariausi plėšimo metu pagrobiami daiktai – pinigai ir mobilieji telefonai.
 - c. Bendros tendencijos rodo, jog plėšimų metu nukentėjęs asmuo dažniausiai patiria fizinį skausmą arba jo sveikata sutrikdoma nežymiai.
8. Teismų praktikoje susiformavo, kriminologijos mokslo perspektyvoje teigiamai vertintina, tendencija – teismai, pagal įstatymų sukuriamas galimybes, taiko bausmės vykdymo atidėjimo institutą plėšimo bylose. Tai mažina neigiamą laisvės atėmimo poveikį ir gali apsaugoti nuo nusikaltėlio vaidmens neigiamos įtakos.
9. Teismai atsižvelgia į įvairias kaltinamojo charakteristikas bei atsakomybę lengvinančias ir sunkinančias aplinkybes, kalbant apie kurias pastebėtinios kelios ryškios tendencijos:
 - a. Dažniausiai bylose nustatoma, atsakomybę lengvinanti, aplinkybė – tai asmens prisipažinimas, padarius nusikalstamą veiką bei nuoširdus gailėjimasis.
 - b. Dažniausiai figūruojančios, kaltininko atsakomybę sunkinančios aplinkybės, – bendrininkavimas, apsvaigimas nuo alkoholio bei recidyvizmas.

Bibliografija

Specialioji mokslinė literatūra:

1. Abramavičius, A.; Aliukonienė, R.; Baranskaitė, A.; Bieliūnas, E. ir kt. 2009. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso komentaras. Specialioji dalis (99–212 straipsniai). Vilnius: *Registru centras*.
2. Abramavičius, A.; Bieliūnas, E.; Drakšienė, A. ir kt. 2001. Baudžiamoji teisė. Specialioji dalis. 1 knyga. Vilnius: *Eugrimas*.
3. Babachinaitė, G. Smurtinio nusikalstamumo samprata, tendencijos ir šiuolaikiniai raiškos ypatumai Lietuvoje. *Jurisprudencija*, 2008, 1(103), 16-21. Prieiga per internetą: <https://ojs.mruni.eu/ojs/jurisprudence/article/view/2628> [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
4. Čekanauskas, I. 2016. Bendrininkavimas ir jo reikšmė baudžiamajai atsakomybei. Vilnius: Vilniaus universitetas. Prieiga per internetą: <https://virtualbiblioteka.vu.lt/permalink/f/gi1gc3/ELABAETD35469472>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
5. Čepas, A.; Sakalauskas, G. 2009. Ar prasminga arešto bausmė? *Teisės problemos*, Nr. 4 (66), 5 – 30. Prieiga per internetą: <https://teise.org/wp-content/uploads/2016/10/2009-4-cepas-sakalauskas.pdf>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
6. Dobryninas, A., Sakalauskas, G., Žilinskienė, L. 2008. Kriminologijos teorijos. Vilnius: *Eugrimas*.
7. Gaižauskaitė, I. ir Mikėnė, S. 2014, Socialinių tyrimų metodai: apklausa. *Vadovėlis*. Vilnius – Mykolo Romerio universitetas. Prieiga per internetą: <https://repository.mruni.eu/bitstream/handle/007/16910/9789955196426.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. [žiūrėta 2022 m. birželio 11 d.].
8. Giddens, A. 2005. Sociologija, Kaunas: *Poligrafija ir informatika*.
9. Hirschi, T. 1969. Causes of Delinquency. *University of California Press*.
10. Idkinaitė, S. 2011. Moterų nusikalstamumo socialiniai veiksniai. Vilnius: Vilniaus universitetas. Prieiga per internetą: <https://virtualbiblioteka.vu.lt/permalink/f/gi1gc3/ELABAETD6078709>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
11. Justickis, V. Kriminologija. I dalis. Vilnius: Lietuvos teisės universitetas, Vytauto Didžiojo universitetas, 2001.
12. Linneberg, M. S., & Korsgaard, S. 2019, Coding Qualitative Data: A Synthesis Guiding the Novice. *Qualitative Research Journal*, 19(3), 259-270. Prieiga per internetą:

- https://findresearcher.sdu.dk/ws/files/174922747/Coding_qualitative_data.pdf. [žiūrėta 2022 m. gegužės 31 d.].
13. Majauskas, S. 2009. Turto prievartavimo ir plėšimo sudėčių panašumai bei skirtumai. Vilnius: Vilniaus universitetas. Prieiga per internetą: <https://virtualbiblioteka.vu.lt/permalink/f/gi1gc3/ELABAETD1943357>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 14. Norvaišaitė, E. 2007. Vilnius: Vilniaus universitetas. Prieiga per internetą: <https://virtualbiblioteka.vu.lt/permalink/f/gi1gc3/ELABAETD1855502>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 15. Piesliakas, V. 2009. Lietuvos baudžiamoji teisė. Pirmoji knyga. Baudžiamasis įstatymas ir baudžiamosios atsakomybės pagrindai. Antroji pataisyta ir papildyta laida. Vilnius: *Justitia*.
 16. Pruskus, V. 2012. Smurto fenomenas mokykloje: komunikacija, sklaida, prevencija : monografija. Vilnius: *Technika*.
 17. Sakalauskas, G. 2000. Kriminologiniai laisvės atėmimo bausmės aspektai. *Teisė*, Nr. 35, 80 – 90. Prieiga per internetą: <https://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/objects/LT-LDB-0001:J.04~2000~1367185453680/datastreams/DS.002.0.01.ARTIC/content>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 18. Simanaitytė E. 2016 “Suspension of a sentence and the main problems of its application”, *Teisė*, 98, 200-213. Prieiga per internetą: <https://www.zurnalai.vu.lt/teise/article/view/9977>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 19. Slidziauskienė, A. 2007. Moterų nusikalstamumas. Vilnius: Vilniaus universitetas. Prieiga per internetą: <https://virtualbiblioteka.vu.lt/permalink/f/gi1gc3/ELABAETD1925433>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 20. Šarkutė, L. 2012. Delinkventinio elgesio prevencijos vertinimas vaikų globos namuose. Vilnius: Lietuvos edukologijos universitetas. Prieiga per internetą: <https://virtualbiblioteka.vu.lt/permalink/f/gi1gc3/ELABAETD2178134>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 21. Švedas, G. 2012. Veikos kriminalizavimo kriterijai: teorija ir praktika. *Teisė*, 82, 12 – 25. Prieiga per internetą: <https://www.zurnalai.vu.lt/teise/article/download/114/82/> [žiūrėta 2022 m. gegužės 31 d.].
 22. Veršekys, P. 2012 Nusikalstamos veikos sudėties požymio samprata ir ją lemiantys veiksniai. *Teisė*, Nr. 82, 198–214. Prieiga per internetą:

- <https://virtualbiblioteka.vu.lt/permalink/f/gi1gc3/ELABAPDB3266970>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
23. Vileikienė, E. 2005. Delinkventų santykiai su policija ir artimiausia aplinka. *Sociologija. Mintis ir veiksmai*, (2), 100–117. Prieiga per internetą: <https://virtualbiblioteka.vu.lt/permalink/f/gi1gc3/ELABAPDB3606501>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
24. Vosyliūtė, A. 2009. Baudžiamoji atsakomybė už kvalifikuotą vagystę. Vilniaus universitetas. Prieiga per internetą: <https://virtualbiblioteka.vu.lt/permalink/f/s49fch/ELABAETD1784929>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
25. Žukovaitė, I. 2018, Plėšimo Sudėties Probleminiai Aspektai. Vilniaus Universitetas. Prieiga per internetą: <https://virtualbiblioteka.vu.lt/permalink/f/gi1gc3/ELABAETD29822203> [žiūrėta 2022 m. gegužės 31 d.].
26. Бойцов, А. И. 2002. Преступления против собственности. Санкт-Петербург: *Юридический центр Пресс*.
27. Дюркгейм, Э. 2021. Самоубийство. Москва - *Издательство АСТ*.

Lietuvos Respublikos ir užsienio valstybių teisės aktai:

1. Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000, Nr. 89-2741. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.111555> [žiūrėta 2022 m. birželio 18 d.].
2. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 139, 140, 176, 180, 181, 190, 201, 212, 249, 281 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas. *Valstybės žinios*, 2003, Nr. 74-3423. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.215815> [žiūrėta 2022 m. birželio 18 d.].
3. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 7, 38, 47, 63, 66, 70, 75, 82, 93, 129, 166, 167, 172, 178, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 189, 194, 196, 197, 198, 198-1, 198-2, 199, 202, 213, 214, 215, 225, 227, 228, 231, 233, 235, 252, 256, 257, 262, 284, 285, 312 straipsnių, priedo pakeitimo ir papildymo, XXVI, XXX skyrių pavadinimų pakeitimo ir kodekso papildymo 256-1, 257-1 straipsniais įstatymas. *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 81-3309. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAP/TAIS.300583?jfwid=96t6tbrjq> [žiūrėta 2022 m. birželio 18 d.].
4. Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso 178, 180, 181, 196, 197, 250, 250-3, 252-1 straipsnių ir priedo pakeitimo įstatymas. *TAR*, 2018-12-11, Nr. 20234. Prieiga per internetą:

- <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/d8cd00d1f94a11e895b0d54d3db20123>. [žiūrėta 2022 m. birželio 18 d.].
5. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas. *Valstybės žinios*, 2000-09-06, Nr. 74-2262. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.107687>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 6. Lietuvos Tarybų Socialistinės Respublikos baudžiamasis kodeksas. Vyriausybės žinios, 1961-01-01, Nr. 18-147. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.20465>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 7. Kavolis, M., Bieliackinas, S. 1934. Baudžiamasis statutas su papildomais baudžiamaisiais įstatymais ir komentarais. Kaunas.
 8. 1994 m. liepos 19 d. įstatymas dėl Lietuvos Respublikos baudžiamojo, pataisos darbų ir baudžiamojo proceso kodeksų pakeitimo ir papildymo. *Valstybės žinios*, 1994-08-05, Nr. 60-1182. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.5904?jfwid=mmceoich2>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 9. Sveikatos sutrikdymo masto nustatymo taisyklės. *Valstybės žinios*, 2003-05-30, Nr. 52-2357. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.211886?jfwid=i3h7wjk2h>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 10. Уголовное уложение от 22 марта 1903 года с мотивами, извлеченными из объяснительной записки редакционной комиссии, представления Мин. Юстиции в Государственный Совет и журналов - особого совещания об особом присутствия департаментов и общего собрания Государственного Совета. 1904. Санкт Петербург - *Издательство Н.С. Таганцева*. Prieiga per internetą: https://viewer.rusneb.ru/ru/000199_000009_003725050?page=1&rotate=0&theme=white. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 11. Уголовный кодекс РСФСР. *Официальный текст с изменениями на 1 июля 1950 г. и с приложением постатейно-систематизированных материалов*. 1950, Москва - Государственное издательство юридической литературы. Prieiga per internetą: https://istmat.org/files/uploads/49552/ugolovnyy_kodeks_rsfsr_-_1950.pdf. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].

Statistinių duomenų šaltiniai:

1. Nusikalstamų veikų žinybinis registras. Nusikalstamos veikos Lietuvoje 2006 – 2021 m. *Informatikos ir ryšių departamentas*. Prieiga per internetą: <https://ird.lt/lt/paslaugos/tvarkomu-valdomu-registru-ir-informaciniu-sistemu-paslaugos/nusikalstamu-veiku-zinybinio-registro-nvzr-atviri-duomenys-paslaugos/nusikalstamos-veikos-lietuvoje-2006-2021-metais>
2. Nusikalstamų veikų žinybinis registras. Nusikalstamumo duomenų rinkiniai pagal BK straipsnius (2017 – 2021 m.). *Informatikos ir ryšių departamentas*. Prieiga per internetą: <https://ird.lt/lt/paslaugos/tvarkomu-valdomu-registru-ir-informaciniu-sistemu-paslaugos/nusikalstamu-veiku-zinybinio-registro-nvzr-atviri-duomenys-paslaugos/nusikalstamumo-duomenu-rinkiniai/dimension.BK?BK%5B%5D=BK180&DT%5B%5D=2021-12&DT%5B%5D=2020-12&DT%5B%5D=2019-12&DT%5B%5D=2018-12&DT%5B%5D=2017-12&cols=DT>. [žiūrėta 2022 m. birželio 10 d.].
3. Nusikalstamų veikų žinybinis registras. Nusikalstamumo duomenų rinkiniai pagal įtariamus / kaltinamus ir nukentėjusius asmenis (2019 – 2021 m.). *Informatikos ir ryšių departamentas*. Prieiga per internetą: <https://ird.lt/lt/paslaugos/tvarkomu-valdomu-registru-ir-informaciniu-sistemu-paslaugos/nusikalstamu-veiku-zinybinio-registro-nvzr-atviri-duomenys-paslaugos/nusikalstamumo-duomenu-rinkiniai/family.ASM?DT%5B%5D=2021-12&DT%5B%5D=2020-12&DT%5B%5D=2019-12&SAV%5B%5D=LR&cols=DT>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
4. Lietuvos Teismai. Statistika:
 - 4.1. 2017 m. Baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita. Bylų procesas (I instancijos teismuose). Prieiga per internetą: <https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2018/02/audziamosios.xlsx>. [žiūrėta 2022 m. birželio 10 d.].
 - 4.2. 2018 m. Baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita. Bylų procesas (I instancijos teismuose). Prieiga per internetą: <https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2019/02/audziamosios.xlsx>. [žiūrėta 2022 m. birželio 10 d.].
 - 4.3. 2019 m. Baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita. Bylų procesas (I instancijos teismuose). Prieiga per internetą: <https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2020/01/audziamosios.xlsx>. [žiūrėta 2022 m. birželio 10 d.].
 - 4.4. 2020 m. Baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita. Bylų procesas (I instancijos teismuose). Prieiga per internetą: <https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2021/02/audziamuju-byly-nagrinejimo-ataskaita.-byly-procesas-i-instancijos-teismuose.xlsx>. [žiūrėta 2022 m. birželio 10 d.].

- 4.5. 2021 m. Baudžiamųjų bylų nagrinėjimo ataskaita. Bylų procesas (I instancijos teismuose). Prieiga per internetą: <https://www.teismai.lt/data/public/uploads/2022/02/baudziamosios.xlsx> [žiūrėta 2022 m. birželio 10 d.].
5. Kalėjimų departamento metų ataskaitos:
- 5.1. 2017 m. Nuteistųjų laisvės atėmimu skaičiaus, sudėties (pagal padarytą nusikaltimą, amžių, bausmės terminą ir kt.) ir jų kaitos statistinė suvestinė. Prieiga per internetą: <http://www.kaldep.lt/download/53073/nuteistuju%20skaiciaus,%20sudeties%20suvestine%20%202017%20s.xlsx>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
- 5.2. 2018 m. Nuteistųjų laisvės atėmimu skaičiaus, sudėties (pagal padarytą nusikaltimą, amžių, bausmės terminą ir kt.) ir jų kaitos statistinė suvestinė. Prieiga per internetą: <http://www.kaldep.lt/download/58465/nuteistuju%20skaiciaus,%20sudeties%20ataskaita%20%2018%20s.xlsx>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
- 5.3. 2019 m. Nuteistųjų laisvės atėmimu skaičiaus, sudėties (pagal padarytą nusikaltimą, amžių, bausmės terminą ir kt.) ir jų kaitos statistinė suvestinė. Prieiga per internetą: <http://www.kaldep.lt/download/64179/nuteistuju%20skaiciaus%20sudeties%20ir%20kaitos%20%20ataskaita%202019s.xlsx> [žiūrėta 2022 m. birželio 10 d.].
- 5.4. 2020 m. Nuteistųjų laisvės atėmimu skaičiaus, sudėties (pagal padarytą nusikaltimą, amžių, bausmės terminą ir kt.) ir jų kaitos statistinė suvestinė. Prieiga per internetą: <http://www.kaldep.lt/download/68170/nuteistuju%20skaiciaus,%20sudeties%20suvestine%20%202020s.xlsx> [žiūrėta 2022 m. birželio 10 d.].
- 5.5. 2021 m. Nuteistųjų laisvės atėmimu skaičiaus, sudėties (pagal padarytą nusikaltimą, amžių, bausmės terminą ir kt.) ir jų kaitos statistinė suvestinė. Prieiga per internetą: [http://www.kaldep.lt/download/90157/6nuteistuju%20skaiciaus,%20sudeties%20suvestine%20%202021s%20\(metine\).xlsx](http://www.kaldep.lt/download/90157/6nuteistuju%20skaiciaus,%20sudeties%20suvestine%20%202021s%20(metine).xlsx) [žiūrėta 2022 m. birželio 10 d.].

Interneto sveitainės:

1. Visuotinė lietuvių enciklopedija. Prieiga per internetą: <https://www.vle.lt/>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].

Lietuvos Respublikos teismų praktika:

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktika:

1. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo senato 2005 m. birželio 23 d. nutarimas Nr. 52 „Dėl teismų praktikos vagystės ir plėšimo baudžiamosiose bylose“. 2005. Teismų praktika, Nr. 23. Prieiga

- per internetą: <https://www.teisesgidas.lt/modules/paieska/lat.php?id=29259>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
- Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-271-303/2016. Prieiga per internetą: <https://eteismai.lt/byla/251410482597596/2K-271-303/2016>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 - Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-364/2006. Prieiga per internetą: <https://eteismai.lt/byla/217012368766657/2K-364/2006?word=2006%20m.%20gegu%C5%BE%C4%97s%2023%20d.%20nutartis%20baud%C5%BEiamojoje%20byloje%20Nr.%202K-364/2006>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 - Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-520/2009. Prieiga per internetą: <https://eteismai.lt/byla/51964558162219/2K-520/2009>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 - Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-232/2007. Prieiga per internetą: <https://eteismai.lt/byla/167455183710552/2K-7-232/2007>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
 - LAT nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-639/2004

Nuasmeninti nuosprendžiai baudžiamosiose bylose, kur asmenys kaltinti pagal LR BK 180 str. 1 d.:

- Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-483-1035/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=85eeac59-0163-4c8d-8e45-878163d6cbfe>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
- Telšių apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-401-832/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=88114000-3940-442a-b7a6-45a48b6fec08>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
- Šiaulių apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1418-899/2021. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=43b43a1c-0ce3-4d8d-9b6f-353f504c06a4>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
- Marijampolės apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1240-384/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=a2fa20a0-cab7-492d-9a53-9b3b88231020>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].

5. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-919-961/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=02368a94-f359-4285-b4e3-8e0aa3fac68f>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
6. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-2721-1033/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=10365bc5-820a-4b82-81df-34abdd745da2>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
7. Vilniaus regiono apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-197-517/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=845eed85-3a4c-419f-9fd3-a0abcbad8ee6>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
8. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-70-576/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=7e87badf-1871-43b0-8e1d-bb755c8c5474>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
9. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-2426-1017/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=9a110022-c6b3-4f37-9afa-5b9b5f3f4935>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
10. Klaipėdos apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-733-729/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=e7e28a17-a513-4bc3-9d6d-521bf9b99202>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
11. Šiaulių apygardos teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-82-332/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=91383a46-29cd-4b57-8ed1-fd6477dc5f43>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
12. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-2102-336/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=ab962f2f-0ef6-4009-807a-860e74259a9d>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].

13. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-220-598/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=40b0f7c2-1155-4eb6-8abc-e791484424c4>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
14. Vilniaus regiono apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-220-675/2021. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=be15c2ec-9236-453a-8e0f-c2c144f88070>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
15. Šiaulių apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-622-882/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=5b0139a8-d539-4189-91fa-9bf693a2c5b6>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
16. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1194-240/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=cc45be99-2b44-461d-a68b-ad42d2323967>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
17. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-161-240/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=309b1183-db3e-4445-9a0b-aa5b05f0e6de>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
18. Klaipėdos apygardos teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-35-360/2021. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=b72b4b4c-912e-4476-b857-7ff8533abf10>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
19. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-2197-1127/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=ef2af7bc-be4d-4d5b-ba4d-1542c3f32736>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
20. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1410-271/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=53003e98-adaa-43ca-992b-15aa154f596d>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
21. Telšių apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-138-671/2021. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=6a0bd24d-7e39-439a-85a3-6350ce7859d2>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].

22. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-107-486/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=a2adae16-19c2-4998-9bcb-909f004b1cbe>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
23. Marijampolės apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-802-831/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=c801fffa-9490-4bf1-affe-223cce63a5a5>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
24. Vilniaus regiono apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-191-1036/2021. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=bbb0929c-9d62-42e0-8f27-aa678f4377d3>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
25. Klaipėdos apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1122-659/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=f80271ef-e73a-46ae-b455-722be3da9d96>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
26. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1755-923/2021. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=3bca310d-dffa-416c-a385-b5f49336468e>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
27. Šiaulių apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1554-771/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=fc53a8e1-2d4a-481a-a0d2-0beca6b5a876>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
28. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-483-408/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=38526a2c-37d3-42ef-8743-5b786c1ef87b>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
29. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-2486-865/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=0cdcb539-be6e-4846-9dea-b2bd526ec3ee>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
30. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-2257-1017/2019. Prieiga per internetą:

- <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=a5039789-b272-41ee-be16-fa501227a6b9>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
31. Šiaulių apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-202-882/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=ea551a05-c365-43e2-a06d-1b8c2356c6cd>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
32. Telšių apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-96-344/2021. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=2623826d-db91-43d6-800e-e96aa0bd9664>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
33. Panevėžio apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-72-1046/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=fc4e2b5a-5b47-43db-a7f2-91a4e622caf3>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
34. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1711-1009/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=0961cde7-75a2-41af-8802-980b851e0045>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
35. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-469-893/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=664a8fcf-1362-4f27-b9ad-88a4682518b9>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
36. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-224-893/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=b63ce5be-7397-4ae2-85a4-bccb3277f673>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
37. Klaipėdos apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-123-563/2021. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=e807b4d0-8e0c-4e3d-83ed-f65571a969b0>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
38. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-2201-288/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=bff95126-3ab3-4ba7-9586-3aa6b8d36238>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].

39. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-417-1035/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=7899ff9b-9795-479b-954a-654df1cc4adf>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
40. Panevėžio apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-582-1082/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=44bca91b-5115-42dc-91a3-062b8ebe07cc>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
41. Šiaulių apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-796-476/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=5185ad95-5125-4671-ba40-4a4449bc026a>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
42. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-2174-993/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=adf03808-5572-4880-a0ea-ae986dad7ba>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
43. Tauragės apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-61-439/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=bdbdc0ba-2dab-4704-8b61-1e9b38ed87e7>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].

Nuasmeninti nuosprendžiai baudžiamosiose bylose, kur asmenys kaltinti pagal LR BK 180 str. 2 - 3 d.:

1. Vilniaus apygardos teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-255-576/2021. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=bc64e32-aed5-43c5-afb5-cfe671714725>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
2. Klaipėdos apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-139-903/2021. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=5405e497-f491-4056-8aa6-26e811124a9c>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
3. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-3240-667/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=2c774739-f7b2-4453-a94a-8280e363cf18>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].

4. Kauno apygardos teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-87-478/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=0689f364-802f-4cb9-8a41-9f509af78b74>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
5. Šiaulių apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-69-900/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=0fbda400-8921-4eec-9f96-68ea2f6d112a>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
6. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-710-957/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=8d83a776-2a67-4c8d-ba20-4baa9324f1b9>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
7. Klaipėdos apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-654-718/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=d92a2b39-5bb8-4c8e-9f61-46a0a47904c9>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
8. Šiaulių apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-77-951/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=8738dcd4-d882-4774-9592-6d498104b8a1>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
9. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-459-1053/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=3ee91f86-75cc-4cc1-b165-1cef1e089373>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
10. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1271-288/2020. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=a92cfd42-e3df-4d39-adc7-36a88cbb343c>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
11. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-1867-836/2019. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=a13cccdc-9d35-4a5c-b0b1-2127761658c0>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
12. Panevėžio apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-169-434/2021. Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=49ae0d79-2447-424b-aa26-d7302ce439b8>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].

13. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-2432-408/2020.
Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=027b3d89-6c74-4ec4-88b4-a00cd1385218>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
14. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-433-408/2019.
Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=f4fa80b7-ab97-46ee-8371-0dc71ea7313c>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
15. Plungės apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-52-666/2020.
Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=e333db87-2ce4-4349-999b-0c69b83a2440>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
16. Šiaulių apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-530-1002/2020.
Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=243683f5-bea0-4a1c-91f2-4902c8c2cd82>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
17. Vilniaus miesto apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-236-1100/2021.
Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=a522da5c-3515-4040-8f11-5dc74402c7d9>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
18. Vilniaus regiono apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-218-517/2021.
Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=af8dd20b-8862-4065-874d-a0fc518b252c>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
19. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-76-917/2020.
Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=7dc08ab5-22e3-4af1-b44c-55dcd221eace>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
20. Marijampolės apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. 1-195-443/2020.
Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=fc4d9873-e8e1-4d0c-8d8f-fca0dcfddf30>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].
21. Kauno apygardos teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-163-954/2019.
Prieiga per internetą: <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=fc08c6d4-ff5f-47ad-bede-c50f289c0292>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].

22. Kauno apylinkės teismo nuasmenintas nuosprendis baudžiamojoje byloje Nr. N1-1052-408/2019. Prieiga per internetą: <https://eteismai.lt/byla/66134386579010/N1-1052-408/2019?word=1-1052-408/2019>. [žiūrėta 2022 m. gruodžio 27 d.].

Priedai

Priedas 1. „Klausimyno lentelė”

		N. n. byloje Nr. 1- 218- 517/2021	N. n. byloje Nr. 1- 1052- 408/201 9.	N. n. byloje Nr. 1-76- 917/2020	N. n. byloje Nr. 1- 195- 443/2020	N. n. byloje Nr. N1- 163- 954/201 9.	Pasikarto jimai	%
Kiek kaltinamųjų byloje?	1 kaltinamasis				1		1	20%
	2 kaltinamieji	1		1			2	40%
	3 ir daugiau		1			1	2	40%
Kaltinamojo lytis	Vyras	1	1	1	1	1	5	100%
	Moteris			1			1	20%
Kaltinamojo amžius	Pilnametis	1	1	1	1	1	5	100%
	Nepilnametis		1				1	20%
Kaltinamojo pilietybė	Lietuvos	1	1	1	1	1	5	100%
	Kita			1			1	20%
Ar anksčiau teistas?	Taip	1	1	1	1	1	5	100%
	Ne	1	1	1		1	4	80%
Bendrininkavimas	Yra	1	1			1	3	60%
	Nėra			1	1		2	40%
Ar naudotas fizinis smurtas?	Taip	1				1	2	40%
	Grasinta panaudoti		1		1		2	40%
	Ne			1			1	20%
Ar kaltinamasis buvo apsvaigęs?	Taip				1		1	20%
	Ne	1	1	1		1	4	80%
Ar kaltinamasis pripažino kaltę?	Taip		1	1		1	3	60%
	Ne	1		1	1		3	60%
Paskirta bausmė	Areštas						0	0%
	Laisvės atėmimas	1	1	1	1	1	5	100%
Paskirtos l.a. bausmės terminas	Iki 1 m.		1				1	20%
	1 - 3 m.	1	1	1		1	4	80%
	4 - 6 m.				1		1	20%
	7 - 10 m.						0	0%
Ar taikytas atleidimas nuo bausmės?	Taip		1				1	20%
	Ne	1		1	1	1	0	80%
Ar taikytas bausmės	Taip	1	1	1		1	4	80%

vykdymo atidėjimas?	Ne					1	1	20%
------------------------	----	--	--	--	--	---	---	-----

Priedas 2. „Galutiniai tyrimo klausimai”

1. Pagal kokią LR BK 180 str. dalį asmenys yra kaltinami nagrinėjamoje byloje?
2. Kokia kaltinamojo lytis?
3. Ar kaltinamasis yra pilnametis?
4. Ar kaltinamasis anksčiau buvo teistas?
5. Kokia bausmės rūšis paskirta?
6. Koks bausmės terminas (mėn.)?
7. Koks galutinis paskirtos bausmės terminas (mėn.)?
8. Kuo motyvuojamas galutinės bausmės dydis?
9. Ar taikytas bausmės vykdymo atidėjimas?
10. Kokiame teisme nagrinėta byla?
11. Ar nustatytos atsakomybę sunkinančios aplinkybės? Kokios?
12. Ar nustatytos atsakomybę lengvinančios aplinkybės? Kokios?
13. Ar nustatytas bendrininkavimas?
14. Koks plėšimo dalykas?
15. Ar nukentėjusiajam padarytas sveikatos sutrikdymas? Koks jo laipsnis?

Priedas 3. „Microsoft Excel nusprendžių nagrinėjimo schema (LR BK 180 str. 1 d.)”

Nr.		180 str. dalis	Lytis	Amžius	Ankstesni teistumai	Bausmės rūšis	Bausmės terminas (mėn.)	Galutinė paskirta bausmė (mėn.)	Galutinės bausmės motyvavimas	Bausmės vykdymo atidėjimas	Teismas	Sunki nančios apl.	Lengvinančios apl.	Bendrininkavimas	Plėšimo objektas	Sveikatos sutrikdymo laipsnis
1.	2019-02-22 (2 kaltinamieji)	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	9	9	BK64 ¹ str., BK 75 str. subendrinta	yra	Vilniaus m. apylinkės	nėra	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	pinigai	nenustatytas
		1	vyr.	nepilnametis	nėra	l.a.	6	4	BK64 ¹ str., BK 92 str.	yra	Vilniaus m. apylinkės	nėra	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	pinigai	nenustatytas
2.	2019-08-08	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	24	16	BK64 ¹ str., BK 75 str.	yra	Telšių apylinkės	BK 60 str. 1d. 9p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	pinigai, mobilusis telefonas	nežymus
3.	2021-09-15	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	12	8	BK64 ¹ str.	nėra	Šiaulių apylinkės	BK 60 str. 1d. 9 ir 13p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	pinigai	nenustatytas
4.	2020-11-25 (2)	1	vyr.	pilnametis	teistas (užsienyje)	l.a.	6	6	-	nėra	Marijampolės apylinkės	BK 60 str. 1d. 1 ir 9p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	mobilusis telefonas	nenustatytas
5.	2019-04-19	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	24	53	BK64 ¹ str., subendrinta	nėra	Vilniaus m. apylinkės	BK 60 str. 1d. 13p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	mobilusis telefonas	nežymus
6.	2019-12-23 (1) (2 kaltinamieji)	1	vyr.	nepilnametis	nėra	atleistas nuo BA	-	-	BK93 str. 1d. 3p, BK93 str. 2d.	-	Vilniaus m. apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	kreipšys su daiktais	nenustatytas

		1	vyr.	nepilnametis	nėra	l.a.	6	4	BK64 ¹ str.	yra	Vilniaus m. apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	kreipšys su daiktais	nenustatytas
7.	2019-04-10 (2)	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	18	24	subendrinta	nėra	Vilniaus regiono apylinkės teismas	BK 60 str. 1d. 13 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	dešros	nenustatytas
8.	2019-02-27	1	vyr.	pilnametis	teistas	areštas	49 paros	49 paros	-	nėra	Vilniaus m. apylinkės	nėra	nėra	yra	mobiliusis telefonas	nežymus
9.	2019-11-27	1	vyr.	pilnametis	teistas	perkv alifikuota	-	-	-	-	Vilniaus m. apylinkės	-	-	-	-	-
10.	2019-11-25 (2 kaltinamieji)	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	24	35	subendrinta, BK 75 str.	yra	Klaipėdos apylinkės	BK 60 str. 1d. 1,6 ir 9p.	nėra	yra	mobiliusis telefonas, pinigai, dujų balionas	nežymus
		1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	24	33	subendrinta	nėra	Klaipėdos apylinkės	BK 60 str. 1d. 1,6,9 ir 13 p.	nėra	yra	mobiliusis telefonas, pinigai, dujų balionas	nežymus
11.	2019-11-21 (2)	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	42	84	subendrinta	nėra	Šiaulių apygardos	BK 60 str. 1d. 1,6,9 ir 13 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	automobilis	sunkus
12.	2020-09-03 (1) (2 kaltinamieji)	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	30	40	subendrinta	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1,9 ir 13 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	pinigai	nežymus
		1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	24	16	subendrinta, BK64 ¹ str. 1d.	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1,9 ir 13 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	pinigai	nežymus

13.	2019-02-25	1	vyr.	pilna metis	teistas	l.a.	36	40	subendrinta, BK64 ¹ str.	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 9 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	pinigai, mobilusis telefonas	nenustatytas
14.	2021-04-09	1	vyr.	pilna metis	teistas	l.a.	6	6	-	yra	Vilniaus regiono apylinkės teismas	BK 60 str. 1d. 9 ir 13 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	degtinė, cigaretės	nenustatytas
15.	2020-09-17 (2 kaltinamieji)	1	vyr.	pilna metis	teistas	l.a.	33	24	subendrinta, BK64 ¹ str.	yra	Šiaulių apylinkės	BK 60 str. 1d. 9 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	mobilusis telefonas, kortelė	nesunkus
		1	mot.	pilna metė	teista	l.a.	33	30	subendrinta, BK64 ¹ str.	yra	Šiaulių apylinkės	BK 60 str. 1d. 9 ir 13 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	mobilusis telefonas, kortelė	nesunkus
16.	2019-06-14 (2 kaltinamieji)	1	vyr.	pilna metis	teistas	l.a.	24	36	subendrinta	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1 ir 13 p.	nėra	yra	rūbai, pinigai	nenustatytas
		1	mot.	pilna metė	teista	areštas	47 paros	47 paros	-	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	BK 59 str. 1d. 2p., BK 59 str. 2d.	yra	rūbai, pinigai	nenustatytas
17.	2020-01-21	1	vyr.	pilna metis	teistas	l.a.	18	12	BK64 ¹ str.	yra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 13 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	raktai nuo spintelės, joje buvę daiktai	nenustatytas
18.	2021-03-05	1	vyr.	pilna metis	teistas	l.a.	48	180	subendrinta	nėra	Klaipėdos apygardos	nėra	nėra	nėra	pinigai	nužudytas
19.	2020-09-29 (1)	1	vyr.	pilna metis	teistas	l.a.	6	45	subendrinta, BK64 ¹ str. 1d.	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 9 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	ausinės	nežymus
20.	2019-09-17 (2)	1	vyr.	pilna metis	teistas	išteisintas	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

21.	2021-03-24	1	vyr.	pilnametis	teistas	I.a.	27	18	BK64 ¹ str.	nėra	Telšių apylinkės	BK 60 str. 1d. 9 ir 13 p.	BK 59 str. 1d. 2-3p.	nėra	mobilusis telefonas	nenustatytas
22.	2019-06-27 (2 kaltinamieji)	1	vyr.	pilnametis	teistas	I.a.	10	66	subendrinta	nėra	Vilniaus m. apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	nėra	yra	mobilusis telefonas	nežymus
		1	vyr.	pilnametis	teistas	I.a.	10	24	subendrinta	nėra	Vilniaus m. apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	nėra	yra	mobilusis telefonas	nežymus
23.	2020-07-30 (2 kaltinamieji)	1	mot.	pilnametė	teista	perkv alifikuota	-	-	-	-	Marijampolės apylinkės	-	-	-	-	-
		1	mot.	pilnametė	teista	perkv alifikuota	-	-	-	-	Marijampolės apylinkės	-	-	-	-	-
24.	2021-05-27 (2) (3 kaltinamieji)	1	vyr.	pilnametis	teistas	I.a.	12	30	subendrinta	nėra	Vilniaus regiono apylinkės teismas	BK 60 str. 1d. 1 ir 13 p.	nėra	yra	pinigai, grandinė	nenustatytas
		1	vyr.	nepilnametis	nėra	I.a.	12	13	subendrinta	yra	Vilniaus regiono apylinkės teismas	BK 60 str. 1d. 1p.	nėra	yra	pinigai, grandinė	nenustatytas
		1	vyr.	pilnametis	nėra	I.a.	12	14	subendrinta	yra	Vilniaus regiono apylinkės teismas	BK 60 str. 1d. 1p.	nėra	yra	pinigai, grandinė	nenustatytas
25.	2019-12-20	1	vyr.	pilnametis	nėra	I.a.	8	6	subendrinta, BK64 ¹ str.	yra	Klaipėdos apylinkės	BK 60 str. 1d. 9 p.	BK 59 str. 1d. 2-3p.	nėra	mobilusis telefonas, cigaretės	nenustatytas
26.	2021-09-29 (3 kaltinamieji)	1	vyr.	pilnametis	teistas	I.a.	12	12	-	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 9 ir 13 p.	nėra	yra	alus, kasos aparatas	nenustatytas

		1	vyr.	pilna metis	teista s	l.a.	12	13	subendr inta	nėra	Kauno apylinkė s	BK 60 str. 1d. 9 ir 13 p.	nėra	yra	alus, kasos aparatas	nenustatytas
		1	vyr.	pilna metis	teista s	l.a.	12	13	subendr inta	nėra	Kauno apylinkė s	BK 60 str. 1d. 9 ir 13 p.	nėra	yra	alus, kasos aparatas	nenustatytas
27.	2019 -11- 20	1	vyr.	pilna metis	teista s	l.a.	26	126	subendr inta	nėra	Šiaulių apylinkė s	BK 60 str. 1d. 1 ir 9 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	alus, mobilusis telefonas	nenustatytas
28.	2019 -03- 08 (1)	1	vyr.	nepiln amėtis	neteis tas	l.a.	6	6	subendr inta, BK64 ¹ str.	yra	Kauno apylinkė s	nėra	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	pinigai	nenustatytas
29.	2019 -11- 14	1	vyr.	pilna metis	teista s	l.a.	20	30	subendr inta	nėra	Vilniaus m. apylinkė s	BK 60 str. 1d. 13 p.	nėra	nėra	grandinėle	nežymus
30.	2019 -10- 30 (2) (3 kalti nami eji)	1	vyr.	nepiln amėtis	neteis tas	laisvė s apribo jimas	8	8	-	nėra	Vilniaus m. apylinkė s	BK 60 str. 1 d. 1p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	mobilusis telefonas, kuprinė, pinigai	nežymus
		1	vyr.	nepiln amėtis	neteis tas	atleist as nuo BA	-	-	-	nėra	Vilniaus m. apylinkė s	BK 60 str. 1 d. 1p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	mobilusis telefonas, kuprinė, pinigai	nežymus
		1	vyr.	pilna metis	teista s	l.a.	15	10 ir 20d.	subendr inta, BK64 ¹ str.	nėra	Vilniaus m. apylinkė s	BK 60 str. 1 d. 1p.	nėra	yra	mobilusis telefonas, kuprinė, pinigai	nežymus
31.	2019 -02- 15 (2 kalti nami eji)	1	vyr.	pilna metis	teista s	l.a.	32	32	-	nėra	Šiaulių apylinkė s	BK 60 str. 1d. 9 ir 13 p.	nėra	yra	pinigai	nesunkus
		1	vyr.	pilna metis	teista s	l.a.	32	36	subendr inta	nėra	Šiaulių apylinkė s	BK 60 str. 1d. 9	nėra	yra	pinigai	nesunkus

												ir 13 p.				
32.	2021-01-29 (1)	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	24	35	subendrinta, BK64 ¹ str.	nėra	Telšių apylinkės	BK 60 str. 1d. 13 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	dronai	nenustatytas
33.	2019-01-16	1	vyr.	pilnametis	neteistas	areštas	40 parų	55 paros	subendrinta	nėra	Panevėžio apylinkės	nėra	BK 59 str. 1d. 3p.	nėra	pinigai	nežymus
34.	2019-06-13 (2 kaltinamieji)	1	mot.	pilnametė	teista	l.a.	24	24	-	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1 ir 13 p.	nėra	yra	pinigai, mobilusis telefonas	nenustatytas
		1	mot.	pilnametė	teista	l.a.	24	24	-	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1 ir 13 p.	nėra	yra	pinigai, mobilusis telefonas	nenustatytas
35.	2019-03-04 (2 kaltinamieji)	1	vyr.	nepilnametis	neteistas	l.a.	6	6	BK 92 str.	yra	Vilniaus m. apylinkės	nėra	nėra	yra	kepurė, mobilusis telefonas	nenustatytas
		1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	12	12	-	nėra	Vilniaus m. apylinkės	nėra	nėra	yra	kepurė, mobilusis telefonas	nenustatytas
36.	2019-03-14 (3) (2 kaltinamieji)	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	12	22	subendrinta	nėra	Vilniaus m. apylinkės	nėra	nėra	yra	pinigai	nenustatytas
		1	mot.	pilnametė	teista	l.a.	4	4	BK 75 str.	yra	Vilniaus m. apylinkės	nėra	nėra	yra	pinigai	nenustatytas
37.	2021-04-08 (2)	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	18	12	BK64 ¹ str. ir BK 75 str.	yra	Klaipėdos m. apylinkės	BK 60 str. 1d. 9 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	pinigai, mobilusis telefonas	nežymus
38.	2019-07-25 (1)	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	21	30	subendrinta	nėra	Kauno apylinkės	nėra	nėra	nėra	ikrai	nenustatytas

39.	2019-03-01(2 kalti nami eji)	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	24	39	subendrinta	nėra	Vilniaus m. apylinkės	BK 60 str. 1d. 1 ir 9 p.	nėra	yra	pinigai	nenustatytas
		1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	24	37	subendrinta	nėra	Vilniaus m. apylinkės	BK 60 str. 1d. 1 ir 9 p.	nėra	yra	pinigai	nenustatytas
40.	2020-06-16 (2)	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	36	36	BK64 ¹ str., subendrinta	nėra	Panevėžio apylinkės	BK 60 str. 1d. 1, 9 ir 13 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	pinigai, mobilusis telefonas	nežymus
41.	2020-06-17	1	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	36	36	BK 75 str.	yra	Šiaulių apylinkės	BK 60 str. 1d. 9 p.	nėra	nėra	kompiuteris, modemas, įkrovimo įranga	nenustatytas
42.	2019-10-18 (1)	1	vyr.	nepilnametis	neteistas	atleistas nuo BA	-	-	BK 93 str.	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	BK 59 str. 1d. 3p.	yra	pinigai	nenustatytas
43.	2020-02-06	1	vyr.	pilnametis	teistas	areštas	60 parų	60 parų	BK64 ¹ str., subendrinta	nėra	Tauragės apylinkės	BK 60 str. 1d. 9 ir 13 p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	pinigai (bet jų nerado)	nenustatytas

Priedas 4. „Microsoft Excel nuosprendžių nagrinėjimo schema (LR BK 180 str. 2 – 3 d.)”

Nr.		180 str. dalis	Lytis	Amžius	Ankstesni teistumai	Bausmės rūšis	Bausmės terminas (mėn.)	Galutinė paskirta bausmė (mėn.)	Galutinės bausmės motyvavimas	Bausmės vykdymo atidėjimas	Teismas	Sunkinančios apl.	Lengvinančios apl.	Bendrininkavimas	Plėšimo objektas	Sveikatos sutrikdymo laipsnis
1.	2021-12-01	2	vyr.	pilnametis	nėra	l.a.	24	24	-	nėra	Vilniaus apygardos	BK 60 str. 1d. 9p.	BK 59 str. 1d. 2p.	Nėra	Pinigai	Sunkus
2.	2021-02-19	2	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	36	24	BK64 ¹ str.	nėra	Klaipėdos apylinkės	BK 60 str. 1d. 9p.	BK 59 str. 1d. 2p.	Nėra	Mobilusis telefonas, raktai, kompiuteris, belaidė klaviatūra	Fizinio skausmo sukėlimas
3.	2019-11-26	2	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	42+46	88	subendrinta	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	BK 59 str. 1d. 2p.	Yra	Maišelis su įvairiais daiktais/mobilusis telefonas	Nesunkus
4.	2020-03-06	3	vyr.	pilnametis	teistas (užsienyje)	l.a.	60	60	-	nėra	Kauno apygardos	nėra	BK 59 str. 1d. 2p.	Yra	Pinigai, juvelyriniai dirbiniai	Nesunkus
5.	2020-01-07 (3 kaltinamieji)	2	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	9	6	BK64 ¹ str.	nėra	Šiaulių apylinkės	BK 60 str. 1d. 1 ir 13p.	nėra	Yra	Mobilusis telefonas	Nenustatytas
		2	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	9	6	BK64 ¹ str., subendrinta	nėra	Šiaulių apylinkės	BK 60 str. 1d. 1 ir 13p.	nėra	Yra	Mobilusis telefonas	Nenustatytas
		2	vyr.	pilnametis	nėra	laisvės apribojimas	l.a.	9	6	BK64 ¹ str.	nėra	Šiaulių apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	nėra	Yra	Mobilusis telefonas

6.	2019-05-21(2 kalti nami eji)	2	mot.	pilna metis	teista	išteisinta	-	-	-	-	Vilniaus miesto apylinkės	-	-	-	-	-
		2	vyr.	pilna metis	teistas	l.a.	48	48	-	nėra	Vilniaus miesto apylinkės	nėra	nėra	Nėra	pinigai	nenustatytas
7.	2019-07-05	2	vyr.	pilna metis	nėra	l.a.	21	14	BK 64 ¹ str. 1-2 d.	nėra	Klaipėdos apylinkės	nėra	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	pinigai	nenustatytas
8.	2019-09-12	2	vyr.	pilna metis	teistas	l.a.	42	28	BK 64 ¹ str., subendrinta	nėra	Šiaulių apylinkės	BK 60 str. 1d. 1,9 ir 13p.	BK 59 str. 1d. 2p.	Yra	Mikrobangų krosnelė, pinigai, kompiuteris	nežymus
9.	2020-10-08 (3 kalti nami eji)	2	mot.	pilna metė	teista	l.a.	30	30	subendrinta	nėra	Vilniaus miesto apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	nėra	yra	pinigai	nežymus
		2	mot.	pilna metė	teista	l.a.	18	18	-	yra	Vilniaus miesto apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	nėra	yra	pinigai	nežymus
		2	vyr.	pilna metis	teistas	l.a.	42	60	subendrinta	nėra	Vilniaus miesto apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	nėra	yra	pinigai	nežymus
10.	2020-06-17 (2 kalti nami eji)	2	vyr.	pilna metis	nėra	la.	5	4	subendrinta, BK 63 str. 1-4 d., BK 65 str.	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	buitinė technika, juvelyrikos dirbiniai, raktai ir kt.	nežymus
		2	vyr.	pilna metis	teistas	l.a.	6	4 ir 5 d.	subendrinta, BK64 ¹	nėra	Kauno apylinkė	BK 60 str. 1d.	BK 59 str. 1d.	yra	buitinė technika, juvelyrikos	nežymus

									str.		s	1p.	2p.		dirbiniai, raktai ir kt.	
11	2019-10-25 (4 kaltinamieji)	3	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	48	32	BK64 ¹ str.	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	pinigai, įvairi technika ir kt.	nežymus
		3	mot.	pilnametė	teista	l.a.	48	33	BK64 ¹ str., subendrinta	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	pinigai, įvairi technika ir kt.	nežymus
		3	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	48	34	BK64 ¹ str., subendrinta	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	pinigai, įvairi technika ir kt.	nežymus
		3	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	48	72	BK64 ¹ str., subendrinta	nėra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1 ir 9p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	pinigai, įvairi technika ir kt.	nežymus
12	2021-05-03	2	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	18+14	16	BK64 ¹ str., subendrinta	nėra	Panevėžio apylinkės	BK 60 str. 1d. 13p.	BK 59 str. 1d. 2p.	nėra	pinigai	nenustatytas
13	2020-08-28	2	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	36	24	BK64 ¹ str., subendrinta	yra	Kauno apylinkės	BK 60 str. 1d. 1p.	BK 59 str. 1d. 2p.	yra	pinigai, mobilusis telefonas	nenustatytas
14	2019-01-18 (2 kaltinamieji)	3	vyr.	pilnametis	nėra	perkv alifikuota	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		3	vyr.	nepilnametis	teistas	perkv alifikuota	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

15	2020-10-23 (3 kaltinamieji)	2	vyr.	pilnametis	teistas	perkvalifikuota	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
		2	vyr.	pilnametis	teistas	perkvalifikuota	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
		2	vyr.	pilnametis	teistas	perkvalifikuota	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
16	2020-06-18	2	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	72	72	subendrinta	nėra	Šiaulių apylinkės	BK 60 str. 1d. 1,9 ir 13p.	nėra	nėra	pinigai	nežymus	
17	2021-05-28 (3 kaltinamieji)	2	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	27	27	-	nėra	Vilniaus miesto apylinkės	BK 60 str. 1d. 13p.	nėra	yra	pinigai	nežymus	
		2	mot.	pilnametė	teista	l.a.	12	12	-	nėra	Vilniaus miesto apylinkės	BK 60 str. 1d. 13p.	nėra	yra	pinigai	nežymus	
		2	vyr.	pilnametis	teistas	l.a.	20	20	-	nėra	Vilniaus miesto apylinkės	nėra	nėra	yra	pinigai	nežymus	